

**İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**FİLİSTİN BANKACILIK SEKTÖRÜNDE LİKİDİTE
VE KARLILIK İLİŞKİSİ 2010 - 2016**

Yüksek Lisans Tezi

Mohammed S. S. ZAINELDEEN

100036988

İstanbul, 2018

**İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**FİLİSTİN BANKACILIK SEKTÖRÜNDE LİKİDİTE
VE KARLILIK İLİŞKİSİ 2010 - 2016**

Yüksek Lisans Tezi

Mohammed S. S. ZAINELDEEN

100036988

Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Okşan KİBRİTCİ ARTAR

İstanbul, 2018

T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
.....Finans..... ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

.....Uluslararası Bankacılık ve Finans.....
Yüksek Lisans programı öğrencisi...Mohammed S.S. ZAHNELDEN...in
Filistin Bankacılık Sektöründe Likidite ve Kolluk İhtakisi.....
.....2010-2016.....başlıklı tez çalışması,
Enstitümüz Yönetim Kurulu 11.06.2018 tarih ve 74-14.....sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından
oybirliği oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	UNVANI, ADI SOYADI	İMZA
TEZ DANIŞMANI	<u>Dr. Öğr. Üyesi: Okan AKTAZ</u>	
JÜRİ ÜYESİ	<u>Prof. Dr. Erhan SARILIOĞLU</u>	
JÜRİ ÜYESİ	<u>Dr. Öğr. Üyesi: Hilmi ERSOY</u>	

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ÖZET

Bu çalışma, Filistin Bankacılık sektöründe likidite ve karlılık arasındaki ilişkiyi incelemek ve finans sektörünün gelişimine katkı yapmayı amaçlamaktadır. Yapılan araştırmada Bankaların bilançolarından ve gelir tablolarından yararlanılarak, 2010-2016 yılları arasında likidite ile karlılık arasındaki ilişki normal dağılım testleri, Korelasyon testi ile incelenmiştir. SPSS 24.0 programı ile yapılmıştır.

Sonuç olarak, varlıklar karlılığı (ROA), mevduat karlılığı (ROD) ve özkaynak karlılığı (ROE) ile parasal likidite oranı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin varlığı,

Varlıklar karlılığı (ROA), mevduat karlılığı (ROD) ve özkaynak karlılığı (ROE) ile yasal likidite oranı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin varlığı,

Varlıklar karlılığı (ROA), mevduat karlılığı (ROD) ve özkaynak karlılığı (ROE) ile yatırım oranı (LTD) arasında negatif ve anlamlı bir ilişki varlığı tespit edilmiştir. Özkaynak karlılığı (ROE) ile parasal likidite oranı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Likidite, Karlılık, Filistin Bankacılık sektörü.

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between liquidity and profitability in the Palestinian banking sector to contribute to the development of the financial sector. The relationship between liquidity and profitability between the years 2010-2016 was examined by using normal distribution test and correlation test were performed with SPSS 24.0 program.

As a result, there was the existence of a positive and meaningful relationship between return on assets (ROA), return on deposits (ROD) and return on equity (ROE) and monetary liquidity ratio and legal liquidity ratio.

there was the existence of a negative and significant relationship between Return on assets (ROA), return on deposits (ROD) and return on equity (ROE) and investment ratio (LTD).

There is no significant relationship between return on assets (ROA), return on deposits (ROD) and return on equity (ROE) and legal reserve ratio.

Keywords: *Liquidity, Profitability, The Palestinian banking sector.*

İÇİNDEKİLER

ONAY	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar LİSTESİ	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	XI
GİRİŞ	1
1. LİKİDİTENİN VE KARLILIĞININ KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVESİ ..	3
1.1. Likiditenin Kavramsal ve Teorik Çerçevesi:	3
1.1.1. Likidite Kavramı:	3
1.1.2. Bankacılık Likiditesi Kavramı:	6
1.1.3. Likiditenin Önemi:	6
1.1.4. Bankacılık Likiditesinin Bileşenleri ve Kaynakları:	7
1.1.4.1. Birincil Yedekler:.....	7
1.1.4.2. İkincil Yedekler:.....	10
1.1.5. Likidite Riski:	10
1.1.6. Likidite Teorileri	11
1.1.6.1. Likiditeye İlişkin Ticari Kredi Teorisi	11
1.1.6.2. Nakledilebilirlik (Shiftability) Teorisi	11
1.1.6.3. Likiditeye İlişkin Beklenen Gelir Doktrini Teorisi	12
1.1.6.4. Pasif Yönetimi Teorisi	12
1.1.6.5. Bilanço Yönetimi Teorisi.....	13
1.1.7. Likidite Maliyeti:.....	13
1.1.8. Bankacılık Likidite Ölçümü Ve Kullanılan Finansal Göstergeleri:	14
1.1.8.1. Parasal Likidite Oranı:	14
1.1.8.2. Yasal Yedekler Oranı:	15
1.1.8.3. Yasal Likidite Oranı:	15
1.1.8.4. Likidite Yatırım Oranı:	16

1.2.	Kârlılığın Kavramsal ve Teorik Çerçevesi	17
1.2.1.	Kâr ve Kârlılık Kavramları:.....	17
1.2.2.	Bankacılıkta Kâr ve Kârlılık Kavramı:.....	18
1.2.3.	Kârların Kaynakları Ve Türleri	19
1.2.3.1.	Gerçek Kâr:	19
1.2.3.2.	Görüntü Kârı:	20
1.2.4.	Kârı Etkileyen Faktörler:.....	21
1.2.5.	Kârlılık Kriterleri:.....	22
1.2.6.	Bankacılık Kârlılık Göstergeleri.....	23
1.2.6.1.	Özkaynak Kârlılığı Oranı :(ROE)	23
1.2.6.2.	Mevduat Karlılığı Oranı: (ROD).....	24
1.2.6.3.	Varlıklar Karlılığı Oranı: (ROA)	24
2.	FİLİSTİN BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN İNCELENMESİ.....	25
2.1.	Filistinli Bankacılık Sistemi, Gelişimi Ve Büyümesi:.....	25
2.1.1.	Birinci Dönem 1948 Öncesi Dönemi	25
2.1.2.	İkinci Dönem: 1948-1967 Dönemi.....	25
2.1.3.	Üçüncü Dönem 1967-1993 Dönemi.....	26
2.1.4.	Dördüncü Dönem 1994-2017 Dönemi	27
2.2.	Filistin Bankacılık Sektörünün Yapısının İncelenmesi	28
2.2.1.	Filistin Parasal Otoritesi (PMA):.....	29
2.2.2.	Filistin Bankaları:	30
2.2.3.	Filistin'deki uzmanlaşmış kredi kuruluşları:	32
2.2.4.	Filistin'deki Döviz kurumları	34
2.3.	Filistin Bankacılık Sisteminin Konsolide Bilançosu ve Gelir Tablosu İncelenmesi: 35	
2.3.1.	Filistin Bankacılık Sisteminin Konsolide Bilançosu:	35
2.3.2.	Filistin Bankacılık Sisteminin Konsolide Gelir Tablosu:.....	39
2.3.3.	Filistin Bankacılık Sektöründeki Mevduatlar ve Krediler:	42
2.3.3.1.	Filistin'in Mevduatları	42
2.3.3.2.	Filistin'in Kredi İmkânları	44
2.4.	Filistin Bankacılık Sektöründe Finansal Göstergeler:	45
2.4.1.	Kârlılık Göstergeleri:.....	45
2.4.2.	Likidite Göstergeleri:.....	46

2.4.3. Sermaye Yapısı Göstergeleri:.....	47
2.4.4. Boyut Göstergeleri:	48
3. FİLİSTİN BANKACILIK SEKTÖRÜNDE LİKİDİTE VE KARLILIK İLİŞKİSİNİN İNCELEMESİ	49
3.1. Araştırmayla İlgili Literatürde Yer Alan Çalışmalar	49
3.2. Araştırmanın Yöntemi:	51
3.2.1. Araştırmanın Örnekleme	51
3.2.2. Veri Toplama Aracı	51
3.3. Araştırma Modeli ve Hipotezler	52
3.3.1. Araştırmanın Modeli:	52
3.3.2. Araştırmanın Hipotezleri	53
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları:.....	54
3.5. Filistin Bankacılık Sektörünün Likidite Ve Karlılık Oranlarının Analizi:	55
3.5.1. Filistinli Bankaların Likidite Oranlarının Analizi:	55
3.5.2. Filistinli Bankaların Karlılık Oranlarının Analizi:	61
3.6. Ön Analizler.....	66
3.6.1. Normallik Testi.....	66
3.6.2. Pearson Korelasyon Katsayısının Testi	68
SONUÇLAR.....	71
ÖNERİLER	73
KAYNAKÇALAR:	74
EKLER	80

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1: Uyruklarına Göre Filistin'de Faaliyet Gösteren Bankalar ve Şubeler Sayısı 2012-2016	31
Tablo 2.2: Filistin Bankalarının Toplam Varlıkları 2012-2016.....	35
Tablo 2.3: Filistin Bankalarının Toplam Yükümlülükleri 2012-2016.....	37
Tablo 2.4: Filistin Bankalarının Konsolide Gelir Tablosu 2012-2016	39
Tablo 2.5: Filistinli Bankalarda Ortalama Yıllık Faiz Oranları 2012-2016.....	40
Tablo 2.6: Filistin Bankalarında Ortalama Yıllık Mevduat Faizi Oranları 2012-2016	41
Tablo 2.7: 2012-2016 yılları arasındaki Müşteri mevduatlarını sınıflandırmaları	43
Tablo 2.8: 2012-2016 yılları arasındaki Kredi İmkanlarını sınıflandırmaları	44
Tablo 2.9: Filistin Bankalarındaki Karlılık Endeksleri 2012-2016	45
Tablo 2.10: Filistin Bankalarındaki Likidite Endeksleri 2012-2016	46
Tablo 2.11: Filistin Bankalarındaki Sermaye Yapısı Endeksleri 2012-2016	47
Tablo 2.12: Filistin Bankalarındaki Boyut Endeksleri 2012-2016	48
Tablo 3.13: Çalışmanın değişkenleri	52
Tablo 3.14: Karlılık ve Likidite oranlarının Basıklık ve Çarpıklık Testi	66
Tablo 3.15: Verilerin Normal Dağılımı Shapiro-Wilk Testi	67
Tablo 3.16: Likidite Oranları ile Karlılık Oranları Korelasyon Bulguları	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1:2016 yılı sonunda Filistin bankacılık sektörünün kuruluşları	28
Şekil 2.2:Bankaların Toplamı Sayısı 2012-2016	32
Şekil 2.3: Şubelerin Toplam Sayısı 2012-2016.....	32
Şekil 2.4: Uzmanlaşmış Kredi Kuruluşlarındaki Krediler Portföyünün Değeri	33
Şekil 2.5: Filistin'deki Dövizci Sayısı 2016	34
Şekil 2.6: Filistin Bankalarının Toplam Aktifleri 2012-2016	36
Şekil 2.7: Filistin Bankalarının Toplam Yükümlülükleri.....	38
Şekil 2.8: Filistin Bankalarının Yükümlülükleri 2016	39
Şekil 2.9: Vergi Sonrası Net Kârlar 2012-2016	40
Şekil 2.10: Filistin Bankalarının Alınan Faizi 2012-2016	41
Şekil 2.11: Filistin Bankalarında mevduatlara ödenen Faiz 2012-2016	42
Şekil 2.12: Tasarruf Sektörüne Göre Mevduatların değeri 2016	43
Şekil 2.13: Faydalanıcı Sektöre Göre Kredi İmkanları 2016	45
Şekil 2.14: Filistin Bankalarındaki Karlılık Endeksleri 2012-2016	46
Şekil 2.15: Filistin Bankalarındaki Likidite Endeksleri 2012-2016.....	47
Şekil 2.16: Filistin Bankalarındaki Sermaye Yapısı Endeksleri 2012-2016	48
Şekil 2.18: 2016 yılındaki Filistin Bankalarında Boyut Endeksleri ortaya çıkmaktadır....	48
Şekil 2.18: 2016 yılındaki Filistin Bankalarındaki Boyut Endeksleri.....	48
Şekil 3.19: Araştırmanın Modeli	52
Şekil 3.20: Filistin Bankaalarındaki Parasal Likidite Oranı 2016.....	55
Şekil 3.21: 2010-2016 Döneminde Parasal Likidite Oranları	56
Şekil 3.22: Filistin Bankaalarındaki Yasal Yedel Oranı 2016	57
Şekil 3.23: 2010-2016 Döneminde Yasal Yedek Oranları.....	57
Şekil 3.24: Filistin Bankaalarındaki Yasal Likidite Oranı 2016	58
Şekil 3.25: 2010-2016 Döneminde Yasal Likidite Oranları.....	59
Şekil 3.26: Filistin Bankaalarındaki Yatırım Oranı 2016.....	59
Şekil 3.27: 2010-2016 Döneminde Yatırım Oranları	60
Şekil 3.28: Filistin Bankalarındaki Özkaynaklar Kârlılığı Oranı 2016.....	61
Şekil 3.29: 2010-2016 Döneminde Özkaynaklar Kârlılığı Oranları	62

Şekil 3.30: Filistin Bankalarındaki Mevduat Kârlılığı Oranı 2016.....	63
Şekil 3.31: 2010-2016 Döneminde Mevduat Kârlılığı Oranları.....	63
Şekil 3.32: Filistin Bankalarındaki Varlıklar Kârlılığı Oranı 2016.....	64
Şekil 3.33: 2010-2016 Döneminde Varlıklar Kârlılığı Oranları	65

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma	İngilizce	Türkçe
ROA	Return on Assets ratio	Varlıklar karlılığı oranı
ROE	Return on Equity ratio	Özkaynak karlılığı oranı
ROD	Return on Deposits ratio	Mevduat karlılığı oranı
LTD	Loan to deposit ratio	Yatırım oranı
PMA	The Filistin Parasal Otoritesi	Filistin Parasal Otoritesi

GİRİŞ

Filistin, İsrail'in işgali altında olması sebebi ile diğer ülkelerden farklılık arz etmektedir. Filistin'deki finansal kaynaklar da dahil olmak üzere tüm kaynaklardan İsrail yararlanmaktadır. Filistinli bankalar, Filistinlilere finansal olarak hizmet etmek, ulusal ekonomiyi ve mevcut mali kaynakları çeşitlendirmek için mali politikaları da etkilemekte önemli rol üstlenmişlerdir.

Bankacılık sektörü, tüm ülkelerde finansal sistemin geliştirilmesinde önemli görevler üstlenen bir sektör olarak kar maksimizasyonu ve hizmet kalitesini iyileştirmeye çalışmaktadır. Bu sebeple, bankacılık sektörü uzun ve kısa vadeli krediler gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bankalar yükümlülüklerini yerine getirmek için mevcut likidite miktarı ile kârlılık arasında bir dengenin oluşmasını desteklemektedirler.

Çalışmada kullanılan bankaların likidite göstergeleri ile kârlılık oranları ampirik metotla test edilmiştir. Filistin bankacılık sektörü ve bileşenlerinin finansal etkinliği analiz edilmiştir.

Araştırmanın Amaç ve Önemi: Bu çalışmada Filistin bankacılık sektöründe karlılık ile likidite arasında ilişkini incelenmesi amaçlanmıştır. Filistin bankacılık sektöründe bankaların karlılığının likidite üzerindeki etkisini araştırmayı maruz kalmaktadır. Likidite oranları ve karlılık oranları inceleyerek gelecekte Filistin bankacılık sektörünün durumu, gücünü ve sürekliliğini tahmin etmektedir. Bu araştırma, doğru zamanda uygun ekonomik, idari ve yatırım kararlarını vererek mali performansı iyileştirmek için Filistin bankalarındaki karar vericilere yardım etmektedir.

Araştırmanın Kapsamı: Bu çalışma, 2010-2016 yılları arasında Filistin bankalarının bilanço ve gelir tablolarından Çıkarılan likidite ve karlılık oranlarını kapsamaktadır. buna ilaveten Filistin'de faaliyet gösteren tüm bankaların hem yerel hem de yabancı bankalarını kapsamaktadır.

Araştırmanın Hipotezi: Çalışmanın ana hipotezi “Filistin bankacılık sektöründe karlılık ile likidite arasında ilişki vardır” olarak belirlenmiştir. Alt hipotezler çalışmanın üçüncü bölümünde yer alan model ve hipotezler kısmında verilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi: Araştırmanın literatür kısmı hakemli dergilerde yer alan çalışmalar, yüksek lisans tezleri, doktora tezleri, uzmanlık tezleri, bankacılık hakkında yazılan kitaplar başta olmak üzere çeşitli yerli ve yabancı bankaların resmi internet siteleri, borsa internet siteleri, akademisyenlere ait kişisel internet sayfaları aracılığıyla toplanan bilgilerden oluşmuştur.

Çalışmanın ampirik kısmına ilişkin çalışma “Likidite Oranları” ve “Karlılık oranları” olmak üzere iki gruptan oluşan oranların analizi yardımıyla elde edilen verilerle yapılmıştır.

Bu çalışma üç ana bölümden oluşturulmuştur. Çalışmanın ilk bölümünde likiditenin kavramları, önemi ve oranları ve de Karlılığın kavramları, önemi ve oranları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde Filistin bankacılık sektörünün tarihsel gelişmeleri, Filistin bankalarıyla ilgili finansal bilgileri ve mali oranları hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde Filistin’de faaliyet gösteren tüm bankaların uyguladıkları likidite oranlarının karlılık oranlarına etkisi ampirik bir çalışmayla ölçülerek bulgulara yer verilmiştir.

1. LİKİDİTENİN VE KARLILIĞININ KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVESİ

1.1. Likiditenin Kavramsal ve Teorik Çerçevesi:

Bu bölümde likidite kavramı, bankacılık likiditesi kavramı, önemi, bileşenleri ve kaynakları, likidite oranları, türleri, bunların nasıl hesaplanacağı ve kabul edilebilir sonuçlar tanımlanacaktır.

Likiditeye etki eden farklı durumlar göz önüne alındığında son beş yıl zarfında bu alanda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Likiditeye ilişkin birçok husus uzun zamandır bilinmesine rağmen, daha doğru sayısallaştırmaya imkân veren yöntemler nispi olarak yenidir.

Likidite çok uzun süredir ele alınan bir konu olagelmiştir. On dokuzuncu yüzyılda Knies, zamanının tam olarak belirlenemediği nakit giriş çıkışları arasında ki farkın karşılanabilmesi için bir nakit stoğunun gerekliliği üzerinde durmuştur. Sonra ki yüzyılda da likidite konusu irdelenmiş ve daha çok likidite ve borç ödenebilirlik (solvability) ilişkisi veya likidite seviyesi ve yapısı üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. 1990'ların ortalarından itibaren halen de süregelen yeni bir dalga başlamıştır. Odak noktası likidite yönetiminin özellikli konuları olmuştur. Ancak, bunlar sadece politika düzeyinde ele alınmıştır¹.

1.1.1. Likidite Kavramı:

Döviz, menkul kıymet, gayrimenkul gibi herhangi bir aktifin kısa sürede ve sorunsuz bir şekilde (değer kaybına uğramadan) nakde çevrilebilen, kullanılmaya hazır satın alım gücünü ifade eder, Likidite ticaret terimi olarak 2 noktada tanımlayabiliriz;

- Para ve ticaret işlemlerinde kullanılabilen kısa vadeli anamal.
- Kolaylıkla paraya çevrilebilecek özellikteki varlıklar.

---

¹ Duttweiler, R., (2009), Managing Liquidity in Banks: A Top Down Approach, John Wiley & Sons.

Likidite kavramı sıklıkla bankacılık ve finansal kesim literatürüne girmekte ve değişik şekillerde anlaşılmaktadır. Bunlar sırasıyla, makro ekonomik likidite, varlık likiditesi ve bilanço likiditesi olarak sınıflandırılmaktadır².

Ekonomik bakımdan Likidite, zenginlik unsurlarının (bireylerin ve kurumların sahip olduğu) likiditesidir. Toprak, gayrimenkul, makine, teçhizat, kıymetli taşlar ve diğerleri gibi belli parasal bir değerle ifade edilir. ve onları tutan kişinin ihtiyacını karşılamak için diğer mal ve hizmetlere aktarma kolaylığı sağlar. Likidite, nakit para ödememek için acil ihtiyaçları karşılamak üzere tasarlanmış ekonomik bir ifadedir³.

Makro ekonomik likidite, faiz oranları, kredi olanakları ve parasal büyüklükler gibi değişkenleri içinde barındıran bütün parasal olguların yerine kullanılmaktadır. Makro ekonomik likiditenin temel göstergeleri, fiyatlar açısından bakıldığında, borçlanmalar tarafından ödenen politika faiz oranlarıdır. Miktar açısından bakıldığında ise temel göstergeler olarak parasal büyüklükler karşımıza çıkmaktadır.

Varlık likiditesi ise menkul kıymet, gayrimenkul, döviz gibi finansal varlıkların kısa sürede ve sorunsuz bir şekilde, fiyatlarında herhangi bir değişim olmadan alınıp satılabilmeleridir⁴. Varlık likiditesinin sağlıklı işleyebilmesi, finansal piyasalarda ivedilik, derinlik, esneklik ve düşük maliyet gibi önkoşulların sağlanabilmesine bağlıdır. İvedilik önkoşulu ile belirli bir hacme ve maliyete sahip herhangi bir finansal alım/satım işleminin tamamlanabilme hızından bahsedilmektedir. Derinlik, bilinen bir alım/satım bandında gerçekleşebilecek maksimum işlem hacmini, esneklik, fiyatların büyük hacimli işlemler sonrası gerçek

---

² Longworth, D. (2007). Liquidity, Liquidity, Liquidity. The Investment Industry Association of Canada, Toronto, Ontario.

³ Al-Shammari, Sadık Rashed, Bankaların yönetimi, Bağdat, 2012, S.429.

⁴ Warsh, K. (2007). Market Liquidity: Definitions and Implications. Institute of International Bankers Annual Washington Conference, Washington D.C.

değerlerine ne kadar hızlı döndüğünü, düşük maliyet önkoşulu ise alış ve satış işlemlerinde gerçekleşen fiyat aralıklarının en az olması durumunu ifade etmektedir.

Diğer bir deyişle düşük maliyet, likidite sağlama maliyetinin düşük olması önkoşulunu ifade etmektedir.

Bilanço likiditesi, genel anlamda herhangi bir firma ya da hanehalkının bilançolarındaki nakite çok yakın, diğer bir ifadeyle nakite çok hızlı çevrilebilen varlıklarını ifade etmektedir. Finansal sektörde faaliyet göstermeyen şirketler için bilanço likiditesinin ölçümü oldukça kolay olmakta, sadece kısa dönem likit varlıklarına bakarak karar alınabilmektedir. Ancak likidite koşullarını yakından takip edip, iyi yönetmekle yükümlü olan bankalar için bu durum bu kadar basit gerçekleşmemektedir. Bu nedenle, bankaların bilanço likiditesi, özellikle kısa dönemde hem varlık hem de yükümlülük açısından detaylı bir şekilde vadelere göre sınıflandırılmış olarak ele alınmalıdır⁵.

Likiditenin üç boyutu⁶:

Zaman bakımından: varlıkların paraya hızlı çevirisidir.

Risk bakımından: varlıklarda değer düşüklüğüne olasılığıdır.

Maliyet bakımından: varlıkların paraya çeviri sırasında her bakımdan gösterilen finansal fedakârlıklardır.

Önceki tanımlamalar sayesinde araştırmacı bu tanımlar anlamları yakın olduğuna inanır, Ekonomik konseptteki likidite, yükümlülükleri ve acil durumları karşılamak amaçladığı için fon sağlamaktadır.

---

⁵ Longworth, D. (2007). Liquidity, Liquidity, Liquidity. The Investment Industry Association of Canada, Toronto, Ontario.

⁶ Howells , Peter , Bain , Keith "Financial Markets & institution " , 2000.

1.1.2. Bankacılık Likiditesi Kavramı:

Banka likiditesi Banka'nın finansal yükümlülüklerini yerine getirebilme yeteneği anlamına gelir; bunun büyük bir çoğunluğunu, başvuranların mevduattan çekilme taleplerini karşılamak ve borç alanlar bakımından bankanın toplumun ihtiyaçlarını karşılama isteği oluşturmaktadır⁷. Banka, tüm ticari yükümlülüklerini nakit olarak ödeyebilme, kredi başvurularına cevap verme veya yeni krediler verme kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır. Bu, bankalarda nakit likit bulundurulmasını veya bazı varlıklarını tasfiye ederek likit elde etmeyi gerektirmektedir⁸.

Aynı zamanda banka likiditesi bekleyen borçları gecikmeden zamanında karşılamak için değer kaybı olmaksızın nakit varlıklara hızlı bir şekilde dönüşebilme özelliği olarak da tanımlanabilir⁹.

Bu tanımlar, bazı likidite miktarının iki değişkene göre farklılaşacağını gösterir: Birinci değişken likit varlıklardır. İkinci değişken mudilerin çekilmesi ve kredi başvurularıdır. Likidite miktarı likit varlıklar nakit çevirilerken kayıp yaşayıp yaşamamasına göre elbette farklılık gösterecektir. Öte yandan, kredi başvuruları arttıkça mevduat bankalarındaki mevduat çekilmekte, bu da ticari bankalardaki likiditeyi hassas ve tehlikeli hale getirmektedir.

Herhangi bir endüstriyel, tarımsal ya da borçların ödenmesi gerektiği bir zamanda bankanın fonlar yeterli seviyeye gelinceye kadar mevduat sahiplerini bekletmesi tehlike yaratır, bu sebeple bankanın likiditesinden yoksun olması hem banka için hem de ülke ekonomisi bakımından ölümcül sonuçlar doğurabilmektedir.

1.1.3. Likiditenin Önemi:

Likidite özellikle bankalar için, özellikle finansal olmayan birimlerle karşılaştırıldığında önemlidir. Banka nakit akışlarının, bankanın sermaye tabanına kıyasla

---

⁷ D. Falah Hassan el-Hüseyni, d. Muayed Abdul Rahman Al-Douri, Bankacılık Yönetimi (Niceliksel ve Stratejik Yaklaşım), Dar Wael Yayıncılık, Jordan, 2000, s.93.

⁸ D. Reza Abu Hamad, Bankaların yönetimi, Analitik Kantitatif Giriş, Dar Al Fikr, Yayıncılık ve Dağıtım, Ürdün, 2002, S:185.

⁹ D. Sayed Al-Hawari, Ticari Bankalar ve İslam Bankalarına Odaklı Bankacılık Yönetimi, Dar Al-Jil, Kahire, 1987, S:60.

büyük olduğu gibi, bankanın nakit akışının boyut ve zamanlamasını öngörme veya tahmin etme zorluğu, Bankanın kaynaklarının büyük kısmının bu akışa maruz kaldığının göz önünde bulundurulmasına neden olmaktadır¹⁰.

Bankaların müşterilerinin ihtiyaçlarını karşılamak için likiditeye ihtiyacı vardır. Müşteriler, mevduatlarını bankalardan geri çekerek ya da borçlanarak likidite ihtiyaçlarıyla karşı karşıya kalmaktadır, Bu tür ihtiyaçlar sabit olduğu için, bankalar daima bu tür gereksinimleri karşılamaya hazır olmalı, çünkü bu isteklilik onlara aşağıdaki avantajları vermektedir¹¹.

1. Finansal piyasasında güçlü yükümlülükleri karşılaması mümkün kurumlar olarak görülürler.
2. Hem mevduat sahibinin hem borç alanının güvenini tazeler hem de onların gereksinimleri ortaya çıktıklarında kendilerinin bu gereksinimlere karşılık vermeye maktadır olduğunu vurgular.
3. Borsanın, analistlerin mevduat sahiplerin ve idarenin kendisine olumlu açıdan bakmasını sağlar.
4. Yükümlülükleri ve teşebbüsleri yerine getirme kabiliyeti teyit edilmiş olur.
5. Fonlar daha yüksek maliyetli para ödemek zorunda kalmaz.
6. Bazı varlıkların zorunlu satışı nedeniyle oluşabilecek dezavantajlar önlenir.
7. Merkez bankasını borçlanmaz.

1.1.4. Bankacılık Likiditesinin Bileşenleri ve Kaynakları:

Banka likidite unsurları iki ana kısma ayrılabilir:

1.1.4.1. Birincil Yedekler:

Ticari Bankanın bir iade kazanmaksızın sahip olduğu parasal varlıkları ifade etmektedir¹². Bu banka düzeyindeki yedekler dört bileşenden oluşmaktadır:

1- Yerel Ve Yabancı Para Cinsinden Nakit Fonu:

---

¹⁰ İbrahim, Muhammed, Bankacılık, Likidite ve Uluslararası Kapsam, 11. Baskı, Arap Bankaları Birliği,S:6

¹¹ Akıl ve Mofleh, (Bankacılık Görüntülemeleri) Amman, 2006, s:159.

¹² Al-Sabtı, 1990, p:16

Yerli ve yabancı para ve banknotlar toplam paralar içerir. Ticari bankalar, bankacılık yükümlülüklerini diğer karşılamak adına bunu en aza indirmek istemektedir. Bunun nedeni, bu tür bir dengenin herhangi bir getiri sağlamamasıdır, bu durum yerli personel tarafından manipüle edilebilir ve özellikle güvensiz bölgelerde hırsızlığa maruz kalınmasına neden olabilmektedir¹³.

2- Merkez Bankası Nakit Mevduatı:

Yakın tarihli mevzuat, Ticari Bankanın, likit nakit formunda bir kısmını yasal yedek olarak bilinen merkez bankasında muhafaza etmesini şart koşturmaktadır. Merkez Bankası ticari bankanın yatırdığı yasal yedeklerin yüzdesiyle ilgili herhangi bir faiz ödememekle birlikte, aktarılacak mevduatın oranı kanunların öngördüğü orandan fazla çıkarsa, merkez bankası bu fazla mevduata faiz ödemektedir¹⁴.

3- Diğer yerel bankalara yapılan depozito:

Çeklerin takas edilmesi ve borçların diğer paragraflarının toplanması amacıyla ticaret bankası tarafından diğer yerel bankalar tevdi edilirler, Mevduat sahipleri, yurt içi ve yurt dışında nakit zorluğu çeken bu bankalarla bankacılık ilişkilerini artırdıkça bu mevduatın hacmi artmaktadır.

4- Toplama altındaki çekler:

Çekler, henüz değeri alınmamış olarak diğer bankalara yatırılır¹⁵.

5- Yurt Dışı Bankalara Verilen Depozito:

Ticari bankalar, mevcut belgesel kredilerinin ve diğer yükümlülüklerin toplam değerlerinden, o ülkedeki para ve ekonomi politikasının niteliği tarafından belirlenen belli bir yüzdeyi aşmamak üzere, ülke dışındaki muhabirler aracılığıyla nakit dengelerini koruyabilmektedir.

---

¹³ Al-Shamma, Bankacılık Bölümü, İkinci Baskı, Al-Zahraa Press, Bağdat, 1995.

¹⁴ Rashad Al-Assar, Olga Qamar, Saeed Abdul Wahed, Bankacılık Yönetiminde Uygulamalı Araştırmalar, Dar Safa Yayıncılık ve Dağıtım, Ürdün, 1991, S:64.

¹⁵ Hempel George H., Simonson, Donald F. and Goleman, Alan B. Bank management: text and cases, 4th de, John wiley & sons, Inc, 1994, S:51

Hukuki durum açısından birincil yedekler iki şekildedir:

A. Yasal Yedekler: Merkez Bankası tarafından belirlenen para politikası uyarınca Banka tarafından tutulan nakit ve nakit benzerleri, fonların nakit kısmı, Fonların birincil yedeklerinin nakit biçiminde olanları merkez bankası mevduatları bu yedekleri oluşturmaktadır¹⁶. Yarı parasal kısım, hazine nakit ve devlet tahvillerini gösteren ikincil yedeklerin bir parçasıdır.

Yasal yedeklerin faydaları vardır, en önemlisi, bankanın likiditesi için koruyucu bir faktör olmaları ve bankanın rekabetçi konumunu korumalarıdır. Anlaşmaya varılan vadelerde yükümlülüklerin yerine getirilmek banka hem düzenleyici makamların güveni kazanır hem de mevduat sahiplerinde paraların iyi idame ettirildiği inancını oluşturmaktadır¹⁷.

Yasal yedekler bazı dezavantajlara sahiptir, bunlardan en önemlisi bankanın kredi ve yatırım yapma kabiliyetini kısıtlamasıdır ve bu da kârlılığın azalmasına neden olur. Bu yedekler bankaların çalışmalarını yürütmek için yüklenmesi gereken masraflardan biriymiş gibi görünüyor. Bu yedekler ne kadar düşük olursa, bankanın borç verme ve yatırım yapma kabiliyeti o kadar artar ve böylece kârında artış olmaktadır.

Yasal yedeklerin bir bölümünü oluşturan hazine nakilleri ve devlet tahvilleri (yarı para fonları) iki amaca sahiptir: Birincisi: bankaların yasal yedeklerinden bazılarının mütevazı kârlar sağlamasına yardımcı olmak. İkincisi: Ticari bankaları, bankalardan devlete verilen krediler olan kamusal borcu vermeye teşvik etmek. Hazine nakillerin kısa vadeli dönemler için verilmesi söz konusuysen; tahviller uzun dönem verilir, Bankalarda oluşan açık dışlet bütçesinden karşılamak üzere devletin borcunu temsil etmektedir¹⁸.

---

¹⁶ D. Falah Hassan el-Hüseyni, d. Muayed Abdul Rahman Al-Douri, a.g.e., S:95

¹⁷ D. Hill Ajami Jamil, Ürdün ticari bankalarının 1980-2001 dönemi için zorunlu nakit yedeklerin kredi imkânlarına etkisi, Ürdün Araştırma Merkezi, Amman, 2003,S:3.

¹⁸ Al-Shamma, 1975, s. 363

B. Genel Yedekler: genel olarak bu kapsama giren nakit ve nakit benzerleri, parasal otoritenin yetkisi kapsamında Banka tarafından tutulmamaktadır. Ancak bunların bir kesim bankacılık politikasına uygun olarak banka tarafından tutulabilmekte ve kullanılmaktadır¹⁹.

1.1.4.2. İkincil Yedekler:

Ticaret Bankası ikincil yedekleri, bankanın indirimli menkul ve ticari kağıtları aracılığıyla getiri elde ettiği likit varlıklardır. Bu yedekler gerekli hallerde sıvı nakit olarak dönüştürülebilir. Likidite alanındaki bu yedekler, başlangıçtaki yedeklerin konsolide edilmesine katkıda bulunmak ve bankanın ihtiyaçlarının başlangıçtaki yedeklerinin fazlalığını absize etmek de dahil olmak üzere birçok menfaate ulaşmayı sağlamaktadır. Ayrıca, bankanın kârlarının belirli bir yüzdeye ulaşmasına katkıda bulunur.

Ticari bankalar, diğer işletmeler gibi, kârlarını artırmaya çalışırlar ve bu nedenle, birincil yedekleri gerçek ihtiyaçlarının ötesinde tutmak onların çıkarına değildir. Başka bir deyişle, paralarının bir kısmını menkul kıymetler gibi kısa vadeli yatırımlarda ve kârlı olan ticari kâğıtlarda kullanabilirler. Bunlar ikincil yedekler olarak adlandırılır ve yüksek likiditeye sahiptirler.

1.1.5. Likidite Riski:

Likidite riski, bankanın yükümlülüklerindeki eksikliği karşılayamamasından veya aktiflerin artışını finanse edememesinden kaynaklanmaktadır. Bankanın likiditesi yetersiz kaldığında banka yeni yükümlülüklere girer ya da varlıklarını hızlı bir şekilde nakde çevirmeye çalışır. Bu da makul bir maliyet miktarının üstüne çıkması onların gelir. Eğer bu süreler bir durum oluşturursa yetersiz likidite finansal ödeme yetersizliğine neden olmaktadır.

Tecrübeler likiditenin çoğu zaman bol olduğunu göstermektedir. Zaman zaman daha kıt olduğu dönemler olabilmekte ve fiyatlar da bu duruma göre oluşmaktadır. Daha uzun dönemler dikkate alındığında, fiyat değişiklikleri ortalama seyretmektedir. Marjlarda gözlenen hareketlenmeler aslında bir banka açısından diğer piyasalarda yaşanan tecrübelerden pek de farklı değildir. Bununla birlikte, likiditenin bir özelliği de her zaman

---

¹⁹ D. Reza Abu Hamad, a.g.e., S:189

elde hazır halde bulunması gerekliliğidir. Başka bir deyişle, bankaların bazen ya da ortalama olarak likit bulundurma gibi bir lüksü bulunmamaktadır. Zamanı geldiğinde ödemeler tam olarak yerine getirilmelidir, aksi halde bankada likit olmadığı sonucuna ulaşılabilecektir.

İstatistikî olarak, bunun yaşanma olasılığı düşüktür, ancak gerçekleşmesi durumunda etkileri büyüktür ve banka açısından felaketle sonuçlanabilecektir. Hiçbir banka yönetimi böyle bir riski alarak yatırımcılarını zor durumda bırakmayı göze alamaz²⁰.

1.1.6. Likidite Teorileri

Matz (2011)'a göre likiditeye ilişkin beş farklı teori vardır. Bunlar sırasıyla aşağıda açıklanmaktadır:

1.1.6.1. Likiditeye İlişkin Ticari Kredi Teorisi

Teorisi ilk kez Adam Smith tarafından açıklanmıştır. Smith'e göre, üreticiden tüketiciye yönelik tüketim mallarının finansmanı için açılan kısa vadeli krediler bankalar açısından en likit kredilerdir. Bu teori, kısa vadeli ticari kredilerin vadesini likiditenin kaynağı olarak görmüştür. Karşılığında bir mal/ürün vardır ve bu mal/ürün satıldığında kredi geri ödemesi yapılmaktadır. Zamanla ticari kredi teorisi genişleyerek işletme sermayesi kredilerini de kapsar hale gelmiştir. Bu teori çerçevesinde, bankaların likidite riskini yönetmesi için kısa vadeli yükümlülüklerin kısa vadeli aktiflere yatırılması gerekir.

1.1.6.2. Nakledilebilirlik (Shiftability) Teorisi

Bu teori ticari kredi teorisinin yerini almış olmakla birlikte, kredilerin likidite kaynağı olarak dikkate alınması devam etmiştir. Profesör Moulton tarafından 1918 yılında açıklanan teoriye göre, likidite kredilerin kendini geri ödemesi olarak değil, kredilerin bir bankadan diğerine satışı veya nakledilme kabiliyeti olarak görülmüştür. Bir kredinin veya herhangi bir varlığın satılabilme kabiliyeti onun likidite ölçüsü olmaktadır. Likidite için gerekli olan, makul bir sürede fazla değer kaybı olmadan varlıkların elden

---

²⁰ Duttweiler, a.g.e.,

çıkarılabilmektedir. Burada ifade edilmek istenen, aktiflerin paraya çevrilebilmesi, diğer bir ifadeyle pazarlanabilmesidir²¹.

1.1.6.3. Likiditeye İlişkin Beklenen Gelir Doktrini Teorisi

Başlıca likidite kaynağı olarak görülen şey yatırımlar değil kredilerdir. Kredi geri ödemesinin gerçek kaynağı yeni kredilendirmeler değil, borçlulardan net nakit akışıdır. Krediyi kullananların nakit girişlerine göre ayarlanmış ödeme ve vadeler, banka likiditesinin istikrarlı ve güvenilir bir kaynağı olarak görülmüştür. Teoriyi geliştiren kişi (bankacı) olan Herbert Prochnow'a göre, "Kredilerin geri ödenmesi (tasfiyesi), geleneksel likidite veya ticari kredi teorisinde olduğu gibi borçlunun varlıklarının satışıyla veya nakledilebilirlik teorisinde olduğu gibi uzun vadeli kredilerin diğer bankalara satılabilmesiyle değil, borçludan beklenen gelir ile gerçekleşir²².

1.1.6.4. Pasif Yönetimi Teorisi

1960'lı yıllardan itibaren banka likiditesine dair pasif yönetimi tekniğinde hızlı gelişmeler yaşanmıştır. Bu yaklaşıma göre, yeni ve ilave fonlara yönelik hızlı erişim bankalara nakit temin etmede uygun bir ortam yaratmaktadır. Öyle ki, yeni ürünler ortaya çıktıkça bu yaklaşımın büyümesi daha da artmaktadır. Bugün sermaye piyasaları her zamankinden daha geniş ve daha derin durumdadır. Likiditeyi yönetmede ödünç alınan fonlar özellikle büyük bankalar açısından ucuz, kolay ve yaygın bir uygulamadır. Ancak, ödünç alınan fonlara dayalı finansmana çok fazla bağımlı bankaların bir likidite krizinde yaşadığı sıkıntılara ve batışlara dair çok örnek vardır. Continental Illinois (1984) örneğinde olduğu gibi, ani ve büyük tutarlı mevduatın kaybı birçok bankayı iflasa sürüklemiştir. Ortaya çıkan gerçek, pasif yönetiminin bankaların likiditeyi nasıl elde edeceklerine dair bir açıklama veya teorisinin olmadığıdır. Bu daha çok finansman ve aktif büyümesinin yönetimi meselesidir. Dahası, pasif yönetimi likidite riskini artırabilecek bir uygulamadır. Bu, borçlanmanın kötü olduğu anlamına gelmemektedir. Problem, kısa vadeli borçlanma tutarı çok yükseldiğinde ortaya çıkmaktadır. Pasif yönetimi artık önemini kaybetmiştir.

---

²¹ Moulton, H. G. (1918). "Commercial Banking and Capital Formation" Journal of Political Economy, Vol. 26: S:484-508.

²² Prochnow, Herbert V., Term Loans and Theories of Bank Liquidity, Prentice-Hall, 1949.

Zamanımızda bankacılar artık “fon yönetimi”, “fonlama riski”, “piyasa erişimi” gibi ifadeler kullanmaktadır. Sadece isim değişiminin ötesinde, bankacılar artık ödünç alınan paralara bağımlı olma konusunda çok daha dikkatlidir²³.

1.1.6.5. Bilanço Yönetimi Teorisi

Ticari kredi teorisi, nakledilebilirlik teorisi ve beklenen gelir doktrini aktif likiditesine vurgu yaparken, pasif yönetimi yükümlülükler ile ilgilenmektedir. Bilanço yönetimi ise tüm bu teorileri biraraya toplamaktadır. Likidite miktarı ve aktiflerin likiditesi değişken ve istikrarlı pasiflerle dengelenmektedir. Temel önerme, bankaların likidite bakış açısından bir dizi aktif ve pasif portföy tutarlarının birbiri ile eşleştirilmesidir. Bu nedenle, banka denetleyicileri için de cezbedici bir fikirdir. Bu yaklaşımla ilgili temel sıkıntı, bu tutarların birbirleri ile eşleşmesinin neredeyse imkânsız olmasıdır. Dahası bilanço yaklaşımı likiditenin nereden kaynaklandığına dair temel bir yaklaşım değildir. Yukârıda bahsedilen likiditeye ilişkin teoriler yaklaşık bir asırlık zaman dilimi içinde geliştirilmiştir. Bankacılık pratiğine ilişkin bilinen en temel gerçek, bankaların pasiflerine oranla daha uzun vadeli büyük tutarlı aktifler taşıdığıdır²⁴.

1.1.7. Likidite Maliyeti:

Likidite maliyeti, fiili nakit ihtiyaçlarını aşan bozulmuş nakit dengeleriyle bankayı tütebilmenin maliyetidir. Bu dengeler çok büyük önem taşır. bankanın toplam kaynaklarına veya mevduatlarına atıfta bulunulursa, bu durum bilanço hesaplarının sayıları ve kısıtlamaları arasında kaybolmaya neden olmaktadır²⁵.

Bir milyon doları likiditenin olduğu bir banka düşünelim, bu bankada istihdam oranının %10 olduğunu varsaysak bu durumun bankaya maliyeti önemsiz olmayan 100.000\$’dır. Parayı tedarik edenin %6 maliyeti olduğunu farz etsek bu da 60.000’a tekabül eder. Bu da yönetimi likiditenin verimliliği sağlama konusunda ciddi olarak

---

²³ Ercan Türküner, Basel III Likidite Düzenlemeleri Çerçevesinde Türk Bankacılık Sektörünün Likidite Riskinin Ölçülmesi ve Modellemesi, Yayın No: 320, İstanbul, 2016, S:24.

²⁴ Ercan, a.g.e., S:25

²⁵ Mirghani, 2004, s.29

düşünmeye zorlamaktadır. aşağıdaki konulardan dolayı bu konunun sürekli takip edilmesini zorlaştıran **faktörler:**

1) Kredilerin kendilerinin hareketi geri çekilebilir ve geri ödenebilir; bu da, bu kredi limitlerinin kaldırılmasını öngörerek kredi limitleri verirken bankanın yönetiminin ek likidite sağlamasını gerektirebilir. Bu çekilme beklenenden farklı bir şekilde ertelenebilir veya planlanabilir, bu da belirli dönemlerde aşırı likiditeye neden olur.

2) Bankalar arasındaki takas işlemlerinde günlük değişiklikler olur.

3) Yasal nakit yedeklerin kontrolünde merkezi bankalar, Bazı bankalar günlük bazda bu izlemeyi yerine getirmekte ve bankanın nakit mevduatlarını faizsiz olarak faiz dışı tutmalarını zorlamaktadır ve bazı merkez bankaları bu süreci ay boyunca ortalama çalışma günlerinde takip edilmektedir²⁶.

1.1.8. Bankacılık Likidite Ölçümü Ve Kullanılan Finansal Göstergeleri:

1.1.8.1. Parasal Likidite Oranı:

Bu oran Merkez Bankası ve Fon'la olan nakit miktarı ve bankadaki yükümlülüklerini yerine getirmek için bankada yabancı paralar ve altın paralar gibi diğer bakiyeleri, bütün yükümlülükler, Mevduat ve benzerinden (mülkiyet hakkı) özkaynak hariç oluşmaktadır. Denklem, nakit dengesi yüzdesinin ne kadar yüksek olursa, bankanın finansal yükümlülüklerini zamanında yerine getirebilme yeteneği o kadar artar. Bununla birlikte, bu likit fonları, bankaya finansal getiriye verebilecek yatırımlara yatırım yapmamaktan dolayı bankanın kârına olumsuz yansıtıyor²⁷. Aşağıdaki denkleme göre çıkarılır:

$$\text{Parasal Likidite Oranı} = \text{Fondaki Nakit} / \text{Mevduat Ve Benzeri} * \% 100$$

Bu oran, mevduatın ödenmesinde hızlı nakit varlıkların yeterliliğini, Filistin Para Kurumu, nakit kasa ve banka ATM'leri bu oran uzatılmasını belirlemiştir. Cari hesaplardaki, tasarruf mevduat hesaplarındaki bir ay veya daha az oranlardaki mevduatlardır. Bu oran, önceki yıllara kıyasla ve PMA standardı, 2008'in 5 No'lu Parasal

²⁶ İbrahim, Muhammed, Bankacılık, Likidite ve Uluslararası Kapsam, 11. Baskı, Arap Bankaları Birliği, S:18-19.

²⁷ Abu Hamad ve Kadouri, Reza Sahib, Faiq Meshaal: Bankacılık yönetimi, Musul Üniversitesi, 2005, S:239

Otorite tarafından verilen talimatlara göre, her para birimi için% 3 ve toplam para birimleri için% 6'dır.

1.1.8.2. Yasal Yedekler Oranı:

Bankalar, Merkez Bankası'ndaki çeşitli mevduatlardan elde ettikleri tutarların belli bir yüzdesini, banka tarafından tutulan ve faizsiz bir nakit dengesi şeklinde, Bu bakiye, yasal yedek olarak adlandırılmakta ve ülkenin ekonomik koşullarına göre değişmekte olup, bu artış banka'nın kriz dönemlerinde finansal yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyetini arttırmaktadır²⁸.

$$\text{Yasal Yedek Oranı} = \text{Merkez Bankası İle Nakit / Mevduat Ve Benzeri} * \% 100$$

Bankalar, Merkez Bankası'yla belirlenen mevduatların belirli bir oranına faiz ödemediği Merkez Bankası ile dengede olup, Merkez Bankası'ndaki bakiyelerin mutabık kalınan vade tarihinde Banka'nın finansal yükümlülüklerini yerine getirebilme gücünü temsil etmektedir. Bu bakiyeler, mevduat sahipleri için olağandışı koşullar altında yükümlülüklerini yerine getirmek için Banka'nın finansal durumunu destekleyen zorunlu mevduat mevduatlarının hacmini temsil etmektedir. Filistin Parasal Otoritesi 2008 yılı talimatlarını bankaların tüm mevduatlarına zorunlu karşılık oranının% 9'luk DONC'ye ayarladığını (NIS% 8 para birimi cinsinden mevduat hariç) belirlemiştir.

1.1.8.3. Yasal Likidite Oranı:

Birincil yedeklerin ve ikincil yedeklerin banka tarafından çeşitli koşullar altında borçlanılacak finansal yükümlülükleri yerine getirebilme kabiliyetlerinin bir ölçüsüdür. Yasal likidite oranı ne kadar yüksek olursa, bankanın likiditesi de o kadar yüksek olur. Ekonomik sistemlerde bankanın likiditesi% 35-30 arasında değişmektedir²⁹. Bu oran aşağıdaki denklemle hesaplanmaktadır:

$$\text{Yasal Likidite Oranı} = \text{Cari Varlıklar} / \text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}$$

²⁸ Hindi, Mounir, Ticari Bankaların yönetimi "Karar Vermesi Girişi", 3. Baskı, Modern Arap Bürosu, 2000, S:411.

²⁹ D. Alaak, Basheer Abbas: (Bankacılık Yönetimi - Fonksiyonel Giriş), Ürdün, 2001,S:122.

Bu oran Banka'nın mevduatları karşılamak için likit varlıklarına ne derece bağımlı olduğu göstermektedir. Bu oran ne kadar yüksek olursa, yönetimin o kadar iyi ve güvenli verir. Filistinli Parasal Otorite (PMA), pay olarak bu oranının, likit varlıkları (eldeki nakit, bir ay içinde olgunlaşan bankalar ile olan bakiyeler ve Para Otoritesi ile nakit dengeleri) sayılırdır, ve paydası, likit yükümlülükler (Cari hesaplarla oranın karşılanacağı mevduat, tasarruf hesapları, bir ay içinde vadesi gelen vadeli mevduatlar, Parasal Otoritenin mevduatı ve bakiyeleri bankalar ve bankacılık kurumlarının mevduat), 2008 yılına ilişkin (5) numaralı talimatlara göre önceki yıllara ve PMA standardına göre% 25'e kıyasladır.

1.1.8.4. Likidite Yatırım Oranı:

Bu oran, bankaya sunulan fonların kullanılması ve kredilerin ve avansların kredi başvurularını karşılamak için mevduattan sağlanmasının uygunluğunu göstermektedir. Bu oranın artması, bankanın kredileri karşılama kabiliyeti, bununla birlikte, mudilerin geri çekilmesi taleplerini³⁰ karşılama kabiliyetinde bir düşüş gösterir ve aşağıdaki denkleme göre hesaplanır:

$$\text{Yatırım Oranı} = \text{Kredi İmkânları} / \text{Toplam Müşteri Mevduatı}$$

Bu oran banka likiditesinin geleneksel önlemlerinden biri ve mevduatın borç verme operasyonlarında kullanımını ölçer. Kredi imkânlarının istikrarlı mevduata oranı, en etkileyici likidite şekli olup ve bu oran ne kadar düşük olursa bankadaki likidite stoğunun bir göstergesi ve tersi durumda, bu oranın öneminin bankanın yönetimine likidite lehine varlık tahsisi politikalarını gözden geçirmek için bir uyarı sinyali olması yatmaktadır³¹. PMA, bu oranın% 40'ı geçmemesi gerektiğini belirlemiştir.

³⁰ Al-lozi, Tarawneh, Medhat Ibraheem ve diğerleri: (Bankaların Yönetimi), Birinci Baskı, Dar Al-Fikr, Amman, 1997, S:203.

³¹ Akil, a.g.e., s:164

1.2. Kârlılığın Kavramsal ve Teorik Çerçevesi

1.2.1. Kâr ve Kârlılık Kavramları:

Türk Dil Kurumu kârı, alış-verişlerden sağlanan parasal kazanç, girişimcinin üretim yaparak elde ettiği pay, maliyet fiyatıyla satış fiyatı arasındaki olumlu fark şeklinde tanımlamaktadır³².

Muhasebeye göre tek bir “KÂR” kavramı olmayıp girenle çıkan arasındaki olumlu ve pozitif her çeşit fark kârdır³³.

Genel anlamda ele alındığında ise herhangi bir kazanç, menfaat, değer artışı, sermaye kazancı, ölçülebilir maddi değer, hesaplanması mümkün mali irat, işletmenin gelirlerinin belli dönem sonunda giderlerinden fazla olması şeklinde açıklanabilir³⁴.

Kâr, bir örgüt ya da işletmenin faaliyetlerinin devam edebilmesi için başlıca kaynaktır. Bundan dolayı işletmeler maliyetlerini en aza indirmeye; satışlardan da en yüksek kazancı elde etmeye çalışırken aynı zamanda bunu sağlamanın yollarını araştırırlar³⁵. Kârın bir mutlak büyüklük olmasına karşılık, kârlılık nispi bir kavramdır. Kârlılık, en genel haliyle bir işletmede belirli bir devrede elde edilen kârın o işletmede kullanılan sermayeye oranıdır. Kârlılık, bir işletmenin faaliyeti sonucu elde edilen sonuçların bir ölçüsüdür. Bunun yanı sıra, işletmenin koyduğu sermayeye göre pay sahiplerinin elde etmek istediği getiriyi belirtir. Modern işletmecilik yaklaşımında bu getirinin genellikle sektör ortalamasının üzerinde olması esastır. Ancak bazı sorunlu dönemlerde bu getiri azalabilir³⁶.

Kârlılığın düzey bakımından yüksek olması arzu edilmektedir. Yüksek kâr elde edebilmek için fiyatlamanın üst seviyede olması ya da maliyetlerin asgariye indirilmesi

---

³² Türk Dil Kurumu

³³ CengizERDAMAR ve Feryal OrhonBASIK, Finansal Muhasebe, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1999, s. 59

³⁴ Ekonomi Ansiklopedisi, 2. Cilt, Pamaş Yayınları, 1983, s.750

³⁵ ZeyyatSABUNCUOĞLU ve TOKOLTuncer, İşletme, Bursa:Ezgi Yayınları, 2001, s. 22.

³⁶ Hayri ÜLGEN ve Kadri MİRZE, İşletmelerde Stratejik Yönetim, İstanbul:LiteratürYayınları, 2004, s. 187.

gerekmektedir. Diğer yandan, paydada yer alan sermaye miktarının devir hızı artırılarak düşürülmesi; kâr/sermaye oranı demek olan kârlılığın yüksek olması için şarttır³⁷.

Sağlıklı çalışan finansal piyasalarda; işletme yönetiminin etkinliğini belirlemekte, konulan sermayeye karşın şirketin tatmin edici bir kâr sağlama yeteneği başlıca göstergedir. Kârlılığın düşük olduğu alanlara, finansal yatırımcılar sermayelerini bağlamadıkları gibi, girişimciler de yatırım yapmaktan kaçınırlar. Öte yandan kredi kuruluşları da kârlılığın düşük olduğu firmalara kredi vermeye istekli değildir. İşte bu gibi sebeplerden dolayı kârlılık birçok açıdan işletmeler için çok önemli bir göstergedir ve doğru belirlenmesi de büyük önem taşımaktadır.

Teoride kâr tanımları ve kârın unsurları bilanço ve gelir yaklaşımı olarak adlandırılan iki yaklaşıma göre belirlenmektedir. Bilanço yaklaşımına göre kâr, belirli bir dönemde, işletmeden çekilen ve konan değerler hariç olmak üzere, işletmenin dönem sonu öz kaynağı ile dönem başı öz kaynağı arasındaki olumlu farkı ifade etmektedir. Gelir yaklaşımına göre ise kâr, bir işletmenin belli bir dönemde elde ettiği brüt hâsılatın, bu hâsılatın elde edilmesi için harcanan tüm bedelin düşülmesi sonucu bulunan tutarı ifade etmektedir. Kârlılık ise işletmelerin faaliyet sonuçlarını tutar yerine oran olarak gösteren bir kavramdır. Bir başka ifadeyle işletmenin elde ettiği kârın, işletmenin üretiminde kullandığı varlıklar, öz kaynak ve net satışlar üzerinden ölçülü, yeterli ve doyurucu olup olmadığı konusunda bilgi vermektedir³⁸.

Kârlılığın ölçülmesinde pek çok finansal teknik bulunmaktadır. Örneğin öz sermaye kârlılığı, hissedarların işletmeye koydukları sermayeleri üzerinden sağlanan kârlılık oranını hesaplar ve işletmenin bir bütün olarak performansını gösterir³⁹.

1.2.2. Bankacılıkta Kâr ve Kârlılık Kavramı:

Kâr ve kârlılık kavramlarının seyrine bakıldığında salt bankacılık için değil tüm ekonomik birimler açısından makro ve mikro çevre faktörlerine göre değiştiği görülmektedir. Bir işletmenin kendi içinde ve kendi faaliyetleri ile ortaya koyduğu

³⁷ MehmetOLUÇ, İşletme Organizasyonu ve Yönetimi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları,1963, s.84

³⁸ SudiAPAK ve EnginDEMİREL, Finansal Yönetim, Papatya Yayınevi, 2010, s.134.

³⁹ PARASIZ, a.g.e., s.87

performansların tümü mikro faktörler buna karşılık işletmenin kendisi dışında meydana gelen sektörel ve gelen geçer ekonomik yapı makro faktörler olarak değerlendirilmektedir. Kârlılık, her işletmenin faaliyetleri esnasında ortaya koyduğu performansların sonucuna ve işletmenin verimli ve etkin çabalarına bağlı olarak gelişmektedir.

Günümüz bankalarında kârlılık, makro değişkenler tüm bankalar için eşit koşullar ortaya koyduğundan bankaların kendi öz yeteneklerine bağlı olarak değişimler göstermektedir. Ayrıca bir gösterge olarak sektör içindeki rekabet pozisyonuna dair belirleyicileri ve yönetsel kaliteyi ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan bankanın risk yüklenebilme kapasitesi ya da sermaye yeterliğini geliştirebilme yetisi de diğer belirleyiciler arasında yer almaktadır⁴⁰.

1.2.3. Kârların Kaynakları Ve Türleri

Kâr iki şekilde ayrılır:

1.2.3.1. Gerçek Kâr:

Bu tür kâr, iki bölümden oluşur:

A. Brüt Kâr:

Bunlar, borçların düşülmesinden sonra şirket varlıklarının değerinde meydana gelen artış ile temsil edilen meşru kârlardır. Yani denetçinin kabul ettiği ve desteklediği bilimsel ve muhasebe ilkelerine göre oluşturulması gereken şirket mali belgelerinin hazırlanmasından sonra üretilen reel artışı ifade etmektedir. Şirketin mali durumunu göstermek için abartma veya hile yapmadan hazırlanırlar. Bu sonuç, mali yıl boyunca şirketin normal faaliyetinin (şirket faaliyetinin niteliğine bağlı olarak) yanı sıra diğer olağanüstü faaliyetlerinden ve sermaye kazançlarından elde ettiği kârlardan kaynaklanan işletme performansını yansıtmaktadır.

Ticari içtihat, brüt kârı "hasılatlara eklenen tutarlar ve operasyonların olumlu sonucu" olarak tanımlamıştır Kâr, şirketin giderleri ve maliyetleri ile operasyonların toplam getirisi

---

⁴⁰ ÇİLLİ Hüseyin, Enflasyon, Bankalar ve Risk, İstanbul: TBB Yayınları, 1994, s.36.

karşılaştırılarak hesaplanmıştır. Bu görüşe göre brüt kâr, şirket tarafından gerçekleştirilen işlemlerden elde edilen gelirlerin toplamıdır.

Brüt kâr, şirketin ister normal veya olağanüstü faaliyetinin sonucu olsun ve ister sermaye kazançları olsun şirketin toplam faaliyetinin olumlu sonucudur. Aşağıdaki kesintiler brüt kârdan yapılmaktadır:

1. Harcamalar.
2. Amortisman.
3. Gelir vergisi.
4. İşçilerin emeklilik payı ve sosyal güvenlik.
5. Bilimsel bir araştırmayı desteklemek adına yüzdeden yapılan kasıntı.

B. Net Kâr:

Net kâr, gerekli tüm maliyet ve giderlerin ve amortismanın ve gelir vergisi, emeklilik ve sosyal güvenlik kanunlarına göre kesilen kesintileri düşüştten sonra ortaya çıkan kârdır. Net kârın belirlenmesinin geçerliliği, brüt kârın çıkarılmasının geçerliliğine doğru olarak bağlıdır. Her ne kadar kârlar, orijinalin hissedarlara dağıtılmasına rağmen, net kârlar ve dağıtılabilir durumdaysa onlara bir hak olmaz. Dağıtılabilir kârlara, kanunlar ve şirket sistemi tarafından öngörülen yedek akçe ayrıldıktan sonra ulaşılır ve bu amortismanlar daha sonra dağıtılabilir bir kâr olur.

Madde 106'da tanımlanan Lübnan Ticaret Kanunu: (gerçek bütçeden kaynaklanan net kârlar ve geriye kalan miktar, gerekli yasal yedek ve yasal yedek akçeyi aldıktan sonra geçerlidir). Net kâr hissedarlar ve çalışanlara, Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerine yapılan ödemeler, hisselerin amortismanı ve kurucu hisseleri dağıtılır.

1.2.3.2. Görüntü Kârı:

Şirketin varlıklarındaki gerçek (fiili) artışın sonucu değil, dağıtımın, sermayeden veya yasal veya yasal yedeğin bir indirimi var mı? Ayrıca, (kârın bulunmadığı veya kârın kapsamı dışında elde edilen, gerçek kârı temsil etmeyen miktarların dağıtımları olan) dağıtımların, Bu tanımların, bu kârın, şirketin gerçek kazanç sağlamadığı için dağılımların sermayeden düşülmesinin kabul edildiğini belirtmek isteriz. Ayrıca dağıtılır ve şirket sisteminin yasal yedeklerin belirtilen amaçları doğrultusunda kâr dağıtımına izin veren bu

amaca dahil olmaması durumunda da kâr kabul edilir. O (hisse senedi sahiplerine dağıtımını yapmadan gerçek kâr elde etmemiştir) da bilinir.

Görüntü kârının nedenleri:

- A. Şirketin finansal durumu bakımından gerçeği yansıtmadığı için şirket için yanlış kredi oluşturur.
- B. Sermayenin aboneliğini kolaylaştırmak veya hisse senedi veya borç tahvilleri alım talebini yerine getirmek amacıyla borç tahvillerini ihraç etmek.
- C. Yönetime yüklenebilecek olumsuz sonuçları örtbas etmek.

Görüntü kârının biçimleri:

- A. Varlıklar gerçek değerlerinin üzerinde gösteriler ve bunu akabinde varlıklarında oluşan fiili bir artışa denenen hatalı bir bütçe oluşturulmaktadır.
- B. Rakipleri gösterilmek amacıyla şirketin bazı yükümlülüklerini silinmesi ya da şüpheli borçlar gibi düşük değerli getirilerin değerlendirilmesi.
- C. Yedek akçeleri ayarlamak akıllıca olacaktır. Bu yedekler, sermayeyi oluşturmak ve desteklemek ve istikrarını korumak için olmaktadır.
- D. Kârların bütçe ve kâr-zarar hesabı olmaksızın dağılımı.

1.2.4. Kârı Etkileyen Faktörler:

1. Hiç şüphe yok ki, kâr tutarı, esas itibariyle, teşebbüsün satış veya diğer işletme faaliyetlerinden kaynaklanan sonuç ve gelir tutarıyla ilgilidir.
2. Masrafların olmaması kârı artırmaya yardımcı olduğundan, çeşitli gider ve maliyetler kârı etkilemektedir.
3. Mevcut nakit, çalışma ve sabit sermaye miktarı, Likidite mevcudiyeti, yatırım fırsatlarından yararlanma ya da kârın artmasına yol açan bazı para ve nicel indirimler yapma imkânı doğurabilmektedir.
4. Satışların değeri olarak geçerli fiyat ve değişiklikleri fiyat seviyesine bağlıdır. Kuruluş ürünlerinin fiyatları yüksek olduğunda, ürünlerinin fiyatlarının düşük olduğu durumdan daha fazla kazanç elde ediyorlar.
5. Kârlar üzerindeki vergi oranı.

6. Kuruluş tarafından alınan sübvansiyonlar ve havale, kârların artırılmasına yardımcı olmaktadır.
7. Tesiste yedek ayrılmıştır.
8. Sık yapılan amortisman ve zararlar, kârın düşmesine neden olmaktadır.

1.2.5. Kârlılık Kriterleri:

Farklı ölçütlerin kârlılığını ölçmek için en önemlileri iki sayıdadır:

1.2.5.1. Kazanç Gücü:

Bir işletmenin, satış biriminin kâr üretme kabiliyeti ve varlıkların satış üretme kabiliyeti arasındaki ilişkiyi temel faaliyetlerinden kâr sağlama yeteneği var ve faaliyet gösteren varlıkların satış yapma imkânını açıklar. İşletme varlıkları:

$$\text{Aktif devir hızı} = \text{Net satışlar} / \text{net işletme varlıkları}$$

Net işletme varlıkları, işletmenin başlangıçta üretimden tüketimden çıkarılmış olduğu varlığın veya hizmetin üretiminde kullanılan varlıklardır.

Kamu varlıklarının ciroları, satışların, bir işletme varlığının varlıklarını veya satışların üretilmesi için kullanılan varlık sayısını yansıtır ve satış birimi tarafından kâr üretme olanağı, işletme marjı veya pay olarak ifade edilir.

1.2.5.2. Yatırım Getirisi:

Sahipler genelde kârı sadece bir figür olarak görmez, şirketle yatırım yaptıkları parayla ilişkilendirir. Mutlak kâr oranı çok fazla değildir. Paydaya kârın, o kârın, yatırım yapılan fonlardaki getiri oranına veya yatırımın geri dönüş oranına yatırımından kaynaklanan para ile karşılaştırılması denir. Dolayısıyla, yatırım getirisi kârlılığın önemli bir ölçütüdür ve kuruluşun genel olarak değerlendirilmesi için kullanılır ve operasyonel veya işletme dışı olmak üzere gelir ve giderlerin tüm unsurlarını içerdiğinden kapsamlı kâr teorisine dayanır.

$$\text{Yatırım Getirisi} = \text{Brüt Net Kâr} / \text{Toplam Yatırım (Toplam Aktifler)}$$

Bu önlem, işletim kârı teorisine dayanan ışınlanmış bir gücün gücünden farklıdır; yatırım getirisi, kapsamlı kâr teorisine bağlıdır. yani itici gücün hesaplanmasında kullanılan kâr, faiz ve vergilerden önce faaliyet kârıdır ve yalnızca işletme varlıkları. geri dönüşün hesaplanmasında kullanılan kâr, borç alanın bir parçası olsa dahi, herhangi bir kaynaktan

elde edilen kâr olsa da, aynı dönemde bir tesisin yatırım gücünü veya kaynak getirisini eşleştirmedeği doğaldır.

1.2.5.3. Özkaynak Getirisi:

Buradaki fark, önceki denklemde görünen yatırım fonlarının yalnızca kuruluş sahiplerinin mülkiyetidir ve ödünç alınan para veya kuruluştaki borç dahil değildir ve sahiplerinin parasındaki dönüşü veya net değerinde getiriye çağırır.

1.2.5.4. Kazanç üzerinden kaldıraç etkisi:

Bu kaldıraç, optimum sermaye kârışımını oluşturmak için kullanılan toplam borç veya krediler ile duran ve dönen varlıkları arasındaki oranı yansıtmaktadır. **Kaldıraç aşağıdakileri içerir:**

1. Üçüncü taraf ticareti olmak.
2. Bu kısmın vergiden muaf tutulmasından doğan ve kazançlardan düşülen vergi tasarrufları.
3. Üçüncü kişilerle yapılan ticarete ödenmesi gereken faiz oranı ile işletmede elde edilebilecek getiri oranı arasındaki fark.

Söz konusu kredilerden kaynaklanan getiri oranı alacaklıya ödenmesi gereken faiz oranını aştığı takdirde, kuruluşun menfaati kredilere güvenmektir. Başkalarının fonlarının elden çıkarılmasından doğan risk unsurunu dikkate almaktadır.

1.2.6. Bankacılık Kârlılık Göstergeleri

1.2.6.1. Özkaynak Kârlılığı Oranı :(ROE)

Bu önlem, sahiplerinin fonlarının yatırım getirisi oranını ölçer. Özkaynak kârlılığının yüksek olması, etkin yönetim performansı için bir kılavuzdur ve yükselişi, yüksek kaldıraç riski işareti olabilirken, düşüşü tutucu kredi finansmanını göstermektedir. aşağıdaki formüle göre hesaplanır⁴¹: (Hempel & Simonson , 1999: 63)

$$\text{Özkaynak Kârlılığı Oranı} = \text{Vergi Sonrası Net Kâr} / \text{Özkaynak} * \% 100$$

⁴¹ Hempel George H., Simonson, Donald F. and Goleman, Alan B. Bank management: text and cases, 4th de, John wiley & sons, Inc, 1994, S:51

1.2.6.2. Mevduat Karlılığı Oranı: (ROD)

Banka yönetiminin elde edebildiği mevduatlardan elde edilen kârlarda başarı oranını ölçmek için kullanılır ve aşağıdaki formüle göre hesaplanır⁴²:

$$\text{Mevduat Kârlılığı Oranı} = \text{Vergi Sonrası Net Kâr} / \text{Toplam Mevduat} * \% 100$$

1.2.6.3. Varlıklar Karlılığı Oranı: (ROA)

Bu oran, bankanın yönetiminin, mülkiyet hakları ve mevduat gibi mevcut fonlardan kazanç elde etmede etkinliğini ölçer. Bu orandaki artış, bankanın kârlı varlıklarda fon yerleşiminden getiri elde etme kabiliyetini göstermektedir ve aşağıdaki formüle göre ölçülür:

$$\text{Varlıklar Kârlılığı Oranı} = \text{Vergi Sonrası Net Kâr} / (\text{Özkaynaklar} + \text{Mevduat}) * \% 100$$

---

⁴² Ebu Hamad ve Kadouri, a.g.e., S:352

2. FİLİSTİN BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN İNCELENMESİ

2.1. Filistinli Bankacılık Sistemi, Gelişimi Ve Büyümesi:

Günümüzdeki bankacılık faaliyeti sistematik şekilde doğmamıştır, ancak bir takas sistemi ile başlayıp kıymetli madenlerin kullanımı ve ardından paranın ortaya çıkışı yoluyla, toplumun çalışmalarının ve uzun tarihi gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Para ortaya çıktıkça, modern bankacılık hareketi ve bankaların kuruluşu İtalya'da başladı. On yedinci yüzyılın ilk çeyreğinde, MS 1609'da bankacılık faaliyetini yürüten Amsterdam Bankası kurulmuştur. Büyük projelerin yaratılmasına katkıda bulunan sanayi devrimi, büyük bankalar için projelere olan talebi karşılama ihtiyacını yerine getirmiştir.

Bankaların ortaya çıkışı ve gelişmesi konusunda Arap dünyası Avrupa'ya göre geride kalmıştır, İlk Arap Bankası'nın on dokuzuncu yüzyılın ikinci çeyreğinde Mısır'da Mısır bankası kurulmasının akabinde Filistin'de Arap bankası kurulmuştur. Arap bankaları daha sonra ortaya çıkmaya devam etmişler⁴³. Filistinli bankaların tarihi gelişimi hakkında bilgi vermek için bu gelişimi dört dönemden oluşmaktadır.

2.1.1. Birinci Dönem 1948 Öncesi Dönemi

Bu dönemde Filistin topraklarına Britanya Mandasının varlığı damgasını vurdu, O dönemde yerel, Arap ve yabancı bankaların birçoğu Filistin bankacılık sistemini kalkındırma faaliyeti sürdürmüşlerdi ve diğer Arap ülkelerine kıyasla mükemmele yakın bir sistem oturtmuşlardır. Bu dönemin en önemli özellikleri;

- Britanya Mandası sırasında tüm Filistin hükümetince çıkarılan Filistin parasının varlığı
- Filistin Parasal Konseyinin varlığı, bu konsey sadece Filistin'de değil, Ürdün'ün doğusundaki Emirlikte de bankacılık faaliyetini denetlemektedir.

2.1.2. İkinci Dönem: 1948-1967 Dönemi

Bu dönem Gazze ile Batı Şeria arasında birçok nedenden doğan farklılıklar nedeniyle dikkat çekicidir. İdari olarak Batı Şeria Ürdün'e Gazze Mısır Arap Cumhuriyeti'ne bağlamıştır. Gazze'de geçerli olacak para birimi ve Mısır mali yasa ve yönetmelikleri, Batı Şeria'da geçerli olacak olan ise Ürdün yasalarıyla belirleniyormuştur.

⁴³ Ashour, Youssef: Filistin bankacılık sisteminin umutları. Gazze, Filistin, 1995

Batı Şeria'daki bankalar, Ürdün bankalarına birçok fayda sağlayan Ürdün bankalarının şubeleri idi, Bu dönemde Batı Şeria'da faaliyet gösteren banka sayısı 8, şube sayısı 32'dir (Al Arabi, Kahire, Amman, Arap Emlak, Othmani (Crindleys), Ürdün Milli, Ürdün, Entra Mashreq ve İngiliz Ortadoğu) oldu. Gazze Şeridi'nde Filistin Bankası haricinde Gazze Şeridi dışında bulunan banka şubeleri de vardı. Bu dönemde banka sayısı 7 şubesi olan 6 banka (Arap, Filistin, İskenderiye, Tarım Kredi Şirketi, Millet) idi⁴⁴.

2.1.3. Üçüncü Dönem 1967-1993 Dönemi

1967 yılında bir aksilik sonra, İsrail işgal makamları Batı Şeria'da ve Gazze Şeridi'nde faaliyet gösteren bütün bankaları kapatmak için 6/7/1967 tarihli ve 7 No.lu Askeri kararı yayınlamıştır.

İsrail işgal makamları, 8/6/1968 tarihinde İsrail bankalarının Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde 6 banka ve 39 şube içinden bankacılığın çalışmasına izin vermiştir. Bankacılık işleri İsrail bankaları tarafından tekelleştirilmiş yani İsraili 'Loomi' bankası, herhangi bir şehirde şubesi açarsa aynı şehirde başka bir banka ve şubeni açmasına kimse izin verilmez⁴⁵.

1981'de Filistin Bankası'nın Gazze'deki bankacılık faaliyetine devam etmesi için izin verilmiş ve 1993 yılı sonuna kadar şube sayısı beşe ulaşmıştır.

1986'da Kahire Amman Bankası, Nablus şehrinde bankacılık faaliyetlerinin başlaması izin verilmiş daha sonra birçok Filistin şehrinde faaliyetleri yayılmış ve 1993 yılı sonunda şube sayısı sekize ulaşmıştır.

1991 yılında Filistin Kurtuluş Örgütü ve İsrail hükümeti arasındaki İlkeler Bildirgesi'nin imzalanmasını takiben ve Orta Doğu Barış Konferansı'ndan sonra Filistin bankalarının sayısı önemli ölçüde artmıştır. Filistin'deki bankaların sayısındaki artış nedeniyle, kamuya sağlanan hizmetler artmış ve ticari hareket önemli ölçüde artmıştır.

---

⁴⁴ Ashour, a.g.e. 1995

⁴⁵ Filistin Monetary Authority, Nisan 2000

2.1.4. Dördüncü Dönem 1994-2017 Dönemi

Bu dönemde bankacılık faaliyetlerinde büyük bir gelişme yaşanmış ve kısa bir süre içerisinde bankacılık hizmetlerinde bir sıçrama meydana gelmişti.

Aralık 1993 başlarında imzalanan Ürdün-İsrail Mutabakat Zaptı, Ürdünlü bankaların yeniden inşa edilmesine ve Filistin bölgelerinde örgütlenmesine katkıda bulunmuş, Gazze Şeridi ve Jericho'da ulusal otoritenin kurulmasının ardından, bankacılık faaliyetinin ve akabinde şube sayısındaki hızlı artışın 1994 yılı ortalarında başladığı söylenebilir.

Önemli bir gelişme, Başkan Yaser Arafat tarafından yayınlanan 184 Sayılı Kararname ile 04/04/1994 tarihinde Filistin Parasal Otoritesinin (PMA) kurulmasıydı, Sorumluluğu bankalara lisans vermek ve denetlemektir.

Filistinli bankacılık sisteminin büyümesi ve gelişimi, 2008'deki küresel kriz (Mortgage krizi) ve sonrasında ortaya çıkan küresel mali ve ekonomik sorunlara kadar devam etmiştir. Bu kriz tüm uluslararası, bölgesel ve yerel bankaları etkilemiş ve Filistin bankaları da dahil olmak üzere bankacılık sektöründe zayıflık ve kayıplara neden olmuştur.

Ancak, Filistin bankaları üzerindeki küresel krizin sonuçlarının hafifletilmesine katkıda bulunan ve 2010 yılında Para Otoritesi tarafından 9 numaralı Filistin Bankacılık Kanununun yayımlanması Filistin bankacılık sektörünü hızlandırmış ve tekrar başarıya giden yolu açmıştır.

Filistin bankalarının durumu, gelecekteki sorunlardan kaçınmak için bugüne kadar nispeten yavaş büyümeye ve gelişmeye devam ediyor, Bu çalışmada "2010-2016 döneminde (küresel kriz sonrası) Filistin bankalarının durumu" gösterilmeye çalışılacaktır.

2.2. Filistin Bankacılık Sektörünün Yapısının İncelenmesi

Filistin bankacılık sektörü temel ve ikincil unsurlardan oluşuyor: Temel unsurlar, Merkez Bankası veya temsilcisinden Para Otoritesi, ama ikinci unsur bütün bankalardır. Bankacılık sektöründeki ikincil unsurlar ise para döviz kurumları (şirketler veya bireyler) ve uzmanlaşmış kredi kuruluşlarıdır. Aşağıdaki şekil 2.1’de Filistin bankacılık sektörünün yapısını daha iyi göstermektedir.

Şekil 2.1:2016 yılı sonunda Filistin bankacılık sektörünün kuruluşları

2.2.1. Filistin Parasal Otoritesi (PMA):

Filistin'de bankacılık sektörünün ilk unsuru ve rolü, diğer bankacılık kurumlarıyla merkezi ve tamamlayıcıdır.

Filistin Parasal Otoritesi (PMA), bankacılık sektörünün sağlamlaşması ve yerel ekonominin dengeli büyümesini sağlamak için para ve bankacılık politikalarının oluşturulması ve uygulanmasından sorumlu bağımsız bir kamu kurumudur. Ana amacı parasal ve finansal istikrarı korumak ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi aşağıdaki yöntemlerle desteklemektir:

- Etkili ve şeffaf organizasyon Ve bankalar, özel kredi kuruluşları ve döviz ofisleri gibi Filistin'de faaliyet gösteren kuruluşlarda denetimi görevini üstlenmek.
- Yüksek yetenekli modern ödeme sistemlerinin uygulanmasını ve işleyişini denetlemek.
- Parasal istikrarın sağlanması için para politikalarını belirlemek ve uygulamak.

Filistin'de faaliyet gösteren Filistin bankalarının tarihinde önemli bir gelişme olan Filistin Parasal Otoritesinin kurulması, Paris Ekonomik Konvansiyonunun kazanımlarından biridir. Ve 1994/04/01 tarihli Filistin Devlet Başkanı Yaser Arafat'ın 184 sayılı kararı uyarınca kurulmuştur, Hedefleri şunları içermektedir⁴⁶:

1. Altın ve yabancı para birimlerinin PNA rezervlerini korumak ve yönetmek.
2. Para politikalarını makro ekonomik bağlamda oluşturmak.
3. Filistin ekonomisinin gerekliliklerine göre kredi boyutunu ve maliyetini konsolide etmek ve düzenlemek.
4. Etkin, verimli ve sofistike bir bankacılık sisteminin sürdürülmesi
5. Yeni bankalara lisans verilmesi ve mevcut bankaların şubelerinin açılmasının onaylanması.

Filistin Para Otoritesi, merkez bankası olarak ancak bir para birimi yayınlanmadan çalışmıştır, farklı aktörler arasındaki denetim ve dengenin merkez bankaları gibi kredi politikasında belirgin bir rol oynamıştır. Filistin Para Otoritesi Kuruluşundan beri Filistin

⁴⁶ <http://www.pma.ps/ar-eg/home.aspx>

Devletinde faaliyet gösteren bankaları denetlemekte ve bankacılık faaliyetlerinin düzenleyen düzenlemeleri ve yasaları hazırlamaktadır. Bunun üstünde yeni bankalara ve mevcut bankaların şubelerine lisans ve çalışma izini vermekte ve bankacılık çalışmaları Filistin toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenmesine başlamıştır⁴⁷. Filistin Parasal Otoritesi, (2) numaralı yasa ile 1997 yılında Filistin Yasama Meclisi tarafından çıkarılan ve 2010 yılının 9 Sayılı Bankacılık Kanununa göre faaliyet göstermektedir.

Filistin Parasal Otoritesinin vizyonu, parasal istikrarı yakalamak ve enflasyonu kontrol altında tutmak ve finansal istikrarı sağlamak için Filistin Devletinin tam yetkili modern bir merkez bankası olmaktır. PMA, sürekli olarak ekonomik büyümeyi sağlamak ve bölgesel ve uluslararası ekonomiyle bütünleşmeyi teşvik etmek için de çalışmaktadır.

Halen, istikrarlı ve güvenli bir bankacılık sisteminin geliştirilmesi, etkin bir ulusal ödeme sistemi ve finansal katılımın sağlanması yoluyla finansal istikrarın sağlanması ve enflasyonu kontrol altında tutarak parasal istikrarı sağlamaya çalışmaktadır.

2.2.2. Filistin Bankaları:

Bankacılık sektörünün ikinci unsuru olan bankalar ise, Merkez Bankası veya Para Otoritesi ile bütünleşik bir ilişkiye sahiptir ve devletin mali ve para politikalarını uygular; buna da gelen ve giden nakit akışlarını ve bu akışların hacmini kontrol eder. Filistin'de 15 lisanslı banka mevcuttur, hepsi ticari bankalardır, 2016 sonuna kadar bunlar şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Yerel Ticari Bankalar:

Filistin Bankası, Filistin Yatırım Bankası, Al Quds Bank, Vatani Bankası

2. İslam Ticaret Bankaları:

Arap İslam Bankası, İslam Filistin Bankası, Safa Bankası.

3. Yabancı Bankalar:

Kahire Amman Bankası, Arap Bankası, Ürdün Kuveyt Bankası, Ürdün milli Bankası, Ürdün Bankası, Mısır Arap Bankası, Ticaret ve Finans için Konut Bankası, Ürdün Ticaret

---

⁴⁷ El-Najjar, Farid Ragheb: Kredi Yönetimi ve Engellenen Banka Kredileri, Üniversite Gençlik Vakfı, Ramallah, Filistin. ,1995

Bankası. Kuruluşundan bu yana, bankalar Filistin'de şube sayısını ve sayısını arttırdı ancak son beş yılda şunlar kaydedildi:

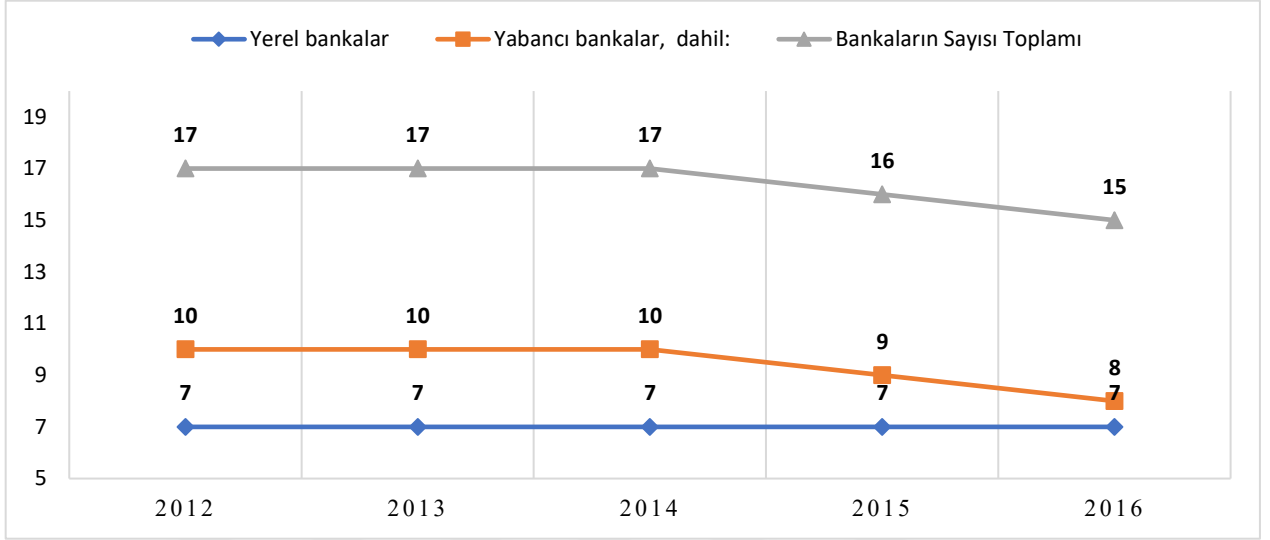
- Yerli bankaların sayısı değişmeyip 7'de kalmıştır.
- Son iki yılda yabancı bankaların sayısı küçük bir azalışa göstermiş, 2015 öncesi 10 olan banka sayısı, ancak 2015'te 9 bankaya ve 2016'da 8 bankaya düştü.
- Tablo (2.1) bankaların sayısını ve uyruğunu gösterir, En fazla yabancı banka Ürdün bankaları olduğundan, bazı Ürdün bankalarının aslında Arap Bankası gibi Filistinli bankaları olduğunu akılda tutmak gerekir.
- Tablo 2.1'de 2016 yılında Filistin'de faaliyet gösteren bankaların şube sayısının 309 şubeye çıktığını ve 2012 yılına göre % 33 artış gösterdiğini göstermektedir.

Tablo 2.1: Uyruklarına Göre Filistin'de Faaliyet Gösteren Bankalar ve Şubeler Sayısı 2012-2016

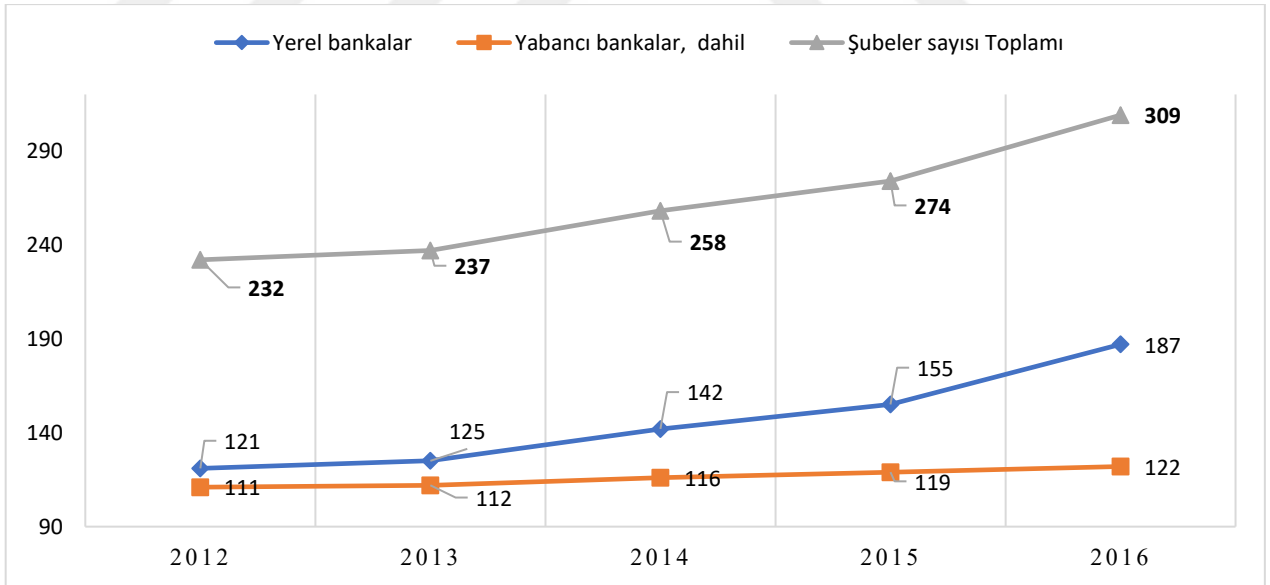
Yıl	2012	2013	2014	2015	2016
Bankaların Sayıları					
Yerel bankalar	7	7	7	7	7
Yabancı bankalar, Dahil:	8	9	10	10	10
- Ürdün Bankaları	7	7	8	8	8
- Mısır Bankaları	1	1	1	1	1
- Diğer Yabancı Bankalar	0	1	1	1	1
Toplam	15	16	17	17	17
Şubeler Ve Ofisler Sayısı					
Yerel bankalar	187	155	142	125	121
Yabancı bankalar, Dahil:	122	119	116	112	111
- Ürdün Bankaları	116	112	109	105	104
- Mısır Bankaları	6	6	6	6	6
- Diğer Yabancı Bankalar	0	1	1	1	1
Toplam	309	274	258	237	232

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Şekil 2.2’de 2012-2016 döneminde bankaların sayısındaki azalmayı göstermektedir, buna karşılık Şekil 2.3’te, aynı yıllarda Filistin’de faaliyet gösteren bankaların şube sayısındaki artışı göstermektedir.

Şekil 2.2: Bankaların Toplamı Sayısı 2012-2016

Şekil 2.3: Şubelerin Toplam Sayısı 2012-2016

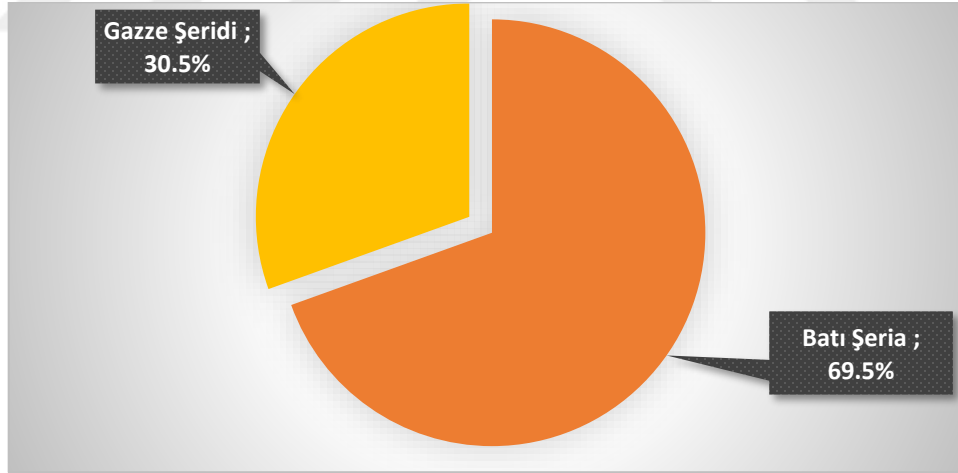
2.2.3. Filistin’deki uzmanlaşmış kredi kuruluşları:

Bu kurumlar bankalarla olan çalışmasına entegre bir finansman kanalı olarak kabul edildiğinden, Para Otoritesi, kurumlar tarafından sağlanan finansman hacmini yükseltmek ve rollerini etkinleştirmek için ve uzmanlaşmış kredi sektöründe finansal istikrarın

bütünlüğünü, etkinliğini korumak için ihtisaslaşmış kredi kuruluşlarının durumunu izler ve düzenler, Kredi verme kurumlarının çalışmalarına ilişkin yönetmeliklerin en iyi uygulamalar ve uluslararası standartlara uygun surette geliştirilmesi çabalarının bir parçası olarak borçlanma faaliyetleri ile ilgili şeffaflık ve açıklık ilkesini teşvik etmeye çalışmaktadır.

2016 yılında Parasal Otorite tarafından lisans verilen ihtisaslaşmış kredi kuruluşlarının sayısı 6 kurum, 4 kâr amacı geden ve 2 kâr amacı gütmeyen şirket içerir. Bu kurumlar şubeler ve ofisler aracılığıyla faaliyet göstermektedir, Batı Şeria ve Gazze Şeridi bölgelerine dağılan 57 şubeye ve 25 ofise ulaşmıştır.

Bu kurumlarda çalışanların sayısı 618'e ulaşmıştır, uzmanlaşmış kredi kuruluşlarının müşterilerinin sayısı 68.912 olmuştur. Mevcut borç portföyünün değerine göre Batı Şeria'da% 69.5, Gazze Şeridi'nde% 30.5 oranında 199.4 milyon dolar aşağıdaki şekil 2.4'de olduğu gibi dağıtılmıştır.

Şekil 2.4: Uzmanlaşmış Kredi Kuruluşlarındaki Krediler Portföyünün Değeri

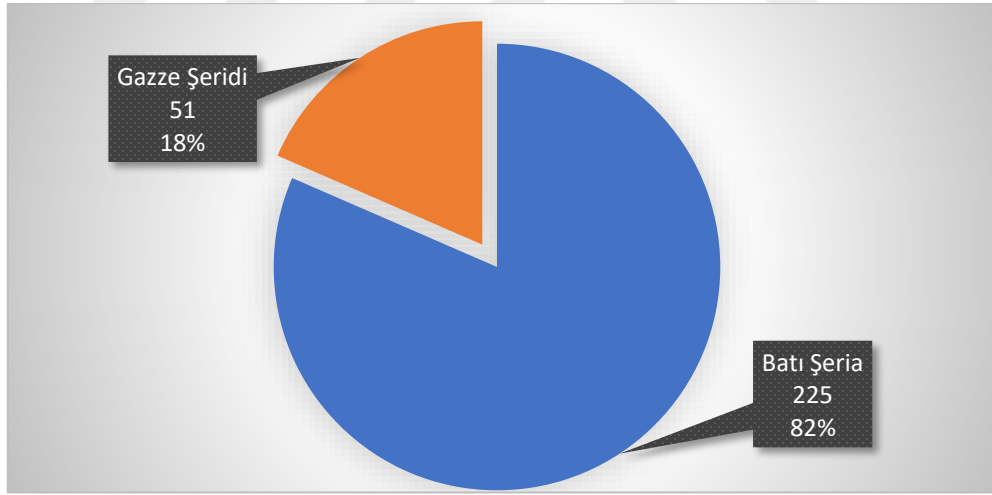
Bu krediler, bu kurumların çalışma ve amaçlarının niteliğiyle ilgili çeşitli etkinliklere ve ekonomik sektörlere dağıtılır, verilen kredilerde gayrimenkul sektörü% 30,4, ticaret sektörü% 24,9, tarım sektörü% 12,6, tüketim sektörü% 13,4, hizmet sektörü% 9,2 ve sanayi sektörü% 4,6 paya sahiptir.

Coğrafi olarak, kredilerin en büyük payları Nablus Valiliği % 14.3, Ramallah % 11.9 ve Gazze için% 11.2 ile olmaktadır.

2.2.4. Filistin'deki Döviz kurumları

Döviz çalışması, örgütlenmesi ve denetlenmesi gereken büyük bir işletmeler grubunu içerir. Bu işletmeler yabancı para değişiminin yanında kıymetli madenler ve bankacılık çeklerini yan şıra turistik çekleri de satın almakla ve satmaktadır. ve belirtilen düzenlemelere göre Filistin içinde ve dışındaki düzenlemeleri kabul etmektedir.

Ulusal ekonomide nakit hacmi artırılır ve böylece farklı yabancı para birimlerinde işlem yapmak kolaylaşır, Bu eylemler bankacılık sistemi üzerindeki yükü hafifletmeye yardım etmektedir. 2016 yılı sonunda, Para Otoritesi tarafından yetkilendirilen döviz sayısı 276'a ulaştı, Batı Şeria'daki 225 dövize ve Gazze Şeridindeki 51 dövize oldu, Yasal form açısından 220 şirket ve 56 kişi olarak aşağıdaki şekil 2.5'de olduğu gibi bulunmaktadır.

Şekil 2.5: Filistin'deki Dövizci Sayısı 2016

Finansal gelişmeler seviyesinde, döviz sektöründeki finansal performans göstergelerinin analizi, dövizcilerin toplam varlıkları 2016 yılı sonunda 70,2 milyon dolarla önceki yıla göre% 5,1 artmıştır. Ayrıca Sermaye % 4.2 artışla 64.4 milyon dolar olmuş ve mülkiyet hakları% 3.7 arttı. Döviz sektörü bir önceki yıla göre% 51 artışla 877.5 bin dolar net kar elde etmiştir.

2016 yılında, dövizcilerin toplam varlıklarının coğrafi dağılımlara göre İlk 3 sıra şöyle Ramallah valiliği% 26.1'i, Gazze valiliği% 23.1'i ve Al-Halil % 18.5'i olmuştur.

2.3. Filistin Bankacılık Sisteminin Konsolide Bilançosu ve Gelir Tablosu İncelenmesi:

2.3.1. Filistin Bankacılık Sisteminin Konsolide Bilançosu:

Herhangi bir finansal veya finansal olmayan kuruma sunulan en önemli tablolar, bilançodur. Bir kurumun varlıklarını, yükümlülükleri ile mülkiyet haklarını belirlemek için ve dolayısıyla bunların değerlendirilmesinde bilançoya başvuru olmaktadır. Böylelikle kurumun genel olarak finansal durumu göz önüne sarılır ve farklı dönemleri arasındaki finansal farklar belirlenir geleceğe yönelik istatistiksel çalışmalar yapılmaktadır.

2.3.1.1. Filistin Bankalarının Varlıkları

Herhangi bir bankanın bilançosu, bankanın (banka yönetimi, mevcut ve gelecekteki yatırımcılar, hükümet, özellikle vergi dairesi, rakipler vb.)ine finansal durumunu gösteren ana listedir. Filistinli bankacılık sektörünün bilançosundaki ilerlemeyi bilmek için yatay olarak analiz edilecek ve önceki yıllara kıyasla incelenecektir: Aşağıdaki tablo2.2'de 2012-2016 yılları arasındaki beş yılın aktifler tarafıdır:

Tablo 2.2: Filistin Bankalarının Toplam Varlıkları 2012-2016 (Milyon Dolar)

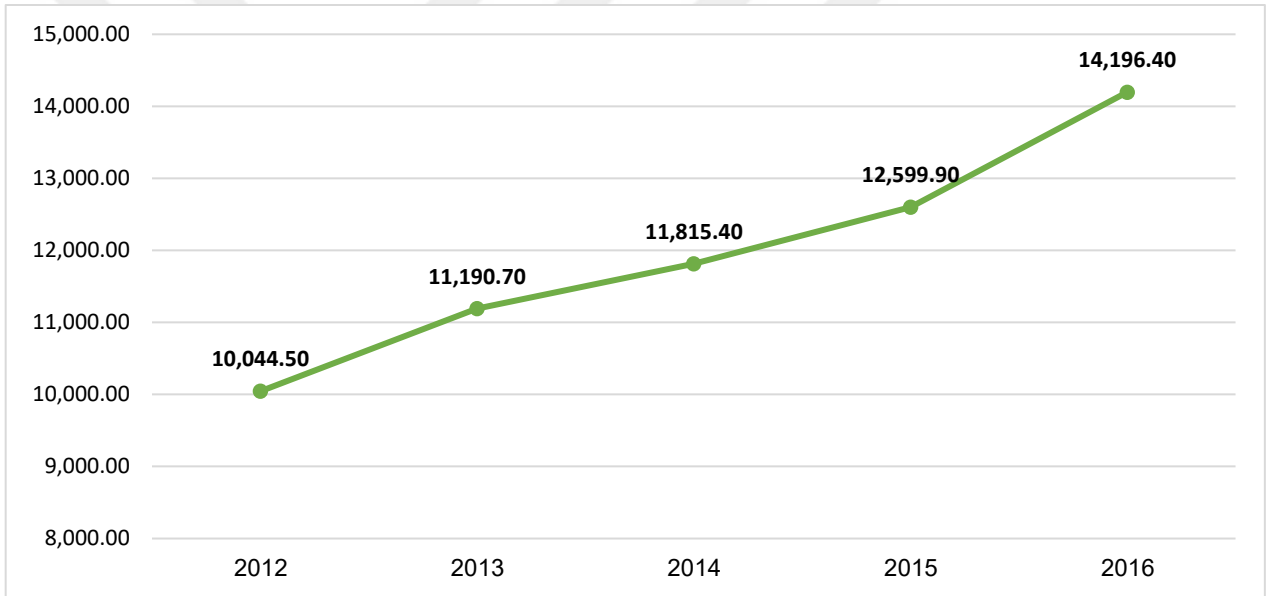
Varlıklar	2012	2013	2014	2015	2016	%
Nakit Ve Kıymetli Metaller	731.1	956	658.5	1,083.2	991.2	7%
Parasal Otorite Ve Bankalarla Olan Bakiyeler	3,673.1	4,130.2	4,391.1	3,870.7	4,278.9	30%
- Parasal Otorite	998.9	996.6	1,041.5	1,134.1	1,305.7	9%
- Filistin'deki Bankalardaki	370.5	452.5	509.8	365.6	340.2	2%
- Filistin Dışındaki Bankalarda	2,303.7	2,681.1	2,839.80	2,371.0	2,633.0	19%
TicaretVeYatırımAmaçlı Portföy	745.3	856.9	985.6	953.3	1,007.1	7%
Doğrudan Kredi İmkânları	4,199.1	4,480.1	4,895.1	5,824.8	6,871.9	48%
Bankacılık Kabulleri	5.3	7.6	6	4.1	4.8	0%
Yatırımlar	148.7	155.1	145	164.3	205.2	1%
Duran Varlıklar	346.6	362.1	404.4	438.9	490.5	3%
Diğer Varlıklar	195.3	242.7	329.7	260.6	346.8	2%
Toplam Aktifler	10,044.5	11,190.7	11,815.4	12,599.9	14,196.4	100%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Tablo 2.2'de Filistin bankacılık sektörünün 2012 yılında varlıklarının yaklaşık 10 milyar dolar olduğu ve 2016 yılına kadar kademeli olarak beş yıl içinde % 41 artışla 14.196 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Bu artış şu nedenlerden kaynaklanmaktadır:

- Mevduatın değerindeki artış nedeniyle Bankalardaki nakit değerler % 20 arttı.
- Yatırım portföyünde % 35'e veren yatırım artışı.
- Doğrudan kredi imkânlarının değeri % 63,6 oranında arttı.
- Duran varlıklar ve diğer varlıkların değerleri değişen oranlarda arttı.

Şekil 2.6'da bu Aktifler artışını göstermektedir:

Şekil 2.6: Filistin Bankalarının Toplam Aktifleri 2012-2016 (Milyon Dolar)

Kredi ya da kredi imkânları, bankacılık sektöründe birincil gelir kaynağı olarak kabul edilir ve varlıkların değerinin % 48'ini temsil etmektedir.

2.3.1.2. Filistinli Bankaların Yükümlülükleri

Aşağıdaki tablo 2.3'te Filistin bankalarının 2012-2016 yılları arasındaki 5 yıllık mali dönemdeki yükümlülükleri gösterilmektedir: İki bölümden oluşmaktadır: borçlar (mevduat) ve diğer taraf mülkiyet hakları, Tabloda yükümlülüklerin birçok yönden dikkate değer bir gelişme gösterdiği açıktır.

Tablo 2.3: Filistin Bankalarının Toplam Yükümlülükleri 2012-2016 (Milyon Dolar)

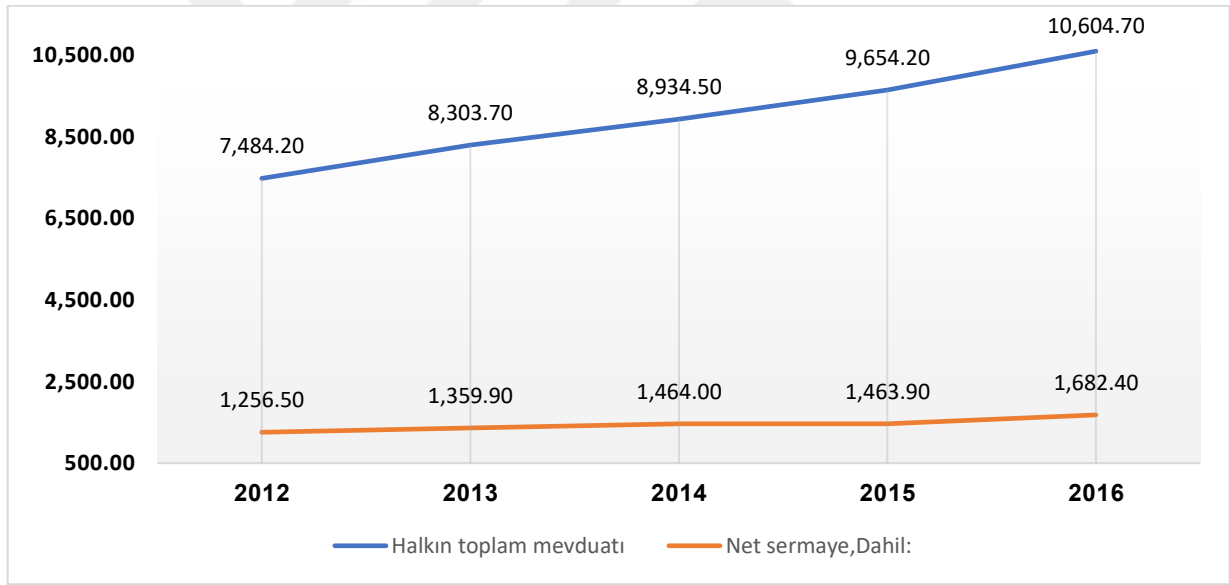
Yükümlülükler	2012	2013	2014	2015	2016	%
Parasal Otoritesinin ve Bankaların Bakiyeleri	723	900,1	728,2	852,6	1.139,70	8%
Parasal Otoritesi Dengeleri	173,1	189,5	134,6	299,2	644,5	5%
Filistin'de Bankalar Bakiyeleri	349,2	445,3	500	368	335,3	2%
Filistin Dışındaki Bankalar Bakiyeleri	200,7	265,3	93,6	185,4	159,9	1%
Halkın Toplam Mevduatı	7.484,20	8.303,70	8.934,50	9.654,20	10.604,70	75%
Uygulamalar Ve Listeler	10	13,8	11,3	13,8	30,9	0%
Net Sermaye, Dahil:	1.256,50	1.359,90	1.464,00	1.463,90	1.682,40	12%
Ödenen Sermaye	894,8	928,1	976	961,3	1.071,80	8%
Fazla (Artı) Sermaye	12,7	12	12	9,9	27,4	0%
Yasal Yedek	108,4	123,2	138	151,7	165,8	1%
Diğer Yedekler	57,1	70	83,9	97,5	112,6	1%
Dağıtılmamış Kârlar	4,4	4	4,7	4,2	14,3	0%
Gerçekleşmemiş Uzun Vadeli Kârlar (Zararlar)	-6,1	2,6-	5,1	1,2-	0	0%
Yeniden Değerleme Farkları	5,6	4,1	4,2	4,4	8,4	0%
Bankacılık İşlemleri İçin Genel Yedek	75,3	94,2	83,7	95,5	109,4	1%
Uygun Destek Kredileri	0	0	7,2	7,2	50	0%
Kârlar Ve Zararlar Onay Bekliyor	104,3	121,3	156,9	127,1	123,9	1%
Vergi Karşılığı	111,5	114,1	61,1	43,5	60,7	0%
Diğer Karşılıklar*	322,9	345,9	368,7	403,4	437,5	3%
Diğer Yükümlülükler	136,4	153,2	247,6	168,5	240,5	2%
Toplam Yükümlülükler	10.044,5	11.190,7	11.815,4	12.599,9	14.196,4	100%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Varlıklar tarafı bir takım değerlerde arttıkça, yükümlülükler tarafı aynı değerde arttı ve bu değer atışı yüzde 41 olarak gerçekleşti:

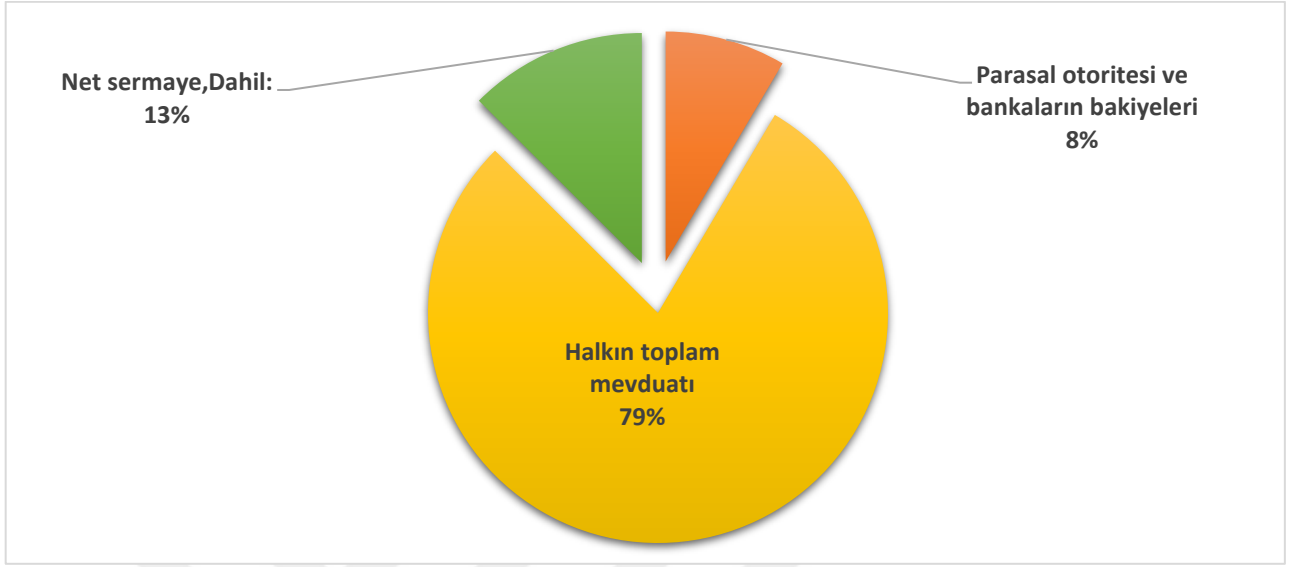
- Mevduatlar 2012 yılında 7.484 milyar dolara 2013 yılında 8.303 milyar dolara, 2014 yılında 8.934 milyar dolara ulaştı ve 2015 yılında yeniden artarak 9.654 milyar dolara ulaştı ve 2016 yılının sonunda 10.604 milyar doları oldu ve 2012 yılıyla kıyaslandığında % 41.7'lik bir artış gerçekleşmiş olmuştur.
- Filistin bankacılık sektöründe, net sermaye 2012'de olarak 1.256 milyar dolarken 2016'nın sonunda 1.682 milyar dolar % 34'lük bir artış göstermiştir.

Şekil 2.7'de 2012-2016 yılları arasındaki beş yıllık dönemde Filistin bankalarında her iki mevduatın ve net sermayenin değerinin evrimi ve artışını göstermektedir.

Şekil 2.7: Filistin Bankalarının Toplam Yükümlülükleri (Milyon Dolar)

Şekil 2.8'de Filistin Bankalarının toplam yükümlülüklerin (%13 net sermaye, %79 mevduat, % 8 Parasal Otoritesinin Bankaların Bakiyeleri) arasındaki yükümlülük dağılımını göstermektedir; Mevduat tarafının sermayenin 6 katına eşit olduğunu bize göstermektedir.

Şekil 2.8: Filistin Bankalarının Yükümlülükleri 2016

2.3.2. Filistin Bankacılık Sisteminin Konsolide Gelir Tablosu:

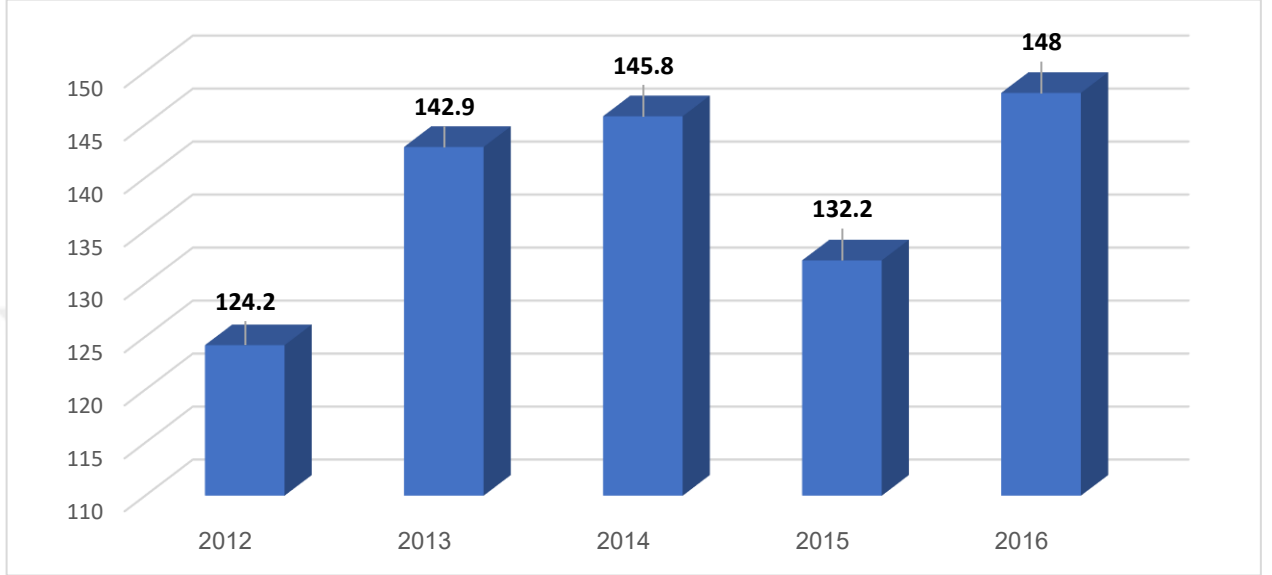
Tablo 2.4'te aşağıdaki, 2012-2016 döneminde Filistin bankacılık sektörünün konsolide gelir tablolarını göstermektedir. Ve de 2016 yılında gelir tablosunun dikey analizi sunulmaktadır.

Tablo 2.4: Filistin Bankalarının Konsolide Gelir Tablosu 2012-2016 (Milyon Dolar)

Yıl	2012	2013	2014	2015	2016	%
Alınan Faiz	349.1	402.7	423.1	438.4	484.2	100%
Ödenen Faiz	42.5	56.7	63.2	64.1	78	16%
Net Faiz Geliri	306.6	346	359.9	374.3	406.2	84%
Net Komisyonlar	73.1	80.3	86.1	90.2	96.4	20%
Net Borçlanma Senetleri Ve Yatırımlar	8.2	5.1	6.5	6.2	11	2%
Net Döviz Ve Değerleme İşlemleri	24.6	24.6	25.4	30.6	33.5	7%
Bütçe Dışı Kalemlerin Netleştirilmesi	0.6	0.2	1.9	2.3	0	0%
Net Giderler Ve Diğer Faaliyet Gelirleri	6.7	5.6	13	6.8	8.1	2%
Net Faiz Dışı Gelir	113.2	115.8	132.9	136.1	149	31%
Tüm Faaliyetlerden Elde Edilen Net Gelir	419.8	461.8	492.8	510.4	555.2	115%
Faaliyet Giderleri	231.1	251.5	294.5	320.2	345.4	71%
Net Hükümler	20.2	9.1	2.1	14.9	15.3	3%
Net Kar Ve Zarar (Olağanüstü)	0	0	0	0	0	0%
Toplam Harcama	251.3	260.6	296.6	335.1	360.7	74%
Vergi Öncesi Net Kar	168.5	201.2	196.2	175.3	194.5	40%
Vergiler	44.3	58.3	50.4	43.1	46.5	10%
Vergiler Sonrası Net Kâr	124.2	142.9	145.8	132.2	148	31%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Filistin bankacılık sektörünün vergi sonrası karları 2012-2016 döneminde milyonlardı. Aşağıdaki şekil 2.9’da olduğu gibi gösterir.

Şekil 2.9: Vergi Sonrası Net Kârlar 2012-2016 (Milyon Dolar)

Bankaların temel gelirlerini krediler oluşturur. Müşterilerle yapılan Kredi sözleşmeleri (günlük, aylık, yıllık) ortalama faiz oranları içerir ve bu oranlar para birimine göre hesaplanmaktadır.

Tablo2.5’te 2012-2016 yılları arasındaki Filistin bankacılık sektöründeki para birimine göre ortalama yıllık faiz oranlarını göstermektedir:

Tablo 2.5: Filistinli Bankalarda Ortalama Yıllık Faiz Oranları 2012-2016

Periyod	Kredi Faizi Oranı		
	İsraİL Şekeli	US \$	Ürdün Dinarı
2012	%9.20	%6.22	%6.48
2013	%9.35	%6.44	%7.48
2014	%9.09	%6.05	%7.20
2015	%7.80	%6.95	%6.94
2016	%6.94	%5.87	%6.34

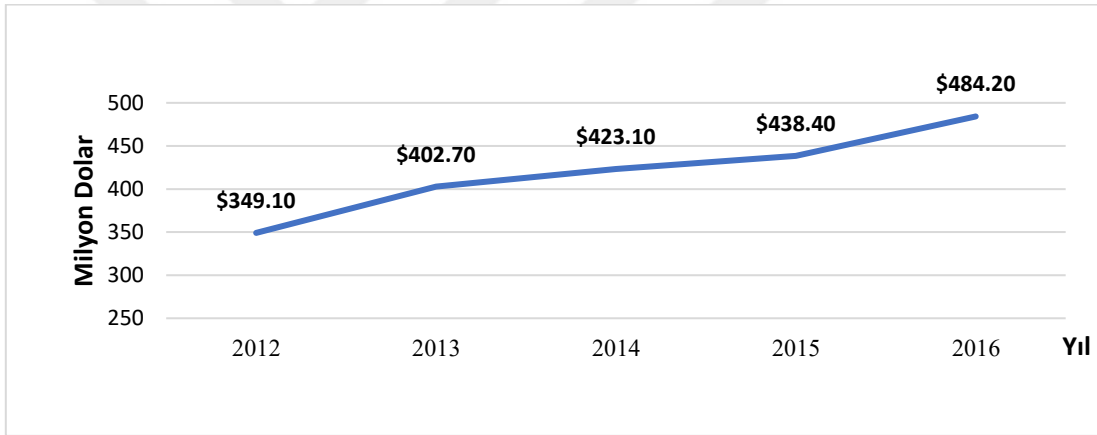
Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Tablo 2.5’ten Filistin’de ele alınan her para biriminin yabancı paralar olduğu açıktır; Kredilerdeki ortalama faiz oranları, "kıtlık, para birimlerine ilişkin spekülasyonlar" gibi sebepler de dahil olmak üzere farklıdır. Özellikle günlük işlerde en çok kullanılan para birimi olan artan talebe bağlı olarak İsraİL şekeli para birimindeki en yüksek faiz oranları,

Geri kalan para birimleri (Ürdün Dinarı ve ABD Doları) genellikle arazi, bina satın almak ve dış ticaret işlemleri gibi büyük alım satım için kullanılır.

Kredi faiz oranlarının, özellikle de 2012 ve 2016 yılları arasında İsrail Şekelinde belirgin bir düşüş var, Müşterileri kredi talebinde bulunmaya ve işletmeler ve projeler için likidite sağlanmasına katkıda bulunmaya teşvik etmek için olmuştur.

Şekil 2.10'da 2012 yılında 349,1 milyon dolar tutarındaki faiz gelirinin evrimini görebiliriz 2013 yılında% 15 artışla 402,7 milyon dolara yükseldi 2014 yılında artış devam etmiş ve 423,1 milyon dolara ulaşmıştır. Sürekli artışın beş yılı boyunca, 2016'daki artış% 39 ve 484.2 milyon dolarla kaydedildi.

Şekil 2.10: Filistin Bankalarının Alınan Faizi 2012-2016 (Milyon Dolar)

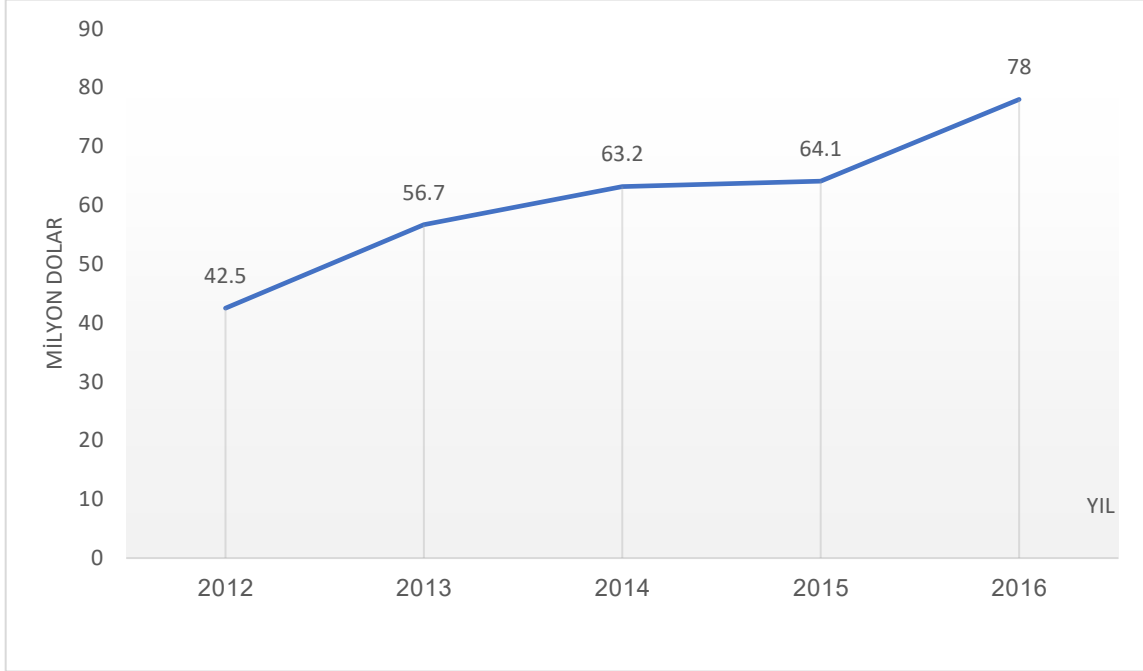
Filistinli bankaların en büyük işletme harcamaları, 2016 yılında toplam gelirlerin% 16'sını oluşturan mevduatlara ödenen faizdir, Tablo 2.6'da beş yıl boyunca Filistinli bankalarda kullanılan para birimlerine yönelik mevduat faiz oranları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.6: Filistin Bankalarında Ortalama Yıllık Mevduat Faizi Oranları 2012-2016

Periyod	Mevduat Faizi Oranları		
	İsrail Şekli	US \$	Ürdün Dinarı
2012	%1.23	%0.46	%1.7
2013	%1.32	%0.62	%2.08
2014	%1.46	%0.83	%2.15
2015	%1.57	%0.94	%2.2
2016	%1.50	%1.02	%2.28

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Filistinli bankalardaki 2012-2016 dönemindeki temel giderlerin (Ödenen Faiz) evrimini Şekil 2.11'de görmekteyiz:

Şekil 2.11: Filistin Bankalarında mevduatlara ödenen Faiz 2012-2016 (Milyon Dolar)

2.3.3. Filistin Bankacılık Sektöründeki Mevduatlar ve Krediler:

2.3.3.1. Filistin'in Mevduatları

Müşteri mevduatları çeşitli şekillerde görülebilir, bu mevduatlar Filistin bankacılık sektörünün toplam yükümlülüklerinin % 75'ini temsil ediyor.

2016 yılında tasarruf sektörüne göre kamu sektörü %6'ı ve özel sektör %94'ü oldu, ama coğrafi⁴⁸ dağılıma göre Batı Şeria'da %90'ı ve Gazze şeridi'de %10'u oldu ve da mevduat türüne göre cari mevduatlar %40'a, tasarruf mevduatları %33'e ve vadeli mevduatlar %27'e ulaştı.

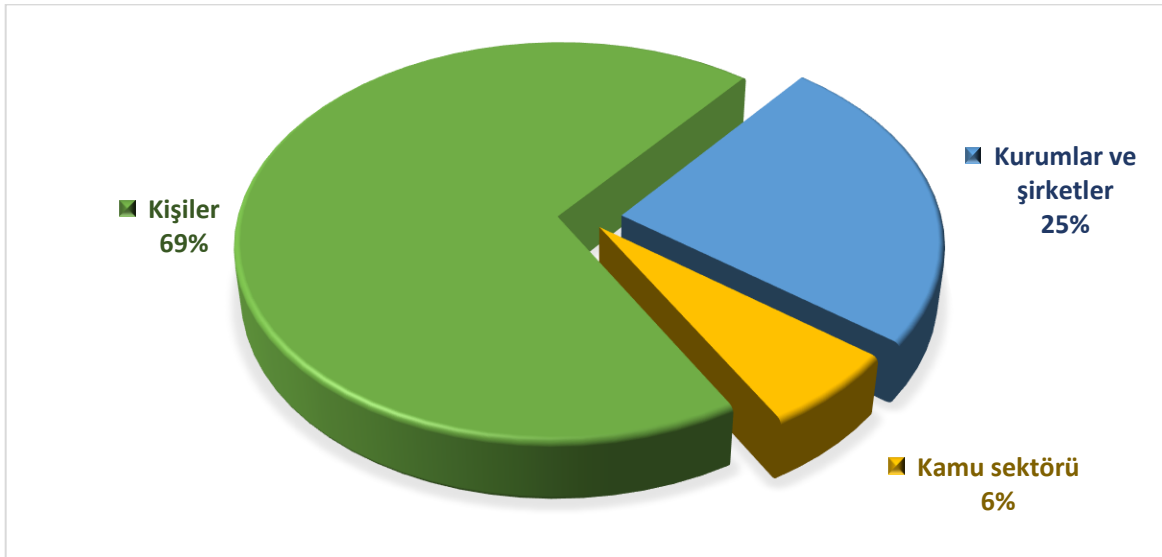
Ayrıca para birimi türüne göre İsrail şekeli %37, ABD dolar %33, Ürdün dinarı %25 ve diğer para birimleri %5 sınıflandırabiliriz, tablo 2.7'de 2012-2016 yılları arasında Filistin'in mevduatları sınıflandırmaları göstermektedir:

⁴⁸ Coğrafi dağılım olarak Filistin Devleti iki bölümden oluşmaktadır: Batı Şeria ve Gazze Şeridi'dir.

Tablo 2.7: 2012-2016 yılları arasındaki Müşteri mevduatlarını sınıflandırmaları (Milyon Dolar)

Açıklama	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Tasarruf Sektörüne Göre						100%
Kamu Sektörü	620.2	676.9	785.2	655.8	673.5	6%
Özel Sektör	6,864.0	7,626.8	8,149.3	8,998.4	9,931.2	94%
Coğrafi Dağılıma Göre						100%
Batı Şeria	6,696.8	7,447.1	7,940.4	8,615.6	9,503.4	90%
Gazze Şeridi	787.4	856.6	994.1	1,038.6	1,101.3	10%
Mevduat Türüne Göre						100%
Cari Mevduatlar	2,984.4	3,339.1	3,505.7	3,776.0	4,207.5	40%
Tasarruf Mevduatları	2,266.7	2,582.9	2,837.3	3,141.9	3,466.2	33%
Vadeli Mevduatlar	2,233.1	2,381.7	2,591.5	2,736.3	2,931.0	27%
Para Birimi Türüne Göre						100%
ABD \$	3,063.2	3,460.6	3,550.4	3,578.6	3,506.3	33%
Ürdün Dinarı	1,740.4	2,106.0	2,299.4	2,477.2	2,643.7	25%
İsrail Şekli	2,323.5	2,409.9	2,750.5	3,229.6	3,956.0	37%
Diğer Para Birimleri	357.1	327.2	334.2	368.8	498.7	5%
Toplam Mevduat	7,484.20	8,303.70	8,934.50	9,654.20	10,604.70	100%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Şekil 2.12: Tasarruf Sektörüne Göre Mevduatların değeri 2016

2.3.3.2. Filistin'in Kredi İmkânları

Kredi İmkânları çeşitli şekillerde görülebilir, Filistin bankacılık sektörünün toplam varlıklarının% 48'ini temsil etmektedir. 2016 yılında Tasarruf niteliğine göre kamu sektörü %21'i ve özel sektör %79'u oldu ve da mevduat türüne göre Krediler %82'e, Mevcut Borçlu %17'e ve Finansal Kiralama Finansmanı %1'e ulaştı, ama coğrafi⁴⁹ dağılıma göre Batı Şeria'da %87'i ve Gazze Şeridi'nde %13'ü olmuştur. Ayrıca para birimi türüne göre İsrail Şekeli %35, ABD dolar %36, Ürdün Dinarı %14 ve Diğer Para Birimleri %1 sınıflandırabilmektedir. Tablo 2.8'de 2012-2016 yılları arasında Filistin'in Kredi İmkânlarını sınıflandırmaları göstermektedir:

Tablo 2.8:2012-2016 yılları arasındaki Kredi İmkânlarını sınıflandırmaları (Milyon Dolar)

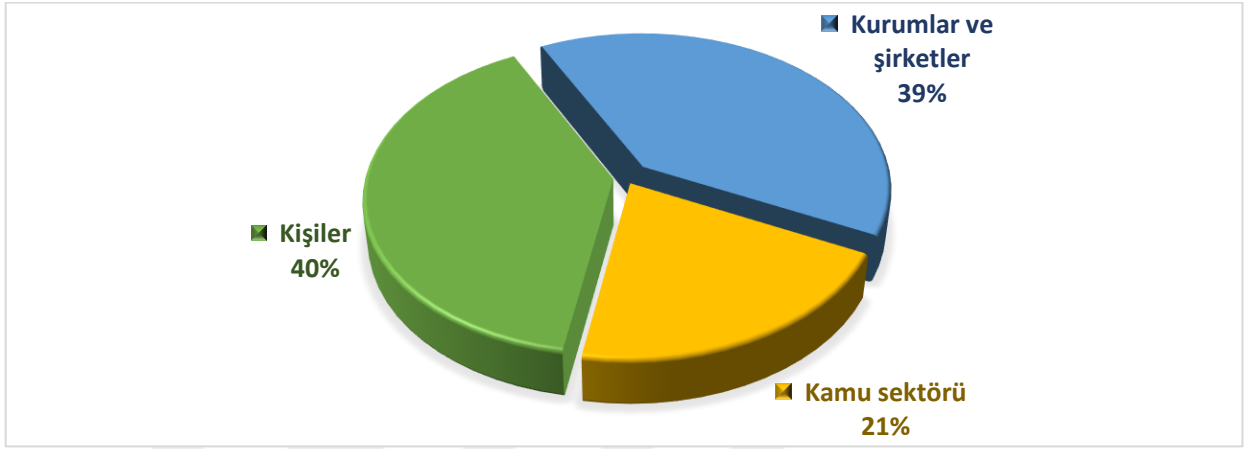
Açıklama	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Faydalancı Sektöre Göre						100%
Kamu Sektörü	1,407.4	1,373.2	1,239.8	1,452.6	1,418.8	21%
Özel Sektör	2,791.7	3,106.9	3,655.3	4,372.2	5,453.1	79%
İmkânların Türüne Göre						100%
Krediler	2,950.2	3,207.6	3,853.8	4,639.9	5,632.5	82%
Mevcut Borçlu	1,238.0	1,258.5	1,021.0	1,155.4	1199.6	17%
Finansal Kiralama Finansmanı	10.9	14.0	20.3	29.5	39.8	1%
Coğrafi Dağılıma Göre						100%
Batı Şeria	3,769	3,986	4,320	5,136	5,954	87%
Gazze Şeridi	430	494	575	689	908	13%
Para Birimi Türüne Göre						100%
ABD \$	2,255.1	2,464.0	2,838.6	2,929.4	2,460.9	36%
Ürdün Dinarı	549.6	471.1	582.7	863.2	972.0	14%
İsrail Şekeli	1,367.6	1,510.7	1,443.6	1,984.7	2,375.1	35%
Diğer Para Birimleri	26.8	34.3	30.2	47.5	63.9	1%
Toplam Kredi İmkânları	4,199.1	4,480.1	4,895.1	5,824.8	6,871.9	100%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

⁴⁹ Coğrafi dağılım olarak Filistin Devleti iki bölümden oluşmaktadır: Batı Şeria ve Gazze Şeridi'dir.

Şekil 2.13'te 2016 yılında Filistin bankacılık sektöründeki faydalanıcı sektöre göre kredi imkanları sunulmaktadır.

Şekil 2.13: Faydalanıcı Sektöre Göre Kredi İmkanları 2016

2.4. Filistin Bankacılık Sektöründe Finansal Göstergeler:

2012-2016 yılları arasındaki son beş yılda Filistin bankacılık sektöründeki en önemli göstergeleri inceleyeceğiz: karlılık göstergeleri, likidite göstergeleri, sermaye yapısı göstergeleri ve hacim endeksleri, Bu göstergeler, Filistin bankacılık sektörünün finansal durumunu ve gelişiminin ve boyutunun kapsamını belirleyecektir.

2.4.1. Kârlılık Göstergeleri:

Kârlılık endeksi aracılığıyla, bir getiri veya kâr elde etmek için ögelere ne yatırım yapıldığını görebiliriz, Kullanılan en önemli göstergeler şunlardır:

- Net Faiz Ve Komisyon Gelirleri / Toplam Gelir,
- Aktif Kârlılığı,
- Özkaynak Kârlılığı.

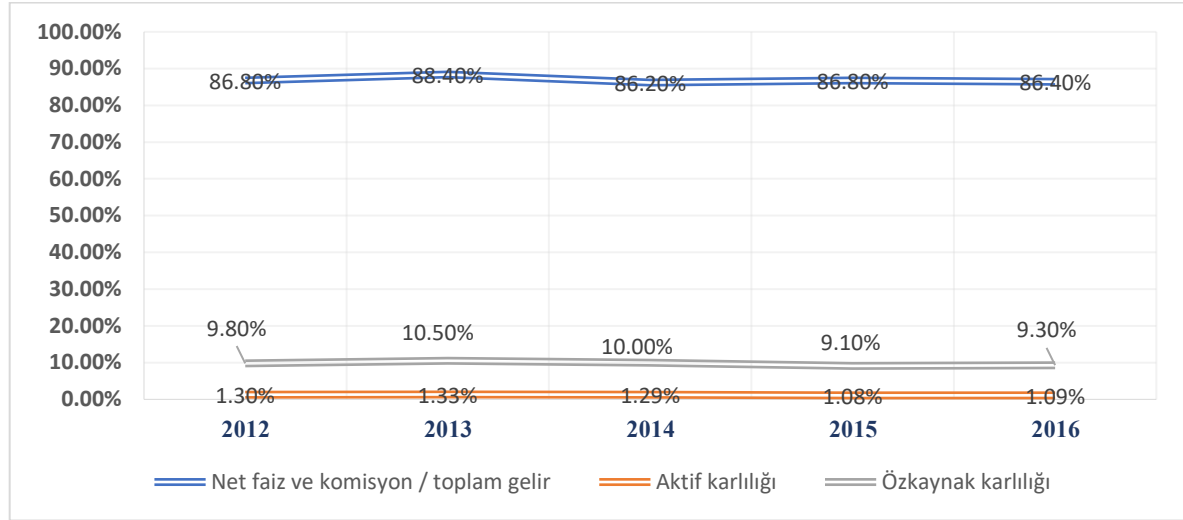
Bu göstergelerin değerleri Tablo 2.8'de gözden geçirilebilir,

Tablo 2.9: Filistin Bankalarındaki Karlılık Endeksleri 2012-2016

Karlılık Endeksleri	2012	2013	2014	2015	2016
Net Faiz Ve Komisyon / Toplam Gelir	86.80%	88.40%	86.20%	86.80%	86.40%
Aktif Karlılığı	1.30%	1.33%	1.29%	1.08%	1.09%
Özkaynak Karlılığı	9.80%	10.50%	10.00%	9.10%	9.30%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Şekil 2.15'te, her bir göstergenin büyümenin veya düşüşün derecesi aşağıdaki şekillerde belirlenebilir:

Şekil 2.14: Filistin Bankalarındaki Karlılık Endeksleri 2012-2016

Önceki göstergelerin eğrilerinden göreceli olarak statik oldukları ve değişimin basit olduğu ortaya çıkmıştır. Bu karlılık oranlarında stabilizesini gösterir.

2.4.2. Likidite Göstergeleri:

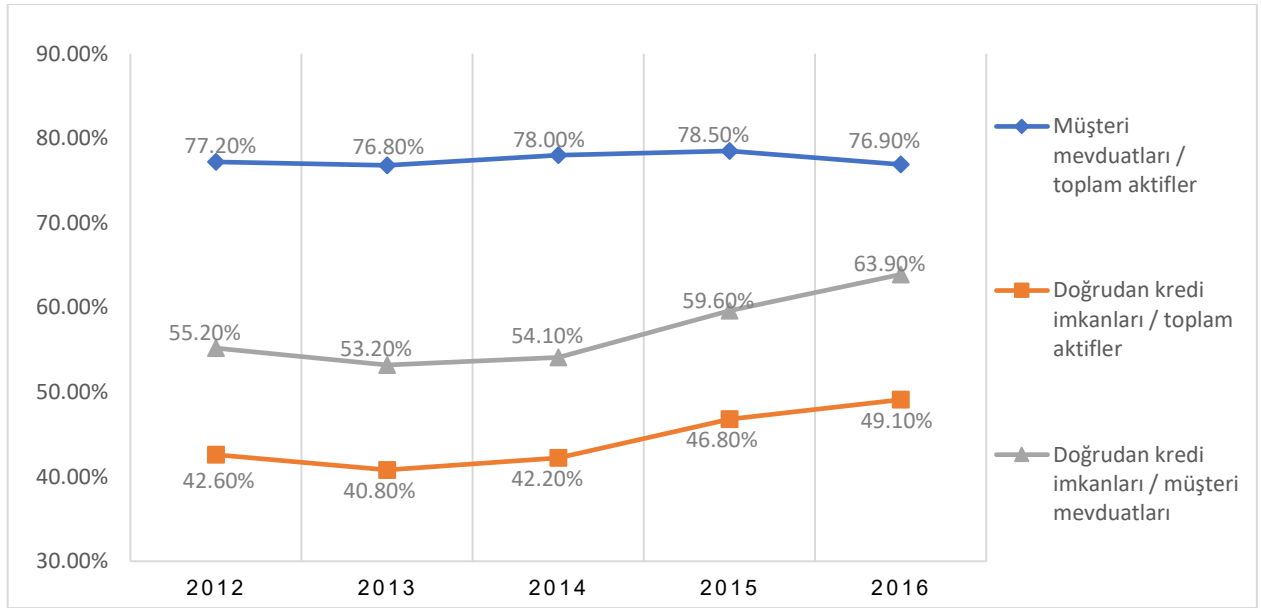
Likidite göstergeleri, Filistin bankacılık sektörünün en önemli göstergelerinden biri olarak görülmektedir, Bu, Kısa sürede talep üzerine bankaların yükümlülüklerini yerine getirebileceği ya da hemen mevduat sahiplerine mevduat iade edebileceği anlamına geliyor, Tablo 2.10'da, 2012-2016 yıllarındaki bu oranlardan bazılarını şöyle ifade etmektedir:

Tablo 2.10: Filistin Bankalarındaki Likidite Endeksleri 2012-2016

Likidite Endeksleri	2012	2013	2014	2015	2016
Müşteri Mevduatları / Toplam Aktifler	77.20%	76.80%	78.00%	78.50%	76.90%
Doğrudan Kredi İmkânları / Toplam Aktifler	42.60%	40.80%	42.20%	46.80%	49.10%
Doğrudan Kredi İmkânları / Müşteri Mevduatları	55.20%	53.20%	54.10%	59.60%	63.90%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Şekil 2.15'te, 2012-2016 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde Filistin bankacılık sektöründeki likidite göstergelerindeki değişimi göstermektedir. Bazı göstergelerin düşük olduğu ve bu oranlar genellikle ortalama, çünkü likidite göstergeleri belirgin bir şekilde artarsa, bankalar parayı doğru bir şekilde yatırım yapmazlar ve bu göstergeler ortalamanın altındaysa mali açıdan yetersiz demektir.

Şekil 2.15: Filistin Bankalarındaki Likidite Endeksleri 2012-2016

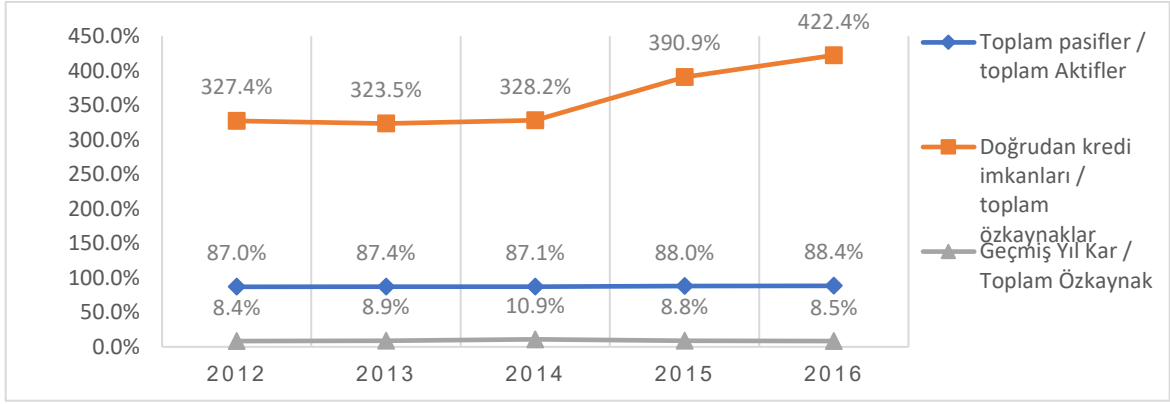
2.4.3. Sermaye Yapısı Göstergeleri:

Sermaye yapısı göstergeleri Filistin bankacılık sektörü için önemli göstergelerdir, bu göstergelerin yüksek olmak için çabalar var, özellikle kazançlar yönüdür. Tablo 2.11'de 2012-2016 döneminde bu göstergelerin evrimini ve büyümesini aşağıdaki şekilde göstermektedir:

Tablo 2.11: Filistin Bankalarındaki Sermaye Yapısı Endeksleri 2012-2016

Sermaye Yapısı Endeksleri	2012	2013	2014	2015	2016
(Toplam Pasifler – Özkaynaklar)/Toplam Aktifler	87.0%	87.4%	87.1%	88.0%	88.4%
Doğrudan Kredi Imkanları / Toplam Özkaynaklar	327.4%	323.5%	328.2%	390.9%	422.4%
Geçmiş Yıl Kar / Toplam Özkaynak	8.4%	8.9%	10.9%	8.8%	8.5%

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Şekil 2.16: Filistin Bankalarındaki Sermaye Yapısı Endeksleri 2012-2016

2.4.4. Boyut Göstergeleri:

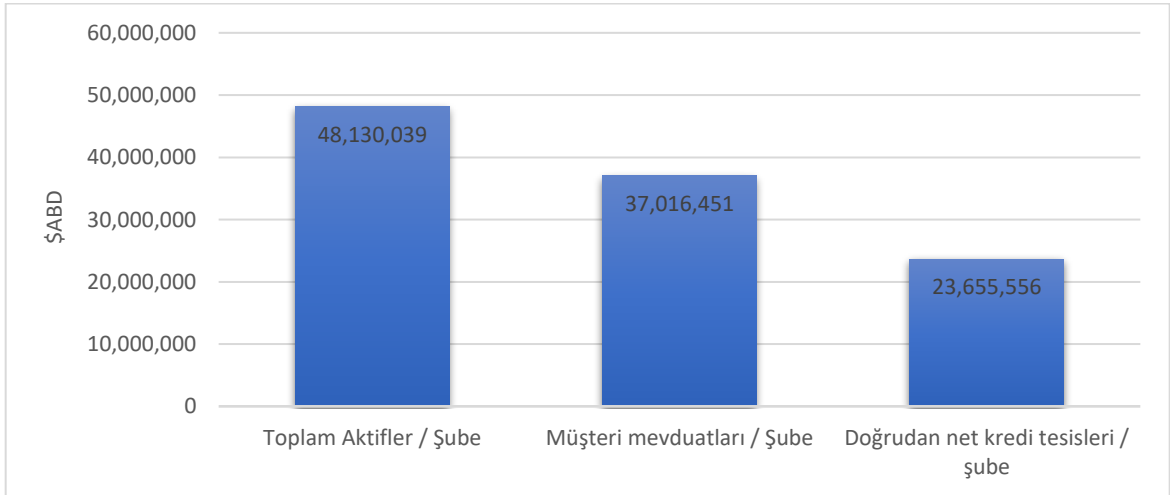
2012-2016 yılları arasında Filistinli bankaların Boyut göstergeleri Tablo 11'de gibi görünmektedir.

Tablo 2.12: Filistin Bankalarındaki Boyut Endeksleri 2012-2016 (Dolar)

Diğer Göstergeler: Boyut İndeksleri	2012	2013	2014	2015	2016
Toplam Aktifler / Şube	45,575,634	50,150,026	47,969,709	48,502,039	48,130,039
Müşteri mevduatları / Şube	19,425,808	38,497,924	37,422,165	38,054,830	37,016,451
Doğrudan net kredi tesisleri / şube	35,189,381	20,485,220	20,237,863	22,675,023	23,655,556

Kaynak: Filistin Parasal Otoritesi.

Şekil 2.17'de 2016 yılındaki Filistin Bankalarında Boyut Endeksleri ortaya çıkmaktadır.

Şekil 2.18: 2016 yılındaki Filistin Bankalarında Boyut Endeksleri (Dolar)

3. Filistin Bankacılık Sektöründe Likidite Ve Karlılık İlişkisinin İncelemesi

3.1. Araştırmayla İlgili Literatürde Yer Alan Çalışmalar

Kenaan (2002) 1985-1999 döneminde Ürdün Ticaret Bankalarındaki likidite ile kârlılık etkisini incelemiştir. Sonuç olarak likidite oranı ile özkaynak kârlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir negatif ilişkisi ve menkul kıymet portföyünün özkaynak kârlılık oranı ile olumlu bir ilişkisi olduğu sonucuna varmıştır.

Asadi (2005) bankacılık likiditesinin hareketinin ve bunun getiri ve risk üzerindeki etkisinin yönetimine ilişkin çalışması Irak'ta yürütülmüştür; bunlar arasında Irak hükümet bankalarının bir örneği olarak Analiz sonuçları ahlaki düzeyde (% 95) ile banka likidite verim ve risk oranı arasında anlamlı bir korelasyon olduğunu göstermektedir.

Ebu Zaiter (2006) çalışmasında Filistin'de faaliyet gösteren ticari bankaların kârlılığını etkileyen faktörler, Filistin'de faaliyet gösteren ticari bankaların kârlılıklarını ve bunları ölçmek için kullanılan göstergeleri incelemiştir. Varlıkların getiri oranı ve özkaynak kârlılık oranı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon olduğu sonucuna varmıştır. Varlıkların karlılık oranlarına göre ölçülen parasal ile kârlılık oranı arasında da önemli bir ilişki sözkonusudur.

Ebu Rahme (2009) Filistinli bankacılık likiditesi ve ticari bankalara uygulanan getiri ve risk araştırmasına etkisi. Bu çalışmanın amacı likidite yönetimi unsurları ile hem getiri hem de risk arasındaki ilişkinin niteliğini ve boyutlarını belirlemektedir. Bankacılık yönetiminin bankanın likiditesini ve bunun getiri ve risk üzerindeki etkisini yönetme ve yatırım yapma kabiliyeti ve Filistinli ticari bankaların Filistinli Para Otoritesi'nin bankacılık likidite oranlarına olan bağlılığı, Filistinli ticari bankaların likiditesi ile likidite riski göstergeleri arasında bir ilişki yoktur.

Nuri (2009) çalışmasında likidite göstergeleri kullanarak bankaların kârlılığını değerlendirilmiştir. 1997-2001 döneminde Irak'ta iki banka arasında karşılaştırmalı bir çalışma yapmıştır. En önemli sonuç, her iki bankanın likidite göstergelerinin, çoğunlukla bankacılık kâr endeksleri üzerinde zayıf ve anlamlı olmadığı, ancak likiditenin yasal yedek olması dışında bir endeks olmasıdır.

Bordeleau & Graham (2010) çalışmasında likiditenin Banka Karlılığı Üzerindeki Etkisini 1997-2009 yılları arasında Kanada ve ABD bankalarının için incelemiş olup, sonuç

olarak, bazı likit varlıklara sahip bankaların karlılığını artıran doğrusal olmayan bir ilişkinin varlığını ve varlıkların likiditesini belirli bir düzeye yükseltmenin bankaların karlılığına ters düştüğünü belirlemişlerdir.

Wambu (2013) çalışmasında Kenya'daki Ticari Bankaların Kârlılığı ile Likiditesi Arasındaki İlişkiyi 2008-2012 yılları arasında incelemiştir. Sonuç olarak kârlılığın ve likiditenin pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu ve likiditenin ticari bankaların kârlılığının belirleyicilerinden biri olduğunu tespit etmişlerdir.

Lartey, Antwz & Boadi (2013) çalışmalarında Gana'da 2005-2010 yılları arasında Bankaların Likidite ve Karlılık Arasındaki İlişkiyi incelemiş olup, listelenen bankaların likidite ile karlılıkları arasında zayıf bir pozitif ilişkinin varlığını ortaya koymuşlardır.

Alshatti (2014) çalışmasında Ürdün Ticaret Bankalarında Kârlılık Üzerine Likidite Yönetiminin Etkisini (2005-2012) dönemi için incelemiştir. Ampirik sonuçlar, mevcut yatırım fonlarının oranındaki hızlı artışın karlılığın artmasına yol açtığını, sermaye oranında ve likit varlıkların oranında bir artışın karlılığın azalmasına neden olduğunu göstermektedir.

Ali Han ve Ali (2016), çalışmalarında 2004-2013 döneminde Ticari Bankaların Kârlılıklarına İlişkin Likiditedeki Etkilerini incelemiş ve sonuç olarak, likiditenin kârlılıkla pozitif bir ilişkiye sahip olduğu ve Pakistan'daki ticari bankaların kârlılığı üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu göstermişlerdir.

Ahmed (2016) çalışmasında 1997-2009 yılları arasında Pakistan Standart Chartered Bankası Likidite ve Karlılık arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma yapmıştır. Sonuç olarak, çalışmanın sonucunda kârlılık ile likidite arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akım oranı ile kârlılık arasında negatif bir ilişki vardır. Net işletme sermayesi ile kârlılık arasında pozitif bir ilişki vardır.

Dabiri, Rosylin & Norazlina (2017) çalışmalarında Birleşik Krallık'ta İslam Bankalarının Kârlılığı ve Likiditesi ile ilgili 2005-2015 yılları için ampirik bir analiz yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda, likiditenin kısa ve uzun dönemli çalışmalarda olumsuz ve belirgin bir etkiye sahip olduğuna ve likidite ile karlılık arasında negatif ve çift yönlü nedensel bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuşlardır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi:

3.2.1. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma Örneklemi, tüm bankalar Filistin'de faaliyet gösteren ve onlar on beş bankasından hem yerel hem de yabancı oluşturulmuş, aşağıdaki koşulları gerçekleştirir:

- ❖ Gerekli veriler ve finansal tabloları hazırladığı bankalar.
- ❖ Araştırmanın periyodu içinde altı ayı aşmamak kaydıyla ticareti durdurmadığı bankalar.
- ❖ Mali yıl, her yıl 31 Aralık'ta sona erdiği bankalar.

3.2.2. Veri Toplama Aracı

Filistin bankacılık sektöründeki karlılık ve likidite ilişkisini araştırmak amacı ile incelenen bankaların mali tablolarına Filistin'deki bankaların web siteleri, Filistinli Parasal Otoritesi web sitesi⁵⁰, Filistin Borsasının web sitesi⁵¹ ve Filistin'de Bankalar Birliğinin web sitesi⁵² aracılığıyla erişim sağlanmıştır. Verilerin doğruluğu kontrol edilmiş ve doğrulanmıştır. Analizde kullanılan bankaları itesi Ek1'de bulunmaktadır.

Gerekli finansal veriler, bankaların bilançoları ve gelir tablolarından toplanmış, sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Araştırma için gerekli oranları elde etmek için aşağıdaki oranlar hesaplanmıştır.

1. Söz Konusu Likidite Denklemleri:

- Parasal Likidite Oranı⁵³ = Fondaki Nakit / Mevduat Ve Benzeri *% 100
- Yasal Yedek Oran = Merkez Bankası İle Nakit Dengesi / Mevduat Ve Benzeri *% 100
- Yasal Likidite Oranı = Cari Varlıklar / Kısa Vadeli Yükümlülükler *% 100
- Likidite Yatırım Oranı = Kredi İmkânları / Toplam Müşteri Mevduatı *% 100

2. Söz Konusu Karlılık Denklemleri:

- Özkaynak Kârlılığı Oranı = Vergi Sonrası Net Kâr / Özsermaye *% 100
- Mevduat Kârlılığı Oranı = Vergi Sonrası Net Kâr / Toplam Mevduat *% 100
- Varlıklar Kârlılığı Oranı = Vergi Sonrası Net Kâr / Varlıklar *% 100

⁵⁰ <http://www.pma.ps/Default.aspx?tabid=509&language=en-US> {01/02/2018}

⁵¹ <http://www.pex.ps/PSEWebSite/English/ListedCompanies.aspx?Tabindex=0> {03/02/2018}

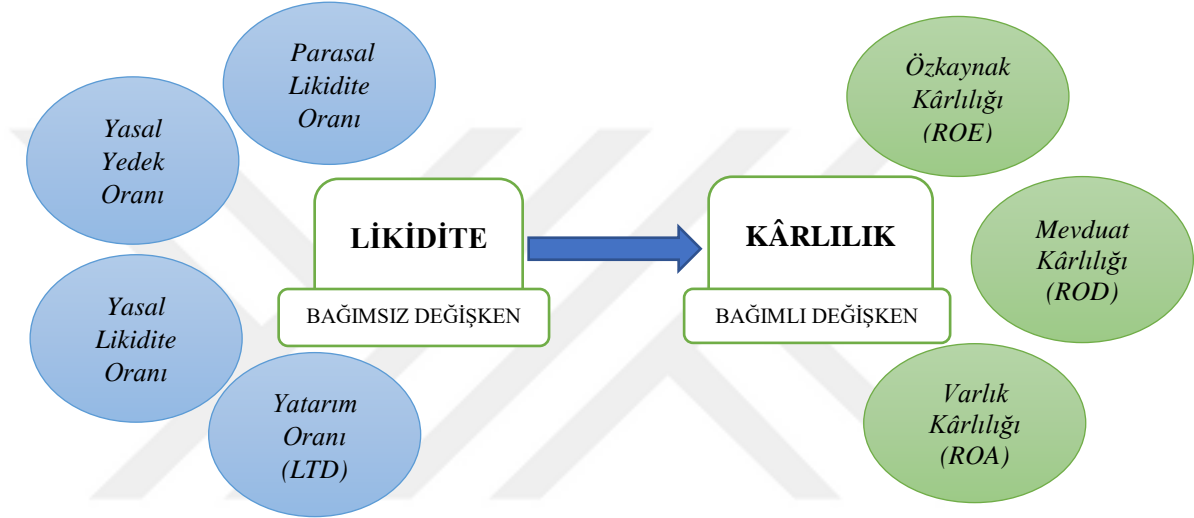
⁵² http://www.abp.ps/english.php?ms_id=JSPPh8bGVYa6657AekW3DOOWKJ {04/02/2018}

⁵³ SEIAM, WALEED Z.; KHRAWISH, HASAN A. Factors affecting the commercial bank's profitability in Jordan. *Economics and Administration*, 2002, 16.2. S:142

3.3. Araştırma Modeli ve Hipotezler

3.3.1. Araştırmanın Modeli:

Bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki sonuçlarda bir etkisi olup olmadığı ortaya çıkarılmak suretiyle aralarındaki ilişki açıklığa kavuşturularak araştırmanın modeli Şekil 3.1’de görüldüğü gibi oluşturulmuştur.

Şekil 3.19:Araştırmanın Modeli

Karlılık, likidite gibi çeşitli faktörlerden etkilenen bağımlı bir değişkendir. Belirtilen dönemde Filistin bankalarında likidite ile karlılık arasındaki ilişkiyi araştırmak için kullanılan likidite ve karlılık oranları Tablo 1’de belirtilmiştir. Araştırmada bağımsız değişken olarak likidite oranları ve bağımlı değişken olarak karlılık oranları kullanılmıştır.

Tablo 3.13: Araştırmanın değişkenleri

Likidite Oranları	Türü	Kârlılık Oranları *	Türü
Parasal Likidite Oranı	Bağımsız	Özkaynak Kârlılığı Oranı	Bağımlı
Yasal Yedek Oranı	Bağımsız	Mevduat Kârlılığı Oranı	Bağımlı
Yasal Likidite Oranı	Bağımsız	Varlıklar Kârlılığı Oranı	Bağımlı
Likidite Yatırım Oranı	Bağımsız		

3.3.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma Modeli olarak ilişki model kullanılmıştır. Yukardaki şekilde oluşturulan modeller ve tabloda gösterilen oranlar göre Filistin'deki bankalarda likidite ile bankalarda karlılık ilişkisi incelenmiştir. Modele göre on iki temel hipotez şöyle belirlenmiştir:

Hipotez 1:

H0: Filistin bankalarında parasal likidite oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında parasal likidite oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 2:

H0: Filistin bankalarında parasal likidite oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında parasal likidite oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 3:

H0: Filistin bankalarında parasal likidite oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında parasal likidite oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 4:

H0: Filistin bankalarında yasal yedek oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında yasal yedek oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 5:

H0: Filistin bankalarında yasal yedek oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında yasal yedek oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 6:

H0: Filistin bankalarında yasal yedek oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında yasal yedek oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 7:

H0: Filistin bankalarında yasal likidite oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında yasal likidite oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 8:

H0: Filistin bankalarında yasal likidite oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında yasal likidite oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 9:

H0: Filistin bankalarında yasal likidite oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında yasal likidite oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 10:

H0: Filistin bankalarında likidite yatırım oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında likidite yatırım oranı ile özkaynak kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 11:

H0: Filistin bankalarında likidite yatırım oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında likidite yatırım oranı ile mevduat kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

Hipotez 12:

H0: Filistin bankalarında likidite yatırım oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki yoktur.

H1: Filistin bankalarında likidite yatırım oranı ile varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki vardır.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları:

Araştırmanın sınırlarını ve parametrelerini bilmek için üç unsur tanımlanmalıdır:

- ❖ Mekânsal: Mekânsal boyut, tüm bankalar Filistin'de faaliyet gösteren 15 bankalardan oluşturulmaktadır.
- ❖ Zamanlama: 2010-2016 yılları arasında 7 finansal yıl olacaktır.
- ❖ Objektiflik: çalışma değişkenlerinden oluşmaktadır (likidite, kârlılık ve Filistin bankacılık sektörü).

3.5. Filistin Bankacılık Sektörünün Likidite Ve Karlılık Oranlarının Analizi:

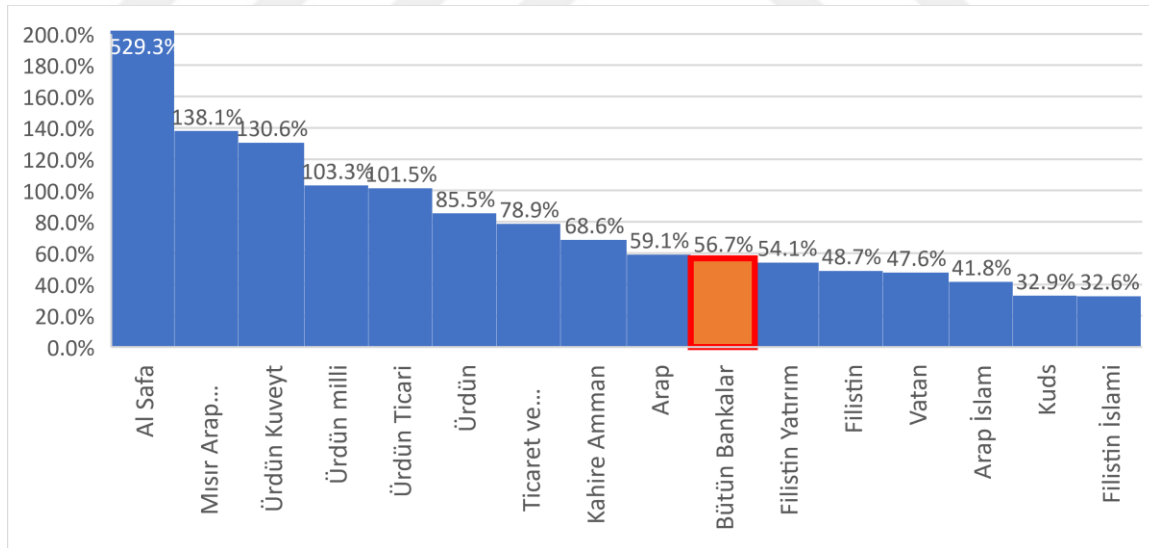
3.5.1. Filistinli Bankaların Likidite Oranlarının Analizi:

Bu başlıkta Filistin bankalarındaki likidite oranlarının ortalama, menzil, maksimum ve minimum değerleri gibi bu oranların genel ölçütleri belirlenecektir.

3.5.1.1. Parasal Likidite Oranı Analizi

Filistin'de faaliyet gösteren tüm bankalarda parasal likidite oranları şekil 3.20'de gösterildiği gibi ortaya çıkmış ve 2016'daki oranlar% 32,6 ile% 529 arasında değişmektedir. Ancak Filistin bankalarının çoğu için bu oranların çoğunluğu makul düzeyde idi. Bu oranlardaki artışın nedeni, Safa Bank'taki gibi genellikle gelişmekte olan bankaların çalışmalarının başlangıcında, mevcut nakdin yatırılmamasıdır.

Filistin İslam Bankası'nda parasal likidite oranının azalması yüksek yatırımın da kanıtı olmakta, Genel olarak Filistin bankacılık sektörünün 2016 yılında parasal likidite oranı% 56,7'dir.

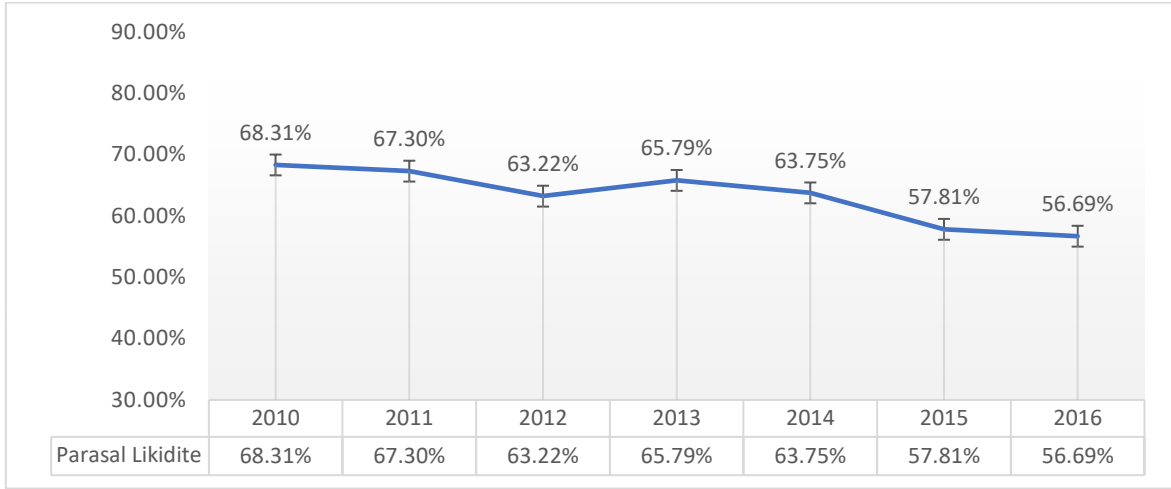

Şekil 3.20: Filistin Bankaalarındaki Parasal Likidite Oranı 2016

Çalışma oranlarında bu oranların nasıl değiştiğini bulmak için Tablo 3.21'de değişimin değerini göstermektedir.

Bu oranların önemli ölçüde azaldığı sonucuna varılabilir, 2010 yılında % 68.31 iken, 2011'de% 67.3'e yükselmiş ve sonra 2012'de%63,22'e düşmüştür. 2013 yılında%

65,79'a yükselmiş ve 2014'te%63,75'e yükselmiş ve 2015'te% 57,81'e düşmüştür. 2016 yılında hafif bir artışla % 56,69'ya ulaşmıştır.

Şekil 3.21: 2010-2016 Döneminde Parasal Likidite Oranları

Yukarıdaki tablo, 2010-2016 yılları arasındaki parasal likidite oranlarının 2016 yılında en az değeri % 56.69'e ve 2010 yılında en yüksek değeri olan %68.31'e ulaştığını göstermektedir.

Ayrıca Aralığın değeri% 11.61 idi ve ağırlıklı ortalama likidite oranı, 2012 ve 2014 yıllarına en yakın,% 63.27 idi ve Ortalamadan standart sapma 4.5 idi ve varyans 20.21 idi ve Çarpıklık -0.61 değerine ek olarak ve Basıklık değeri -1.17 makul aralıkta idi.

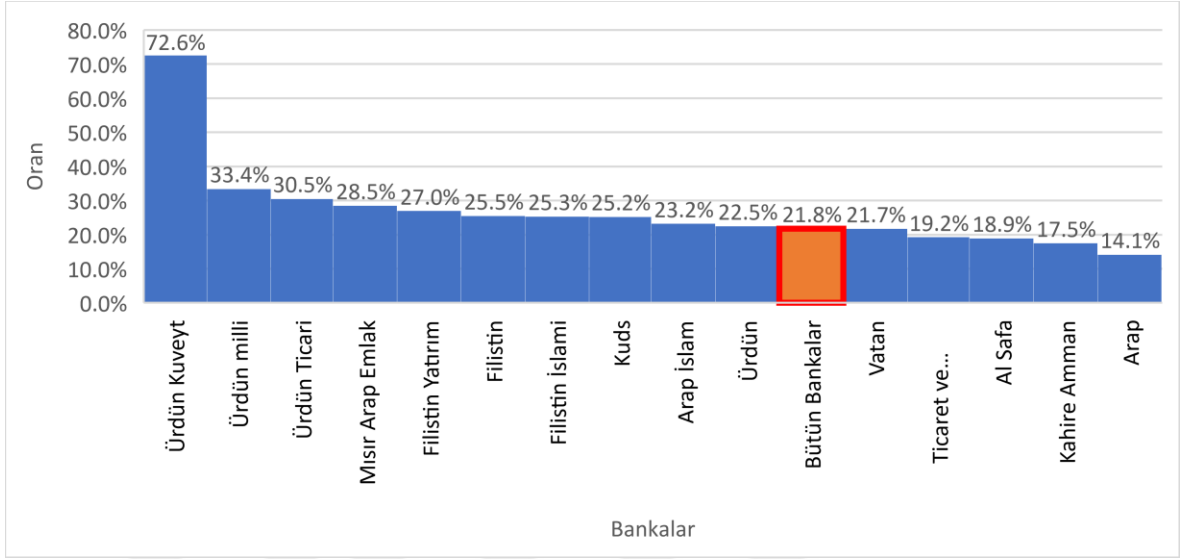
Eklerdeki tablo, bu oranın merkezi eğilim ve dağılım ölçütlerini göstermektedir (Ek 2'e bakınız).

3.5.1.2. Yasal Yedek Oranı Analizi

Bu oran Merkez bankasında bankalar tarafından yedek olarak ne kadar para yatırıldığını ortaya koymaktadır.

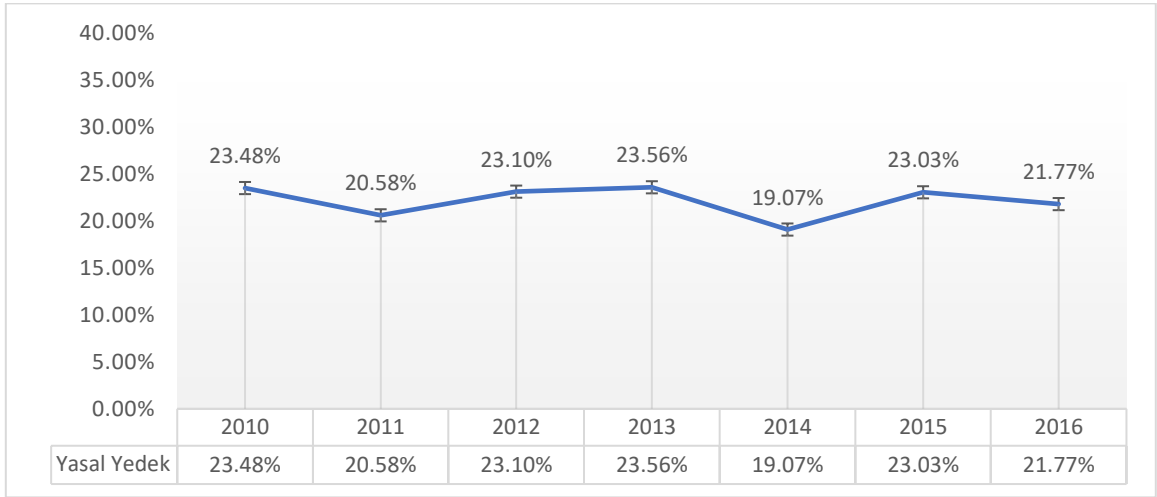
Filistin bankalarının yasal yedek oranları şekil 3.22'de gösterildiği gibi çıkarılmıştır. 2016'daki oranlar Arap bankası gibi manimiz limit olarak % 14.1 ve Ürdün Kuveyt bankası gibi maksimiz limit olarak % 72.6 arasında değişmektedir.

Filistin bankalarının çoğu için bu oranların çoğunluğu makul düzeyde ortaya çıkmış, yasal yedek oranı genel bir surette 2016'da bütün bankalar için %21.8 olmuştur.

Şekil 3.22: Filistin Bankalarındaki Yasal Yedek Oranı 2016

Şekil 3.23'den bu oranın düzensiz ve dengesiz bir şekilde azaldığı ve yükseldiği sonucuna varılabilir. 2010 yılında %23.48 iken, 2011'de% 20.6'a düşmüş ve 2012 yılında% 23.1'e yükselmiştir. 2013 yılında% 23.6'a yükselmiş ve 2014 yılında % 19.1'e düşmüş ve 2015 yılında % 23'e düşmüştür. 2016 yılında hafif bir azalış % 21.8'ye ulaşmıştır.

Şekil 3.23: 2010-2016 Döneminde Yasal Yedek Oranları

2010-2016 yılları arasındaki yasal yedek oranlarının 2014 yılında en az değeri olan %19.07'e ve 2013 yılında en yüksek değeri olan %23.56'a ulaştığını göstermektedir. Ayrıca Aralığın değeri% 13.38 idi ve ağırlıklı ortalama likidite oranı, 2012 ve 2013

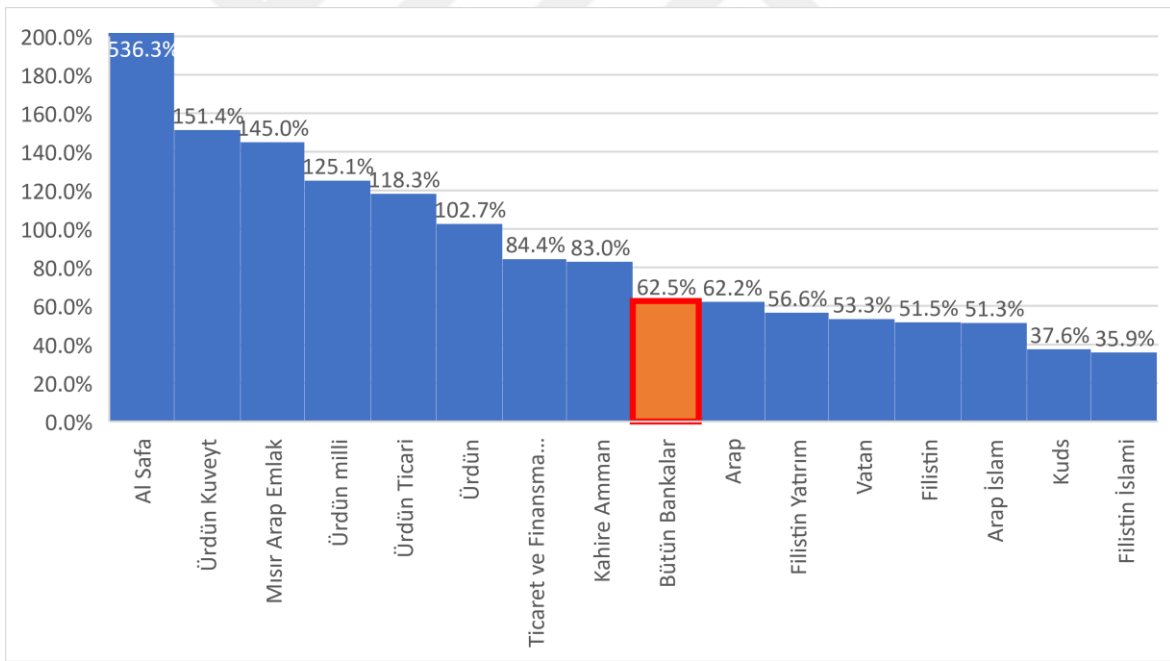
yıllarına en yakın,% 22.09 idi ve Ortalamadan standart sapma 1.71 idi ve varyans 2.92 idi. Çarpıklık -1.08 değerine ek olarak ve Basıklık değeri -0,01 makul aralıkta idi.

Eklerdeki tablo, bu oranın merkezi eğilim ve dağılım ölçütlerini göstermektedir (Ek 2'e bakınız).

3.5.1.3. Yasal Likidite Oranı Analizi

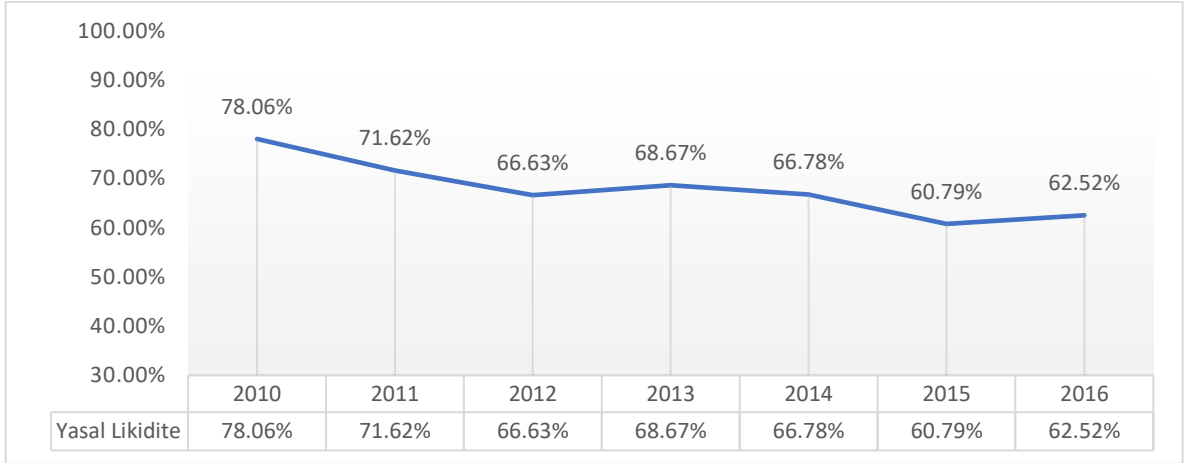
Filistin bankalarının yasal likidite oranları şekil 3.24'te gösterildiği gibi çıkarılmış ve 2016'daki oranlar Filistin İslami bankası gibi manimiz limit olarak % 35.9 ve Al Safa bankası gibi maksimiz limit olarak % 536.3 arasında değişmiştir.

Filistinli bankaların çoğu için bu oranların çoğunluğu makul düzeyde ortaya çıkmış, yasal likidite oranı genel bir surette 2016'da bütün bankalar için %62.5 olmuştur.

Şekil 3.24: Filistin Bankaalarındaki Yasal Likidite Oranı 2016

Bu oranın düzensiz ve dengesiz bir şekilde azaldığı ve yükseldiği sonucuna varılabilir. 2010 yılında % 78.06 iken, 2011'de% 71.62'e düşmüş ve 2012 yılında% 66.63'e kadar tekrar düşmüştür. 2013 yılında% 68.67'e yükselmiş ve 2014 yılında % 66.78'a düşmüş ve 2015 yılında % 60.79'a tekrar düşmüştür. 2016 yılında hafif bir artış ile % 62.52'e ulaşmış şekil 3.25'de gibi ortaya çıkmaktadır.

Şekil 3.25: 2010-2016 Döneminde Yasal Likidite Oranları

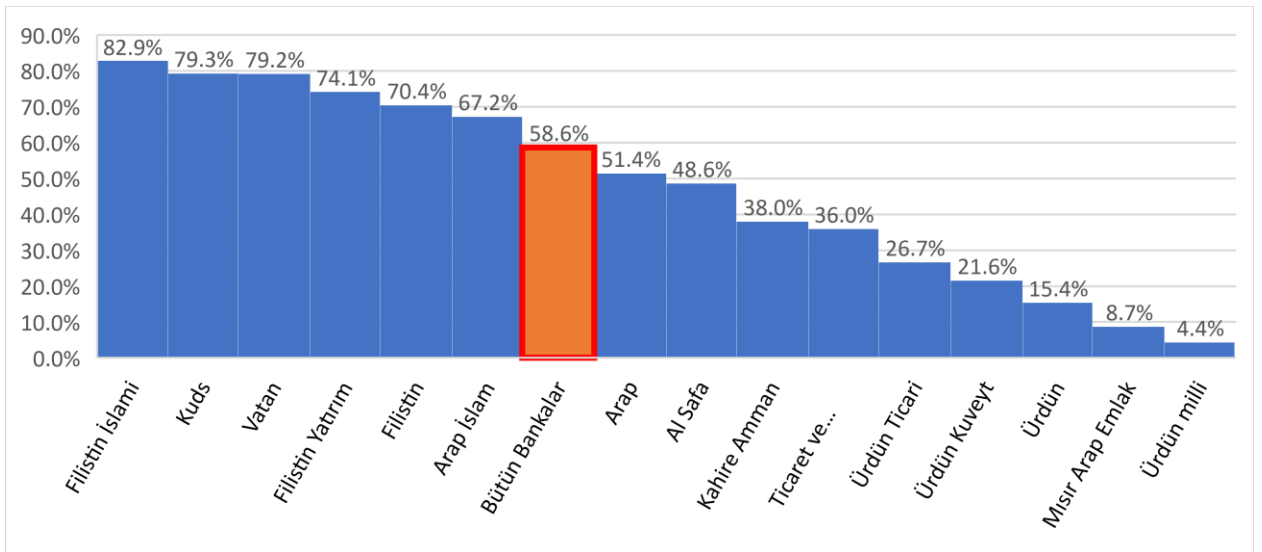
2010-2016 yılları arasındaki yasal likidite oranlarının 2015 yılında en az değeri olan %60.79'a ve 2010 yılında en yüksek değeri olan %78.06'a ulaştığını göstermektedir.

Ayrıca Aralığın değeri %17.27 idi ve ağırlıklı ortalama likidite oranı, 2012 ve 2013 yıllarına en yakın oran ile %67.87 idi. Ortalamadan standart sapma 5.78 idi ve varyans 33.35 idi. Çarpıklık 0.73 değerine ek olarak ve Basıklık değeri 0.61 makul aralıkta idi.

Eklerdeki tablo, bu oranın merkezi eğilim ve dağılım ölçütlerini göstermektedir (Ek 2'e bakınız).

3.5.1.4. Yatırım Oranı Analizi

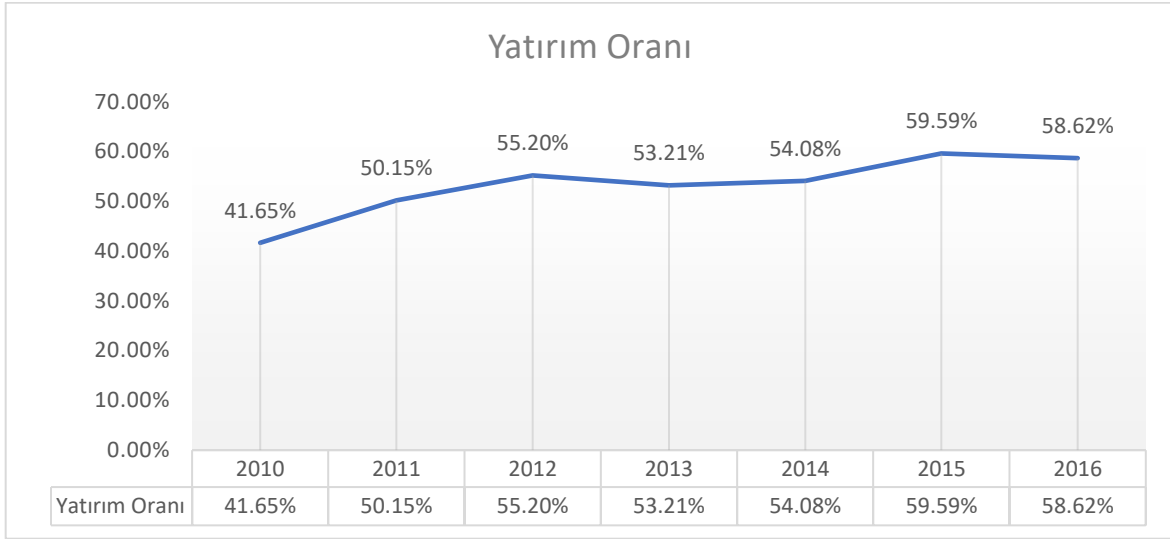
Filistin bankalarının yatırım oranları şekil 3.26'da gösterildiği gibi çıkarılmıştır.

Şekil 3.26: Filistin Bankaalarındaki Yatırım Oranı 2016

2016'daki oranlar Ürdün Milli bankası gibi manimiz limit olarak % 4.4 ve Filistin İslami bankası gibi maksimiz limit olarak % 82.9 arasında değişmektedir. Karlılık oranları ile ilgili olarak Yatırım oranı tüm likidite oranlarının tam tersi olarak dikkate alınmaktadır.

Filistin bankaların çoğu için bu oranların çoğunluğu dengesiz düzeyde ortaya çıkmıştır. Genel olarak yatırım oranı 2016 yılındaki tüm Filistin bankalarının %58.6'sıydı.

Şekil 3.27Şekil 3.25: 2010-2016 Döneminde Yatırım Oranları

Bu oranın düzensiz ve dengesiz bir şekilde azaldığı ve yükseldiği sonucuna varılabilir. 2010 yılında % 41.65 iken, 2011'de% 50.15'e yükselmiş ve 2012 yılında% 55.20'a tekrar yükselmiştir. 2013 yılında% 53.21'e düşmüş ve 2014 yılında % 54.08'a yükselmiş ve 2015 yılında % 59.59'a tekrar yükselmiştir 2016 yılında hafif bir azalış ile % 58.62'e ulaşmış şekil 3.27'de gibi ortaya çıkmaktadır.

2010-2016 yılları arasındaki yatırım oranlarının 2010 yılında en az değeri olan % 41.65'e ve 2015 yılında en yüksek değeri olan % 59.59'a ulaştığını göstermektedir.

Ayrıca Aralığın değeri% 17.94 idi ve ağırlıklı ortalama likidite oranı, 2013 ve 2014 yıllarına en yakın oran eli % 53.21 idi. Ortalamadan standart sapma 6.02 idi ve varyans 36.29 idi. Çarpıklık -1.23 değerine ek olarak ve Basıklık değeri 1.87 makul aralıkta idi.

Eklerdeki tablo, bu oranın merkezi eğilim ve dağılım ölçütlerini göstermektedir (Ek 2'e bakınız).

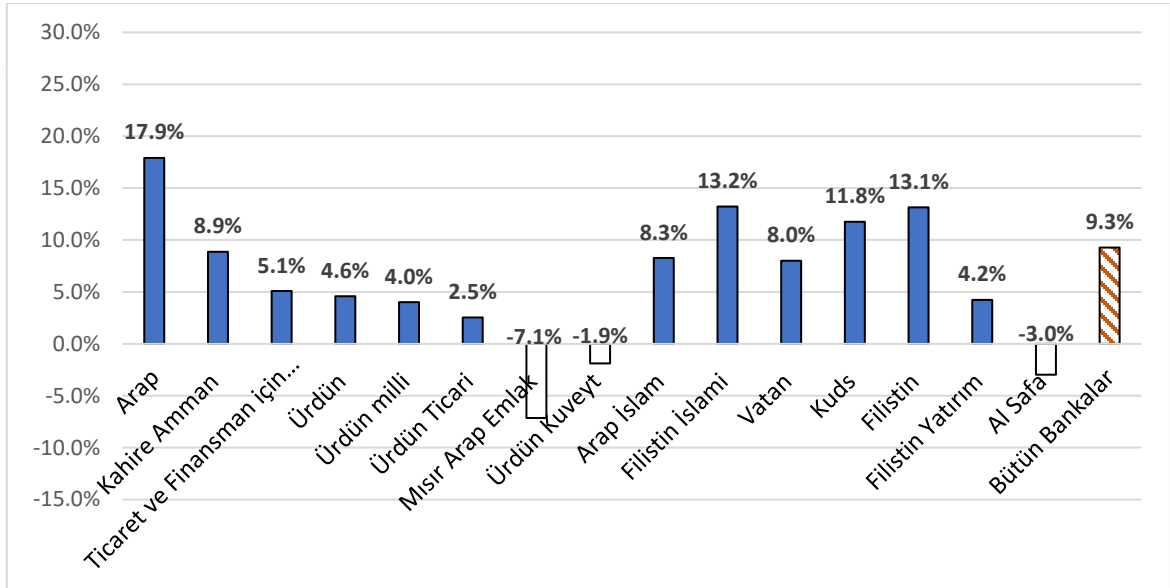

3.5.2. Filistinli Bankaların Karlılık Oranlarının Analizi:

Bu başlıkta Filistin bankalarında karlılık oranlarının ortalama, menzil, maksimum ve minimum değerleri gibi bu oranların genel ölçütleri belirlenecektir.

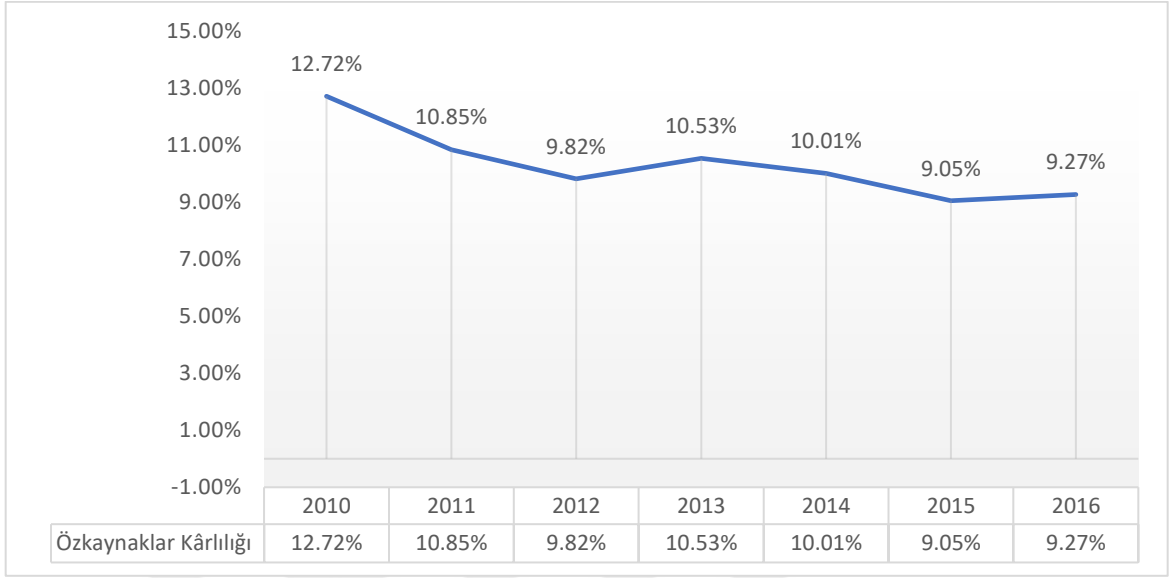
3.5.2.1. Özkaynaklar Kârlılığı Oranı Analizi

Bu oran, bir dolar özkaynaklardan yatırımdan elde edilen kârların değerini göstermektedir.

Şekil 3.28: Filistin Bankalarındaki Özkaynaklar Kârlılığı Oranı 2016

Filistin bankalarının özkaynaklar kârlılığı oranları, 2016'daki şekil 3.28'de gösterildiği gibi ortaya çıkmıştır. Bu oranlar, Mısır Arap Emlak bankası manimiz limit olarak % -7.1 gibi bir zarar elde etmiştir. Arap bankası maksimum limit olarak % 17.9 gibi bir kazanç elde etmiştir.

Şekil 3.29: 2010-2016 Döneminde Özkaynaklar Kârlılığı Oranları

Şekil 3.29’da gibi bu oranın düzensiz ve dengesiz bir şekilde azaldığı ve yükseldiği sonucuna varılabilir. Özkaynaklar kârlılığı oranı, 2010 yılında %12.72 iken, 2011’de % 10.85’e düşmüş ve 2012 yılında % 9.82’a tekrar düşmüştür. Ve da 2013 yılında %10.53’e düşmüş ve 2014 yılında %10.01’e düşmüş ve 2015 yılında %9.05’e tekrar düşmüştür. 2016 yılında hafif bir artış ile %9.27’e ulaşmıştır.

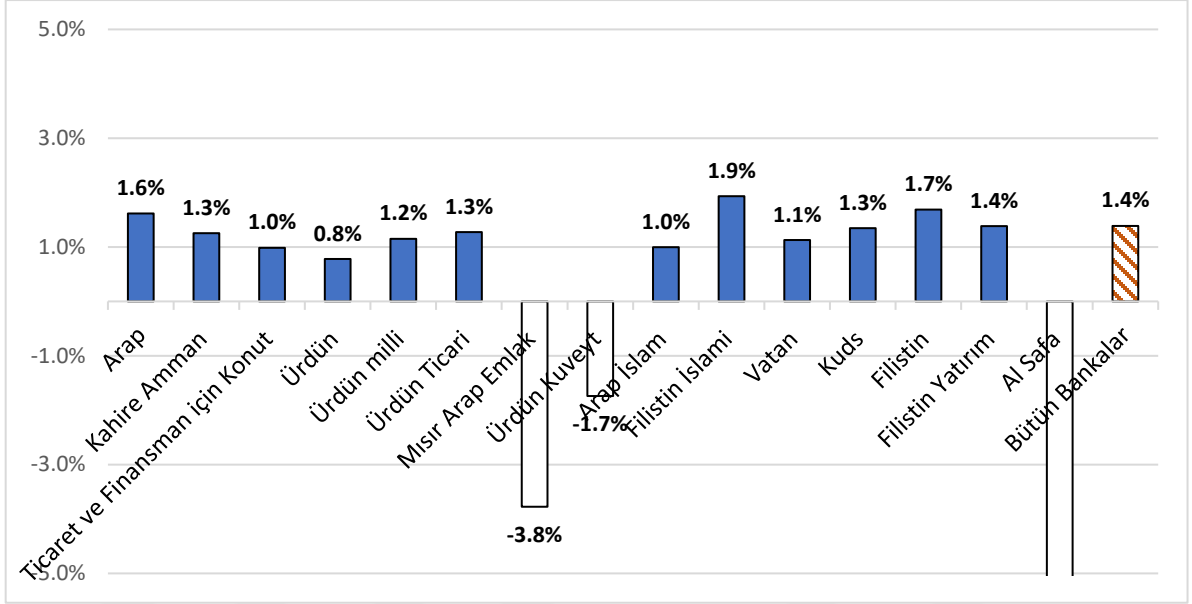
2010-2016 yılları arasındaki özkaynaklar kârlılığı oranlarının 2015 yılında en az değer %9.05’le en az değerine ve 2010 yılında %12.72’le en yüksek değerine ulaştığını göstermektedir.

En yüksek ve en düşük değer arasındaki fark %3,66’dır. Ağırlıklı ortalama özkaynaklar kârlılığı oranı %10.32’dir. Bu orana 2013 ve 2014 yıllarında en çok yaklaşmıştır. Ortalamadan standart sapma %1.23 iken; varyans değeri 1.52, Çarpıklık 1.31 ve Basıklık değeri 2.05 olarak ölçülmüştür.

Eklerdeki tablo, bu oranın merkezi eğilim ve dağılım ölçütlerini göstermektedir (Ek 2’e bakınız).

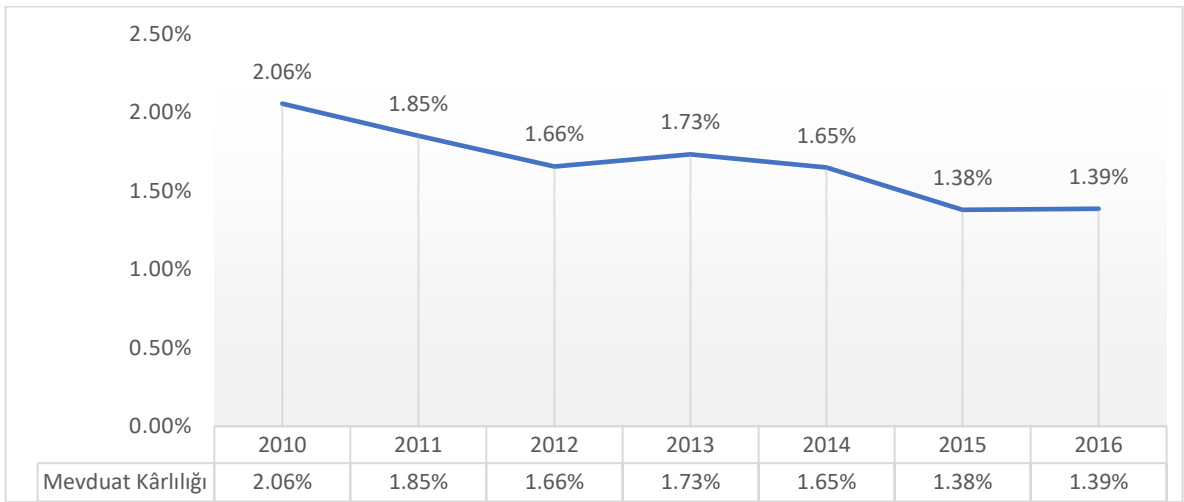
3.5.2.2. Mevduat Kârlılığı Oranı Analizi

Bu oran, bir dolar mevduatlardan yatırımdan elde edilen kârların değerini göstermektedir.

Şekil 3.30: Filistin Bankalarındaki Mevduat Kârlılığı Oranı 2016

Filistin bankalarının mevduat kârlılığı oranları, 2016'da şekil 19'de gibi ortaya çıkmıştır. Al_Safa bankası % -22,6'le en çok zarar eden banka iken Filistin İslami bankası % 1.9'la en çok kazançları elde eden banka şekil 3.30'da gibi ortaya çıkmaktadır.

Şekil 3.31: 2010-2016 Döneminde Mevduat Kârlılığı Oranları

Şekil 3.31’da gibi bu oranın düzensiz ve dengesiz bir şekilde düştüğü ve yükseldiği sonucuna varılabilir. Mevduat kârlılığı oranı, 2010 yılında %2.06 iken, 2011’de %1.85’e düşmüş ve 2012 yılında %1.66’a tekrar düşmüştür. 2013 yılında %1.73’e az yükselmiş ve 2014 yılında %1.65’e düşmüş ve 2015 yılında %1.38’e tekrar düşmüştür. 2016 yılında hafif bir artış ile %1.39’a ulaşmıştır.

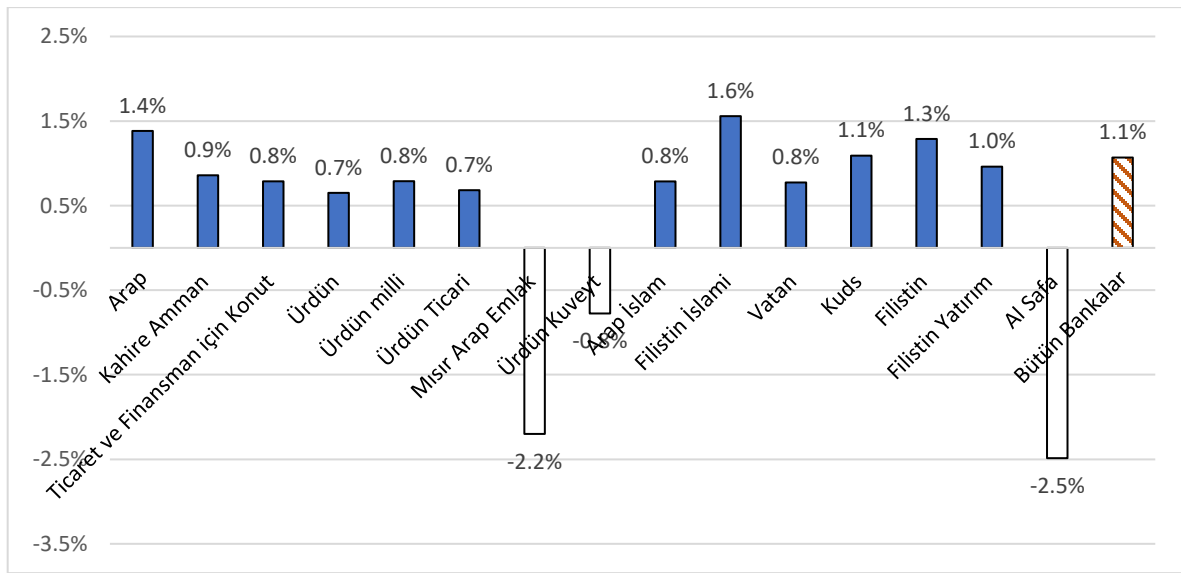
2010-2016 yılları arasındaki mevduat kârlılığı oranlarının 2015 yılında en az değeri olarak %1.38’e ve 2010 yılında en yüksek değeri olarak %2.06’a ulaştığını göstermektedir.

En yüksek ve en düşük değer arasındaki fark %1.67’dir. Ağırlıklı ortalama mevduat kârlılığı oranı %1.67’dir. Bu orana 2013 ve 2014 yıllarında en çok yaklaşılmıştır. Ortalamadan standart sapma %0.24 iken; varyans değeri 0.06, Çarpıklık 0.22ve Basıklık değeri -0.39 olarak ölçülmüştür.

Eklerdeki tablo, bu oranın merkezi eğilim ve dağılım ölçütlerini göstermektedir (Ek 2’e bakınız).

3.5.2.3. Varlıklar Kârlılığı Oranı Analizi

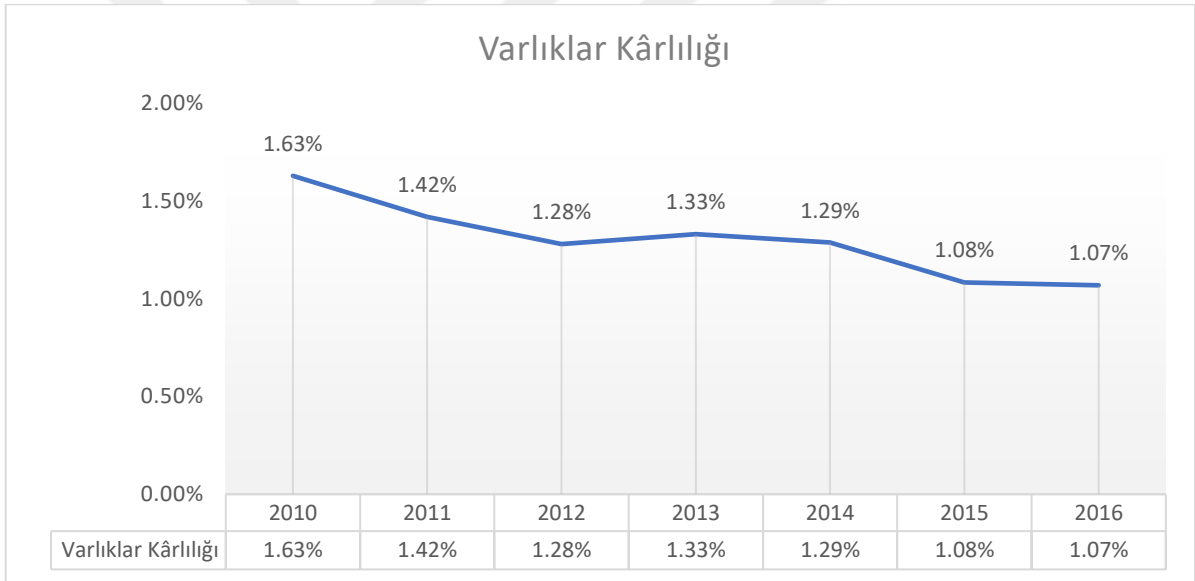
Bu oran, bir dolar varlıklardan yatırımdan elde edilen kârların değerini göstermektedir. Varlıklar kârlılığı oranı, Filistin çalışan bankalarından aşağıdaki şekil 23’deki gibi ortaya çıkmaktadır.

Şekil 3.32: Filistin Bankalarındaki Varlıklar Kârlılığı Oranı 2016

Şekil 3.32’de gibi bu oran 2010-2016 yılları arasında değişen değerleri gösterilmektedir. En düşük değeri %-2.5 Al_Safa bankasında olmuş ve en yüksek değeri %1.6 ile Filistin İslami bankası görmüştür. Araştırma gösteriyor ki varlıklar değeri ve mevduat değeri çok yakın seyretmiş bu sebep ile varlıklar kârlılığı oranı ve mevduat kârlılığı oranı arsında çok fark çok olmamıştır.

Şekil 3.33’te gibi Varlıklar kârlılığı oranı, 2010 yılında %1.63 iken, 2011’de %1.42’e düştü ve 2012 yılında %1.28’a tekrar düşmüştür. 2013 yılında %1.33’e az yükselmiş ve 2014 yılında %1.29’a düşmüş ve 2015 yılında %1.08’a tekrar düşmüştür. 2016 yılında hafif bir azalış ile %1.07’e ulaşmıştır.

Şekil 3.33: 2010-2016 Döneminde Varlıklar Kârlılığı Oranları

2010-2016 yılları arasındaki varlıklar kârlılığı oranlarının 2016 yılında en az değeri %1.07’e ve 2010 yılında en yüksek değeri %1.63’a ulaştığını göstermektedir.

En yüksek ve en düşük değer arasındaki fark %0.56’dır. Ağırlıklı ortalama mevduat kârlılığı oranı %1.30’dır. Bu orana 2013 ve 2014 yıllarında en çok yaklaşılmıştır. Ortalamadan standart sapma %0.19 iken; varyans değeri 0.04, Çarpıklık 0.49 ve Basıklık değeri 0.28 olarak ölçülmüştür.

Eklerdeki tablo, bu oranın merkezi eğilim ve dağılım ölçütlerini göstermektedir (Ek 2’ye bakınız).

3.6. Ön Analizler

3.6.1. Normallik Testi

Verilere Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) normallik testi uygulanmıştır. Liu vd. (2005)'e göre; çarpıklık ve basıklık değerlerinin %5 güven aralığı için istatistik değer aralığının ± 2.58 , %1 güven aralığı için de istatistik değer aralığının ± 1.96 olması beklenmektedir⁵⁴. Test sonuçlarında çıkan çarpıklık ve basıklık değerlerinin referans değerler içinde kaldığı belirlenmiştir. Tablo3.2'de gibi veriler normal dağılmaktadır. Verilerin dağılımını normal olduğundan parametrik testler yapılması uygun bulunmuştur.

Tablo 3.14: Karlılık ve Likidite oranlarının Basıklık ve Çarpıklık Testi

Rasyolar	Skewness	Kurtosis
Özkaynaklar Kârlılığı Oranı	1.31	2.05
Mevduat Kârlılığı Oranı	0.22	-0.39
Varlıklar Kârlılığı Oranı	0.49	0.28
Parasal Likidite Oranı	-0.45	-1.11
Yasal Yedek Oran	-1.08	-0.01
Yasal Likidite Oranı	0.73	0.61
Likidite Yatırım Oranı	-1.23	1.87

Shapiro-Wilk testinde “puanların dağılımının normal dağılımdan manidar bir şekilde farklılık göstermediği” şeklinde kurulan yokluk hipotezi test edilmektedir. Test sonucunda hesaplanan p değerinin $\alpha=.05$ 'den büyük çıkması, bu manidarlık düzeyinde puanların normal dağılımdan geldiğinin kanıtı olarak değerlendirilmektedir⁵⁵.

Shapiro, Wilk ve Chen (1968) tarafından yapılan bir simülasyon çalışmasında Shapiro-Wilk testinin normallik varsayımını değerlendirmek için kullanılmakta olan en

⁵⁴ BAI, Jushan; NG, Serena. Tests for skewness, kurtosis, and normality for time series data. Journal of Business & Economic Statistics, 2005, 23.1: 49-60.

⁵⁵ Mertler, C. A., & Vannatta, R. A. (2005). Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation(third edition). United States: Pyrczak Publishing.

güçlü test olduğu ortaya konulmuştur⁵⁶. Örneklemin küçük olması durumunda ise Shapiro-Wilk testi kullanılabilir⁵⁷.

Tablo 3.15: Verilerin Normal Dağılımı Shapiro-Wilk Testi

Oranlar	Sig	Normal Dağılımı
Özkaynaklar Kârlılığı Oranı	0.319	Normal
Mevduat Kârlılığı Oranı	0.630	Normal
Varlıklar Kârlılığı Oranı	0.593	Normal
Parasal Likidite Oranı	0.362	Normal
Yasal Yedek Oran	0.132	Normal
Yasal Likidite Oranı	0.756	Normal
Yatırım Oranı	0.353	Normal

Önceki tablo3.15'te araştırmanın yılları içinde Filistin bankalarındaki likidite ve kârlılık oranlarının normal dağılımı testi sonucu 0.05'ten büyük olduğunu göstermektedir. Verilerin normal dağılımı sahip olmuştur.

⁵⁶ Shapiro, S. S., Wilk, M. B., & Chen, H. J. (1968). A comparative study of various tests for normality. *Journal of The American Statistical Association*, 63(324), 1343-1372.

⁵⁷ Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (Complete samples). *Biometrika*, 52(3/4), 591-611.

3.6.2. Pearson Korelasyon Katsayısının Testi

Ölçek dağılımları için çarpıklık ve basıklık testi ile Shapiro-Wilk Testi sonucu verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. (Bkz. Tablo3.2 ve Tablo3.3). Ölçekler korelasyon analizine uygundur. Filistin bankalarının likidite oranlarıyla karlılık oranları arasındaki ilişkinin varlığının belirlenmesi için korelasyon analizi yapılmıştır.

“Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi veya bir değişkenin iki ya da daha çok değişken ile olan ilişkisini test etmek, varsa bu ilişkinin derecesini ölçmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir” Korelasyon analizinin sonucunda değişkenler arasında doğrusal ilişkinin var olup olmadığı, varsa ilişkinin derecesi korelasyon katsayısı yoluyla hesaplanır. Korelasyon katsayısı “-1” ile “+1” arasında bir değer alır ve “R” ile gösterilir. Korelasyonun negatif çıkması ilişkinin yönünün negatif olduğunu ve bir değer artarken diğer değer düşmesi anlamına gelmektedir.

Korelasyon katsayısının “0” çıkması değişkenler arasında bir ilişki olmadığının göstergesidir. Ancak Korelasyon katsayısı neden-sonuç ilişkisi belirtmediği gibi, niçin böyle bir ilişkinin bulunduğu konusunda da bilgi vermemektedir.

Filistin bankacılık sektöründe likidite ile karlılığa katkısının ölçülmesi konusunda; bütün bankaların, parasal likidite oranı, yasal yedek oranı, yasal likidite oranı ve likidite yatırım oranı ile mevduat kârlılığı oranı, varlıklar kârlılığı oranı ve özkaynaklar kârlılığı oranı arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanmıştır⁵⁸. Korelasyon katsayısı;

- 0,00-0,25 arasındaysa Çok Zayıf
- 0,26-0,49 arasındaysa Zayıf
- 0,50-0,69 arasındaysa Orta
- 0,70-0,89 arasındaysa Güçlü
- 0,90-1,00 arasında ise değişkenler arasında Çok Güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

---

⁵⁸Kemal Doymuş, Korelasyon Analizi, [Çevrimiçi:<https://kemaldoymus.files.wordpress.com/2009/12/korelasyon.ppt>], Erişim Tarihi: 11.04.2017.

Tablo 3.16: Likidite Oranları ile Karlılık Oranları Korelasyon Bulguları

		Correlations						
		Özkaynaklar Kârlılığı Oranı	Mevduat Kârlılığı Oranı	Varlıklar Kârlılığı Oranı	Parasal Likidite Oranı	Yasal Yedek Oran	Yasal Likidite Oranı	Yatırım Oranı
Özkaynaklar Kârlılığı Oranı	Pearson Correlation	1	0.958**	0.971**	0.855*	0.192	0.986**	-0.995-**
	Sig. (2-tailed)		0.001	0.000	0.014	0.680	0.000	0.000
	N	7	7	7	7	7	7	7
Mevduat Kârlılığı Oranı	Pearson Correlation	0.958**	1	0.996**	0.961**	0.089	0.988**	-0.967-**
	Sig. (2-tailed)	0.001		0.000	0.001	0.849	0.000	0.000
	N	7	7	7	7	7	7	7
Varlıklar Kârlılığı Oranı	Pearson Correlation	0.971**	0.996**	1	0.942**	0.106	0.990**	-0.981-**
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000		0.002	0.821	0.000	0.000
	N	7	7	7	7	7	7	7
Parasal Likidite Oranı	Pearson Correlation	0.855*	0.961**	0.942**	1	0.002	0.911**	-0.866-*
	Sig. (2-tailed)	0.014	0.001	0.002		0.997	0.004	0.012
	N	7	7	7	7	7	7	7
Yasal Yedek Oran	Pearson Correlation	0.192	0.089	0.106	0.002	1	0.115	-0.126-
	Sig. (2-tailed)	0.680	0.849	0.821	0.997		0.807	0.787
	N	7	7	7	7	7	7	7
Yasal Likidite Oranı	Pearson Correlation	0.986**	0.988**	0.990**	0.911**	0.115	1	-0.991-**
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.004	0.807		0.000
	N	7	7	7	7	7	7	7
Yatırım Oranı	Pearson Correlation	-0.995-**	-0.967-**	-0.981-**	-0.866-*	-0.126-	-0.991-**	1
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.012	0.787	0.000	
	N	7	7	7	7	7	7	7

** . Korelasyon 0,01 anlamlılık düzeyinde (çift yönlü) yer almaktadır.

* . Korelasyon 0,05 anlamlılık düzeyinde (çift yönlü) yer almaktadır.

Korelasyon analizi sonucunda çıkan 0'a yakın değerler, iki değişken arasında doğrusal ve zayıf, 1'e yakın değerler ise, iki değişken arasında doğrusal ve güçlü bir ilişkinin olduğunu gösterir⁵⁹. Bir değişkenin diğer değişkeni ne kadar yorumladığı ya da açıkladığının belirlenmesi için determinasyon katsayısı kullanılır. Determinasyon katsayısı, korelasyon katsayısının karesidir ve "R²" olarak gösterilir. Değişkenlerden birinde meydana gelen bir değişikliğin ne kadarlık kısmının ya da bir başka deyişle ne oranda diğer değişken tarafından açıklandığının yorumlanmasında kullanılır⁶⁰.

Korelasyon 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde tablo 3.16'daki bulgulara göre;

- Parasal likidite oranı ile özkaynaklar kârlılığı oranı (0.855) arasında güçlü, mevduat kârlılığı oranı (0.961) arasında güçlü ve varlıklar kârlılığı oranı (0.924) arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki (korelasyon) bulunmaktadır.
- Yasal likidite oranı ile özkaynaklar kârlılığı oranı (0.986) arasında güçlü, mevduat kârlılığı oranı (0.988) arasında güçlü ve varlıklar kârlılığı oranı (0.990) arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki (korelasyon) bulunmaktadır.
- Yatırım oranı ile özkaynaklar kârlılığı oranı (-0.995) arasında güçlü, mevduat kârlılığı oranı (-0.967) arasında güçlü ve varlıklar kârlılığı oranı (-0.981) arasında negatif yönlü ve güçlü bir ilişki (korelasyon) bulunmaktadır.
- Ancak P(Sig)>0.05 sebebiyle yasal yedek oran ile özkaynaklar kârlılığı oranı, mevduat kârlılığı oranı ve varlıklar kârlılığı oranı arasında ilişki (korelasyon) bulunmamaktadır.

---

⁵⁹ Özgül Yüksekbilgili, "Sağlık İşletmelerinde Örgüt İklimi Unsurlarının Örgütsel Bağlılığa Etkileri Üzerine Bir Araştırma", (Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gaizantep, 2016, s.159

⁶⁰ Gökhan Özsoy, "Problem Çözme Becerisi İle Matematik Başarısı Arasındaki İlişki", **GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C:25, N:3, 2005, s. 184.

SONUÇLAR

Bu araştırma aracılığıyla likidite kavramları, karlılık kavramları ve bankacılık sektörü kavramı gibi çeşitli kavramlar belirlenmiştir. Likidite, kârlılık, bileşen ve oran türleri de sunulmuştur. Ayrıca Filistin bankacılık sektörü ve bankacılık göstergeleri (likidite göstergeleri, kârlılık göstergeleri vb.) incelenmiştir.

Araştırmanın Yılları süren finansal tablolardan (bilançolar ve gelir tabloları), müşteri mevduatındaki artış nedeniyle bankacılık sektöründeki yatırım hacminin önemli ölçüde arttığı görülmektedir. İlaveten, bankacılık sektörünün aktiflerinin çalışma yıllarında %70 arttığı bildirilmektedir.

Bu çalışma, Bankaların likidite oranlarını ve karlılık oranlarını kullanarak 2010-2016 yılları arasında Filistin bankacılık sektöründeki bankaların karlılık ile likidite ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Söz konusu bankalarda likidite ve karlılık arasındaki dengeyi nasıl koruyabilecekleri araştırılmış ve araştırma sonuçlarına dayanarak, Filistin bankacılık sektöründe, özkaynak karlılığı (ROE), Mevduat karlılığı (ROD) ve varlıklar karlılığı (ROA) ile ölçülen karlılık ile likidite arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özkaynak karlılığı (ROE), Mevduat karlılığı (ROD) ve varlıklar karlılığı (ROA) ile parasal likidite oranı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin varlığıdır.

Özkaynak karlılığı (ROE), Mevduat karlılığı (ROD) ve varlıklar karlılığı (ROA) ile yasal likidite oranı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin varlığıdır.

Özkaynak karlılığı (ROE), Mevduat karlılığı (ROD) ve varlıklar karlılığı (ROA) ile yatırım oranı (LTD) arasında önemli bir negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Filistin parasal otoritesi tarafından tutulan parasal değerlerin istikrarsızlığı ve bankalar ile Filistin Parasal Otoritesi Arasında takas çalışmaları nedeniyle yasal yedek oranı ile özkaynaklar karlılığı oranı 'ROE', mevduat karlılığı oranı 'ROD' ve varlıklar karlılığı oranı 'ROA' arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Filistinli bankaların işlerini verimli bir şekilde yürütmeleri için yeterli likidite sağlamak için genel bir likidite yönetimi çerçevesi benimsemelerini ve bankaların kaynakları ile fon kullanımları arasında bir denge sağlamak için bankaların istatistiksel olarak değerlendirilmelerine ihtiyaç duyulmuştur. Filistin bankalarının karşılaşılabileceği ani ekonomik ve politik koşullar altında bankaların likidite açısından güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmek gerekmektedir.

Genel olarak, likiditenin Filistin bankalarının kârlılığını etkileyen en güçlü faktörlerden biri olduğu görülmüştür.

ÖNERİLER

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlarla araştırmacı aşağıdakileri önermektedir:

- 1- Tüm bankalar, likidite politikasının ve hedeflerinin uygulanmasını izlemek için özel bir düzenleyici kuruma sahip olmalıdır. Bankanın genel yönetimi, likiditenin etkin bir şekilde yönetilmesini sağlamalıdır.
- 2- Filistinli bankalar, gerçek likidite durumlarını yansıtan doğru veri ve bilgileri gerektiren yüksek derecede bir açıklamayı sağlayan bir sisteme bağlı kalmalıdır.
- 3- Filistinli bankalar likidite riskini yönetmek için bir iç kontrol sistemine sahip olmalıdır. Uygunluğunu ve etkinliğini sağlamak için bu sistemi periyodik olarak gözden geçirmeli ve değerlendirmelidir.
- 4- Filistinli bankaların, ekonomik sektörleri daha fazla finanse etmelerine katkı sağlamak amacıyla mevduatlarındaki artışı karşılamak için birikmiş rezervleri kullanarak sermayelerini güçlendirmeleri gerekmektedir.
- 5- Filistinli ticari bankalar, karları artırmak ve riskleri azaltmak için yatırımlarını artırmak ve çeşitlendirmek için çalışmalıdır.
- 6- Likidite, bankacılık karlılığını etkilemede önemli rol oynaması için makul bir şekilde ele alınmalıdır.
- 7- Filistin Parasal Otoritesi, Bankacılık sektörünün gelişmesine katkıda bulunan güçlü ve rekabetçi bankalar kurmak için küçük bankaları entegre eden yeni politikalarını benimsemek gerekmektedir.

Önerilen Çalışmalar:

Araştırmacı, mevcut ve gelecekteki yıllardan farklı olarak, ekonomik koşullar altında mevcut çalışma ve diğer araştırma örneklerine benzer çalışmalar yapılmasını önermektedir.

- Filistinli ticari bankalarda bankacılık likiditesi ve kârlılıkla ilişkisi
- Filistin İslami bankalarda bankacılık likiditesi ve kârlılıkla ilişkisi
- Bankacılık likiditesi ve Filistin'deki yabancı bankalardaki karlılık ilişkisi
- Bankacılık likidite oranlarının uygulanmasının denetlenmesinde Parasal Otoritenin rolü

KAYNAKÇALAR:

- Abdul Muti Reza Aarsheed, Mahfouz Ahmed Joudeh, Kredi Yönetimi, Dar Wael Yayıncılık ve Dağıtım, Amman, 1999.
- Abu Hamad ve Kadouri, Reza Sahib, Faiq Meshaal, Bankaların yönetimi, Musul Üniversitesi, 2001, S:239 s.18
- Abu Hamad ve Kadouri, Reza Sahib, Faiq Meshaal: Bankacılık yönetimi, Musul Üniversitesi, 2005, S:239
- AHMAD, Rafiq. A Study of Relationship between Liquidity and Profitability of Standard Chartered Bank Pakistan: Analysis of Financial Statement Approach. Global Journal of Management And Business Research, 2016.
- Akıl ve Mofleh, (Bankacılık Görüntülemeleri) Amman, 2006, s:159.
- Alaak, Basheer Abbas: (Bankacılık Yönetimi - Fonksiyonel Giriş), Ürdün, 2001,S:122.
- Al-lozi, Tarawneh, Medhat Ibraheem ve diğerleri: (Bankaların Yönetimi), Birinci Baskı, Dar Al-Fikr, Amman, 1997, S:203.
- Al-Shammari, Sadık Rashed, Bankaların yönetimi, Bağdat, 2012, S:429.
- ALSHATTI, Ali Sulieman. The effect of the liquidity management on profitability in the Jordanian commercial banks. International Journal of Business and Management, 2014, 10.1: 62.
- ALSHATTI, Ali Sulieman. The effect of the liquidity management on profitability in the Jordanian commercial banks. International Journal of Business and Management, 2014, 10.1: 62.
- Aqeel, Abd Allah, Para ve Bankacılık, Mecdalavi Yayıncılık, İkinci Baskı, Amman, 1999,
- Ashour, Youssef: Filistin bankacılık sisteminin umutları. Gazze, Filistin, 1995
- Ashour, Youssef: Filistin Parasal Yetkilisinin Sorunları. Gazze, Filistin, 1995

- Basil Jabr Hassan Abu Zuaiter; Supervision / Ali Abdullah Shaheen. Factors affecting the profitability of commercial banks operating in Palestine (1997-2004). 2006.
- BORDELEAU, Étienne; GRAHAM, Christopher. The impact of liquidity on bank profitability. Bank of Canada working paper, 2010.
- CengizERDAMAR ve Feryal OrhonBASIK, Finansal Muhasebe, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1999, s. 59
- ÇİLLİ Hüseyin, Enflasyon, Bankalar ve Risk, İstanbul:TBB Yayınları, 1994, s.36.
- DABIRI, Mohammad Alfurqan Olamilekan; YUSOF, Rosylin Mohd. Profitability and Liquidity of slamic Banks in the United Kingdom. Asian Journal of Multidisciplinary Studies, 2017, 5.4: 66-72.
- Duttweiler, R.(2009), Managing Liquidity in Banks: A Top Down Approach, John Wiley & Sons.
- Ekonomi Ansiklopedisi, 2. Cilt, Pamaş Yayınları, 1983, s.750
- El-Najjar, Farid Ragheb: Kredi Yönetimi ve Engellenen Banka Kredileri, Üniversite Gençlik Vakfı, Ramallah, Filistin. ,1995
- Ercan Türküner, Basel III Likidite Düzenlemeleri Çerçevesinde Türk Bankacılık Sektörünün Likidite Riskinin Ölçülmesi ve Modellemesi, Yayın No: 320, İstanbul, 2016, S:24.
- Ergül DEMİR, Özkan SAATÇİOĞLU, Fatih İMROL, “Uluslararası Dergilerde Yayımlanan Eğitim Araştırmalarının Normallik Varsayımları Açısından İncelenmesi”, Ankara Üniversitesi, 2016,S:134.
- Falah Hassan el-Hüseyini, Muayed Abdul Rahman Al-Douri, Bankacılık Yönetimi (Niceliksel ve Stratejik Yaklaşım), Dar Wael Yayıncılık, Jordan, 2000, S:93.
- Filistinli Parasal Otorite: Parasal Otoritenin İstatistik Bülteni, s.21, Ramallah, Filistin, 2000

- Halil Muhammed Hassan Al-Shamma, Bankacılık Bölümü, İkinci Baskı, Al-Zahraa Press, Bağdat, 1995.
- Hayri ÜLGEN ve Kadri MİRZE, İşletmelerde Stratejik Yönetim, İstanbul:LiteratürYayınları, 2004, s. 187.
- Hempel George H., Simonson, Donald F. and Goleman, Alan B. Bank management: text and cases, 4th de, John wiley & sons, Inc, 1994, S:51
- Hill Ajami Jamıl, Ürdün ticari bankalarının 1980-2001 dönemi için zorunlu nakit yedeklerin kredi imkânlarına etkisi, Ürdün Araştırma Merkezi, Amman, 2003,S:3.
- Hindi, Mounir, Ticari Bankaların yönetimi "Karar Vermesi Girişi", 3. Baskı, Modern Arap Bürosu, 2000, S:411.
- Howells , Peter , Bain , Keith "Financial Markets & institution " , 2000.
- İbrahim, Muhammed, Bankacılık, Likidite ve Uluslararası Kapsam, 11. Baskı, Arap Bankaları Birliği,S:6
- İlker PARASIZ, Para Banka ve Finansal Piyasalar, Bursa: Ezgi Kitabevi, 2000, s.275
- KENAAN, Hatem. liquidity in the Jordanian commercial banks and their impact on profitability for the period 1985-1999. Unpublished MA Thesis, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Al al-Bayt University, Mafraq, Jordan, 2001.
- KHAN, Rizwan Ali; ALI, Mutahhar. mpact of Liquidity on Profitability of Commercial Banks in Pakistan: An Analysis on Banking Sector in Pakistan. Global Journal of Management and Business Research, 2016.
- LARTEY, Victor Curtis; ANTWI, Samuel; BOADI, Eric Kofi. The relationship between liquidity and profitability of listed banks in Ghana. nternational Journal of Business and Social Science, 2013, 4.3.
- Longworth, (2007). Liquidity, Liquidity, Liquidity. The Investment Industry Association of Canada, Toronto, Ontario.

- MACHARIA, WAMBU TIMOTHY. The Relationship Between Profitability and Liquidity of Commercial Banks in Kenya. 2013.
- Mahmoud Yunus ve diğ erleri, , Bankacılık, Uluslararası Ticaret ve Paralar Ekonomisi, Üniversite Evi Basım ve Yayımcılık, Ofset Matbaacılık, Beyrut, 1995.
- Makhoul, Bassem. Et al: Filistinli Bankalar Yasasının Eleştirel Bir İncelemesi. Filistin Ekonomik Politika Araştırma Enstitüsü - MAS. Ramallah, Filistin, 2000
- MehmetOLUÇ, İşletme Organizasyonu ve Yönetimi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları,1963, s.84
- Moulton, H. G. (1918). "Commercial Banking and Capital Formation" Journal of Political Economy, Vol. 26: S:484-508.
- Mounir İbrahim Hindi, Bankaların Yönetimi (karar verme giriş), üçüncü baskı, Modern Arap Dairesi, İskenderiye 1996.
- Prochnow, Herbert V., Term Loans and Theories of Bank Liquidity, Prentice-Hall, 1949.
- Rashad Al-Assar, Olga Qamar, Saeed Abdul Wahed, Bankacılık Yönetiminde Uygulamalı Araştırmalar, Dar Safa Yayıncılık ve Dağıtım, Ürdün, 1991, S:64.
- Raulett, J., money and Banking, an introduction to analysis and policy, 3rd ed, santa Barbara, Jones wiley and son, 1977.
- Reza Abu Hamad, Bankaların yönetimi, Analitik Kantitatif Giriş, Dar Al Fikir, Baskı, Yayıncılık ve Dağıtım, Ürdün, 2002, S:185.
- Ross, Peter, commercial bank management, 4th, ed, irwine, Mc Graw-hill, 1999.
- SALDANLI, Arif. Likidite Ve Karlılık Arasındaki İlişki-İmkb 100 İmalat Sektörü Üzerine Ampirik Bir Çalışma. 2012.
- Sayed Al-Hawari, Ticari Bankalar ve İslam Banklarına Odaklı Bankacılık Yönetimi, Dar Al-Jil, Kahire, 1987, S:60.
- SudiAPAK ve EnginDEMİREL, Finansal Yönetim, Papatya Yayınevi, 2010, s.134.

- Tarek Taha, Bankaların Yönetimi, Yüksek Yönetim ve Bilgisayar Enstitüsü, Kral Marbout, İskenderiye, 1999.
- Türk Dil Kurumu, “Kâr” {http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=k%C3%A2r&uid=27631&guid=TDK.GTS.5ae7abd59c8047.80152205}
- Warsh, K. (2007). Market Liquidity: Definitions and Implications. Institute of International Bankers Annual Washington Conference, Washington D.C.
- WOLSKI, Rafal; BOLEK, Monika. Liquidity–Profitability Relationship Analysed Once Again. The Case Of Poland. European Scientific Journal, ESJ, 2016, 12.7.
- Zeyyat SABUNCUOĞLU ve TOKOLTuncer, İşletme, Bursa: Ezgi Yayınları, 2001, s. 22.
- Ziad Ramazan, Mahfouz Gouda, Bankaların yönetiminde çağdaş eğilimler, Dar Wael Publishing, Amman, 2000.
- Palestine Monetary Authority (PMA). Annual Report 2010: September. Ramallah – Palestine
- Palestine Monetary Authority (PMA). Annual Report 2011: September. Ramallah – Palestine
- Palestine Monetary Authority (PMA). Annual Report 2012: September. Ramallah – Palestine
- Palestine Monetary Authority (PMA). Annual Report 2013: September. Ramallah – Palestine
- Palestine Monetary Authority (PMA). Annual Report 2014: September. Ramallah – Palestine
- Palestine Monetary Authority (PMA). Annual Report 2015: September. Ramallah – Palestine
- Palestine Monetary Authority (PMA). Annual Report 2016: September. Ramallah – Palestine

The Palestine Monetary Authority (PMA)

<http://www.pma.ps/Default.aspx?tabid=509&language=en-US> {01/12/2017}

The Palestine Exchange (PEX)

<http://www.pex.ps/PSEWebSite/English/ListedCompanies.aspx?Tabindex=0> {03/12/2017}

The Association of Banks in Palestine

http://www.abp.ps/english.php?ms_id=JSPPh8bGVYa6657AekW3DOOwKJ {04/12/2017}

BAI, Jushan; NG, Serena. Tests for skewness, kurtosis, and normality for time series data. *Journal of Business & Economic Statistics*, 2005, 23.1: 49-60.

DABIRI, Mohammad Alfurqan Olamilekan; YUSOF, Rosylin Mohd. Profitability and Liquidity of slamic Banks in the United Kingdom. *Asian Journal of Multidisciplinary Studies*, 2017, 5.4: 66-72.

Mertler, C. A., & Vannatta, R. A. (2005). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation*(third edition). United States: Pyrczak Publishing.

EKLER

Ek 1: Filistin Bankaları 2016

Bankalar	Toplam Varlıklar (AB Dolar)	Kuruluş yılı	Web Sitesi
Filistin Bankası	4,118,629,230	1960	https://www.bankofpalestine.com/
Arap Bankası	3,436,077,174	1994	https://www.arabbank.com/
Kahire Amman Bankası	976,959,109	1986	http://www.cab.jo/en/
Kudüs Bankası	960,070,324	1995	http://www.qudsbank.ps/eng/
Vatan Bankası 'TNB'	957,088,864	2006	https://www.tnb.ps/en/
Filistin İslami Bankası	809,082,569	1997	https://islamicbank.ps/en/
Arap İslami Bankası	791,442,161	1996	http://www.aibnk.com/english/
Ticaret ve Finansman için Konut Bankası	604,369,186	1995	https://www.hbtf.com/en/
Ürdün Bankası	591,577,993	1994	http://www.bankofjordan.com/
Ürdün milli Bankası	374,510,987	1995	http://ahli.com/en/
Filistin Yatırım Bankası	352,712,692	1995	https://www.pibbank.com/en/
Ürdün Ticari Bankası	216,342,708	1994	https://www.jcbank.com.jo/en/
Mısır Arap Emlak Bankası	155,565,959	1994	https://en.aqaribank.jo/
Ürdün Kuveyt Bankası	125,165,800	1995	https://www.jkb.com/
Al Safa Bankası	87,038,490	2016	https://www.safabank.ps/

Ek 2. Merkezi Eğilim Ve Dağılım Ölçüleri

Rasyolar	Mean	Minimum	Maximum	Range	Std. Deviation	Variance	Skewness	Kurtosis
Özkaynaklar Kârlılığı Oranı	10.32%	9.05%	12.72%	3.66%	1.23%	1.52	1.31	2.05
Mevduat Kârlılığı Oranı	1.67%	1.38%	2.06%	0.68%	0.24%	0.06	0.22	-0.39
Varlıklar Kârlılığı Oranı	1.30%	1.07%	1.63%	0.56%	0.19%	0.04	0.49	0.28
Parasal Likidite Oranı	46.53%	39.53%	52.91%	13.38%	4.91%	24.12	-0.45	-1.11
Yasal Yedek Oran	22.09%	19.07%	23.56%	4.49%	1.71%	2.92	-1.08	-0.01
Yasal Likidite Oranı	67.87%	60.79%	78.06%	17.27%	5.78%	33.35	0.73	0.61